

چونیتی

نوئیزی پیغه‌مبهر صلوات الله علیهم

له ته‌کبیره‌ی ئیحرامه‌وه تا‌کو سه‌لامدانه‌وه
هه‌روه‌کو چون له پیش چا‌واتدا بیئت

"

"

نووسینی

(شیخ :)

وه‌رگیپانی

ماموستا :

www.ba8.org

چاپی یه‌که‌م

* پېشه کی وهرگير :

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَموتُنَّ إِلَّا وَأنتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ [.]

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ [:] .

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ [:] .

...

)

(

موسلمانى به كخوا پهرهست : (نویز) به كيكه له و پینچ پایه ، و
 بنه وایانه ی که ئایینی ئیسلامی پیروزی له سه ر بنیات نراوه ، ههروه کو
 (عبدالله) ی کوپی (عمر) - په زای خوا له خو ی و باوکی بیّت - بۆمان
 ده گپریته وه که پیغه مبهری خوا ﷺ فه رموویه تی : "

" ()

واتە : ئايىنى ئىسلامى پىرۆز لە سەر پىنچ پاىە ، و بنەوا بنىات نراوہ
: شايىتى دان بەوہى كە هيچ پەرستراويك نى يە شايستەى پەرستىن بىت ئىللا
(اللہ) نەبىت ، و هيچ كەسيكيش شايستەى شوپن كەوتن نى يە ئىللا (محمد)
نەبىت ﷺ ، پاشان پىنچ فەرزەكانى نويۇز ئەنجام بدات و زەكاتى مال و
سامانەكەى بدات ئەگەر گەشتە ئەوہى كە زەكاتى لە سەر بىت ، و
حەجكردنى كەعبەى پىرۆز ، و گرتنى پۇژووى مانگى رەمەزان .

هەر وہا (نويۇز) نىشانەى هەرە گەرەى جياكەرەوہى موسلمانانە
لە بىباوہران ، هەر وہكو پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى : "
" () .

واتە : ئەو كىدارەى كە جياكەرەوہى لە نىوان موسلمانىتى مرؤف
كافر بوونى وازەينانە لە نويۇز .

وہ خواى پەرەدگار كىرەوويەتى بە بنەوايەك بۇ جىگىر بوونى بىرايەتى
لە نىوان موسلماناندا ، هەر وہكو فەرموويەتى : ﴿
﴾ [:] .

واتە : ئەگەر تۆبەيان كىرد و نويۇزەكانيان ئەنجامدا ، و زەكاتيشيان دا
: ئەو كاتە بەبراتان دەژمىررىن لە ئايىن دا ...

وہ خواى پەرەدگار ئەنجام نەدانى ئەم كىدارەى بە ھۆكارىك
باسكردووه بۇ رۇشتنە ئاگرى دۆزەخ - خوا پەنامان دات - هەر وہكو لە
باسى پرسىيار لىكردنى دۆزەخىەكاندا فەرموويەتى : []
[:] .

() : () .

واتە : چى وای لى كىردن بىرۆنە سەقەرە - كە ناوئىكە لە ناوہكانى
دۆزەخ - لە وەلامدا دەلئىن : چونكە لە نوئىزگەرەن نەبووین .

جا موسلمانى بەرپىز : كىردارىك پاىە و بنەواىەك بىت لە بنەواكانى
ئايىنى ئىسلامى پىرۆز ، و نىشانەى جىاكەرەوہى تۆ بىت لە بىباوہپان
، و ھۆكارى جىگىر بوونى براىەتت بىت لە گەل موسلماناندا ، و
ھۆكارىكىش بىت - لە كاتىك دا ئەگەر ئەنجامى نەدەيت - بۆ روشنتت بۆ
ئاگرى دۆزەخ - خواى پەرورەدگار پەناى من و تۆش بدات لە دۆزەخ -
جىئى خۆيەتى ھەول و كۆششىكى زۆرى بۆ بخەيتە گر بۆ ئەوہى بە
تەواوى لى شارەزابىت ، بە باشترىن شىوہ ئەنجامى بدەيت .

بۆ ئەوہى (**نۇسخىسى**) ھەكەت بىت بە ھۆكارىك بۆ بە دەست ھىنانى
پەيمانى خواى پەرورەدگار و بىكات بە ھۆكارى لىخۆشبوونى لىت ، نەك
بەواز لىھىنانى ئەو پەيمانەى خواى پەرورەدگار لە دەست بدەيت ،
ھەرەكو پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى : "

:

" (۳)

واتە : پىنج نوئىژن خواى پەرورەدگار فەرزى كىردوون : ئەو
كەسەى دەستنوئىژەكەى بەباشى بشوات ، و لە كاتى خۆياندا ئەنجاميان
بدات ، و كىرئووشەكانيان بەتەواوى ببات ، تىايدا دلكزى ھەبىت
() ، ئەوا خواى پەرورەدگار پەيمانى داوہ لە ئەنجامدەرانى خۆش

() : () .

بیت ، به لام ئەگەر هەر كەسێك ئەوهی ئەنجام نەدا ئەوا هیچ پەیمانێكى له لای خوای پەروردگار نییه ، ئەگەر بیهویت لێی خوش دەبیت ، ئەگینا سزای دەدات .

جا نويزگهري يه كخوا پهره ست : له بهر هه موو ئەو هۆکارانهی سهره وه ، و سه لماندنێ شوینكه وتنی ته واوت بۆ پيغه مبهري خوا (ﷺ) ، له و فه رمانه يدا كه فه رمانی پێ کردوویت ، و تێیدا فه رموو یه تی : " (٤) "

واته : نويز بکه ن هه روه كو چۆن منتان بينيوه نويز ده كه م .

ئامۆزگاری ئەوه ت ده كه م ئەم كتيبه ی كه له بهر ده ستتدايه (چۆنیتى نويزى پيغه مبهري ﷺ) له ته كبیره ی ئیجرامه وه تاكو سه لامدان ه وه هه روه كو چۆن له پيش چاوتدا بیت) به ووردی بخوینیت ه وه ، پاشان هه ولێ ئەوه بده يت هه موو نويزه كانت به پێی ئەو زانیاریانه ی كه تیايدايه ئەنجامی بده يت ، به لكو خوای پەروردگار به ميه ره بانى و به زه یی خو ی نويز له من توش وه رگريت ، ئەم كتيبه ش له نووسینی زانای پایه به رزی ئیسلام ، و فه رمووده ناسسی سه رده م شیخ (٥) -

به ره حمه ت بیت - كه تیايدا هه موو هه ولێكى ئەوه بووه هه موو ووت ه و کرده وه یه کی (صحیح) ی پيغه مبهري خوا مان (ﷺ) بۆ بخاته روو سه باره ت به (نويز) ، به شیوه یه ك ئەو کرداره ت بۆ به رجه سته ده كات وه كو ئەوه ی بلیت پيغه مبهري خوا (ﷺ) له پيش چاوتدايه و نويزت بۆ ده كات بۆ ئەوه ی توش لاسایی بکه یته وه ، به و شیوه یه ی كه پيغه مبهري خوا (ﷺ) هه ولێ بۆ داوه به کردار و گوفتاری خو ی له ژيانیدا ، هه روه كو جارێکیان به سه ر

مىنبەرەكە يەوۈ نوپۇز دەكات ، و پاشان دەفەرموويت :
" (۵) "

واتە : ئەو ەم بۇ ئەو ە ئەنجام دا بۇ ئەو ەى چۆنىتى نوپۇزەكەم فىربىن .
 پەپرەو (مەنەھج)ى ئەم زانا پاىە بەرزەى ئىسلام ، و
 فەرموودە ناسەى سەردەم - بەرە حمەت بىت - لەم پەرتۇكەيدا ئەو ەبوو ە
 كە - ەروەكو خۇى ئاماژەى بۇ كردوو ە - : ەموو ئەو فەرموودانە
 كۆبكاتەو ە كە سەبارەت بە نوپۇزى پىغەمبەرى خوا ﷺ پىمان گەشتو ە ،
 لە گەل دەرخستىن و دىارىكىردنى ووتە رەوا لە بۇچونە فىقەھىەكان ، بىى
 پابەند بوون ، و دەمارگىرى بۇ بۇچون و مەزەبىكى دىارى كراو ، و بىى
 گویدانە رەزامەندى ئەم و ئەو ، ئەگەر پازى بوونيان ھۆكارى تورەبوونى
 خواى پەروەدگار بىت ، ئەم پەپرەو ەش - پەپرەوى پابەند بوون بە
 قورئانى پىرۇز و فەرموودە (صحیح) ەكانى پىغەمبەرى خوا ﷺ بىى
 پابەند بوون بە بۇچوون و مەزەبىكى دىارى كراو ەو ە - پەپرەوى ئەھلى
 ەدیسە ، بە درىژاى مىژووى پرشنگداریان ، شوینكەوتنە بۇ مەزەبى
 رەواى پىشەوايانى ئىسلام (چوار پىشەوا بە رىزەكەى ئىسلام) -
 بەرە حمەت بن - كە ەموویان ھاودەنگن لە ووتنى ئەو ەى كە ئەگەر
 فەرموودە يەك جىگىر بوو و سەلمىنرا ئەوا نابىت پىچەوانەى ببىتەو ە لە
 بەر ووتەى ھیچ كەسك ، و بە مەزەبى خۇشيانیان زانیو ە ئەو بەرپزانە
 ، ەروەكو پىشەوايان شافعى - بەرە حمەت بىت - و ئەبو ەنەفەش -
 بەرە حمەت بىت - فەرموویانە :

واته : ئەگەر فەرموودهیهك جیگیر بوو و سه لمینرا ئەوا مه زهه بی منه .

وه پیشهوا مالک - بهرهمهت بیته - فەرموویهتی : "

" (٧) "

واته : منیش وهکو ئیوه مرؤقم ههلهش دهکه م و دهیشی پیکم ، بویه بپواننه
ووته کانم ، ههراکه میان هاودهنگ بوو له گه ل قورئانی پیرۆز و سوننه تدا ئەوا وهریگرن
، وه ئەگەر پیچهوانه ی قورئانی پیرۆز و سوننهت بوو ئەوا پشت گوئی بخهن .

یان فەرموویهتی : " ﷺ " (٨) .

واته : ئەگەر فەرموودهیهك جیگیر بوو و سه لمینرا له پیغه مبههری

خوا ﷺ ئەوا ووتهی منه ، با لیشمه وه نهیستن .

وه پیشهوا ئەحمه د - بهرهمهت بیته - فەرموویهتی : "

" (٩) "

واته : نه تهقلیدی من بکهن ، و نهش تهقلیدی مالک ، و نهش

شافعی ، و نهش ئەوزاعی ، و نهش (الثوري) ، به لکو له و شویننه وه

وهریگرن که ئەوان وهریان گرتوه .

" " " " (/) " " ()
 " (/)
 " (/) " " (/) " ()
 " ()
 " (/) " " () ()

جا موسلمانى شوپىنگە وتەي پېغەمبەر ﷺ : ئەمە وتەي

پېشە وایانته که زانای پایه به رزی ئیسلام ، و فەرمووده ناسسى سەردەم شیخ () ه - به رحمت بیّت - کردوویەتی به پهیره و بۆ په رتۆکه کهی ، نه کهی گوئیستی وتەي پپوچی ئەم و ئەو بیت ، ئەو که سانهی که نه خوشن ، یان ته عەسووبی مه زهه بایه تی کویری کردون .

ئەو هەش جیگەي ئاماژە پیکردن بیّت ئەو یه که پهیره یی وه پگپرانى ئەم کتیبه ئەو یه :

۱ - پېشەکی یه به نرخه کانی شیخ () مان - به رحمت بیّت - واز لیهیناوه له بهر په له کردن بۆ ئەو یی ئەم کتیبه پیش هاتنی ره مه زانی پیروز بخریته به رده سستی خوینه ران بۆ ئەو یی موسلمانیکى زیاتر سوودی لئوه رگریت - .

۲ - ئەو فەرموودانه که باس له چۆنیتى نوپىزى پېغەمبەرى خوا ﷺ ده کات ، گپرانه وهی هاوه لان بى یان ته قریر کردنه کانی پېغەمبەرى خوا ﷺ ، راسته و خو وه پگپراوه ته سەر زمانى کوردی .

۳ - به لام ئەو فەرموودانهی که وتەي پېغەمبەرى خوايه ﷺ ، ده قى عه ره بیه کهی نووسراوه ، پاشان له پاش دانانى ووشەي (واته ...) کراوه ته کوردی .

۴ - ئەو په راویزانەي که راسته و خو په یوه ندىان به بابە تی کتیبه که وه هیه ، وه رگپراوه ته سەر زمانى کوردی ، جگه له و

په راویزانهی که پاسته و خو پهیوهندیان به بابه ته که وه هیلراوه ته وه بو چاپه کانی تر - . -

۵ - بو که مکردنه وهی ژماره ی په په کان سه رچاوه کان لا براون .

۶ - ئه و ئایه تانه ی که هینراونه ته وه ، به کورتی واتاکراونه ته سه ر زمانه ی کوردی .

له کۆتایدا به هه موو ملکه چی ، و زه لیلیه که وه ، و له ناخی دلمه وه داواکارم له په روه ردگاری میهره بانم ئه م ووته و کرداران ه مان ته نها له بهر په زامه نی ئه و بیته ، نه ک له رۆژی دوایدا پیمان بلایته : ئه وه ی کرده وه که تان بو کرد له دونیادا پیتان ووترا ، وه ئه گه ره هه ر که م و کورپه کیشی تیدا بیته به به زه یی خو ی کردای له گه لدا بکات چونکه ئه و ئه هلی ته قوا و لیخۆشبوونه] ، وه له رۆژیکدا پاداشتمان بداته وه که : [()] .

وه رگێر :

۵ ی / شعبان / ۱۴۲۵ ک

۱۸ ی / ۹ / ۲۰۰۴ ز

عیراق / کوردستان /

که لار

پووکردن له که عبه :

پیغه مبهری خوا ﷺ ته گهر بو نویژ ههستایه پووی ده کرد له که عبه ، له
فهرز و سوننه ته کان دا (۱) ، وه فرمانیشی بهو کاره کردووه ، بهو
پیاوهی که نویژه که ی به ته وای ته نجام نه دا () ، و پیی
" فهرمووی : " (۲)

واته : ته گهر ههستای بو ته نجامدانی نویژ ، نهوا به باشی
دهستنویژ بشوه و پاشان پوو له قیبله بکه و بلی :
وه " پیغه مبهری خوا ﷺ نویژه سوننه ته کانی له سه ر و لآخه که ی ته نجام
ده دا ، ههروه ها نویژی وه تریشی به هه مان شیوه ته نجام ده دا ، پووی
له هه رکوی بوايه { پوووه و پوژه لات بی یان پوووه و پوژئاوا } " (۳)

ئه م ئایه ته ش که خوای پهروه ردگار تییدا فهرموویه تی : ﴿فَأَيْنَمَا
تُؤَلُّوْا فَتَمَّ وَجْهَ اللّٰهِ﴾ (۴) ، هه ر له م باره یه وه هاتوته خواره وه (۵)

() ئه مه شتی کی به لگه نه ویسته " چونکه به (تواتر) ی پیمان گه شتوه له پیغه مبهری خواوه ﷺ ،
بویه پیویست به به لگه هینانه وه ناکات ، به لام سه ره رای نه وه ش هه ندیک شتت به رچاو ده که ویت
ده ببه به لگه ی ئه م کرداره .

() " () .
()
()

وه " هندیك جاریش ئەگەر بیویستایه نویژه سوننه تهکانی له سەر و شتره که ی ئەنجام بدا ، پووی ده کرد له قیبله و ته کبیره ی ئیجرامی داده به ست و پاشان پووی له هەر کوی بگردایه نویژه که ی به سه ریه وه ده کرد " (٦) .

وه " کرنۆش و سوژدهکانی به سه ر و لاخه که یه وه ده برد ، ئەوهش به ئاماژه کردنی به سه ری ، به شیوه یه ک سوژده که ی نزمتر ده کرد له کرنۆشه که ی " (٧) .

وه " ئەگەر بیویستایه نویژه فه رزهکانی ئەنجام بدات له سه ر و لاخه که ی ده هاته خواره وه و پووی له قیبله ده کرد " (٨) .

به لام له و نویژانه ی که له کاتی ترسی زۆردا ئەنجام ده درئ ، پیغه مبه ری خوا ﷺ کردوویه تی به سوننه ت بۆ ئوممه ته که ی نویژه که یان ئەنجام بدن به " هه ستانه وه بیته به پی وه بن یان به سواری ، پوو له قیبله یان پوو له قیبله نه بن " (٩) ، و فه رموویه تی : " : (١٠) "

()
()
()
()
()
()
()
()
()
()

واتە: ئەگەر تېپشەن بوو لە كاتى جەنگ دا ئەوا ئەنجامدانى نوپۇز
تەنھا بریتىيە لە دابەستنى تەكبیرهى ئیحرام وئامازەكردن بە سەر.
وہ پېغەمبەرى خوا ﷺ دەیفەرموو: " (۱۱) .

واتە : نپوان پۇژھەلات و پۇژئاوا ھەموو قىبلەيە .

وہ جابر ﷺ فەرموويەتى : " لە گەل پېغەمبەرى خوادا بووين
ﷺ لە سەفەرىكدا يان لە سەرىيەكدا لە وكاتەدا ئاسمان ھەوراوى بوو ،
بەدواى قىبلەدا گەراين ، بەلام بۇچون و دیدى جياوازمان ھەبوو لە
ديارىكردنیدا ، لە بەر ئەو ھەركەسيك و بەتەنھا نوپۇزەكەمان ئەنجام دا
، پاشان ھەر كەسيكمان ھيلىكى لە بەر دەستى خۇيدا راكيشا بۆئەوہى
ھەرىكە ئاراستەى نوپۇزى خۇى بزانييت ، كاتيك كە پۇژ بووہو سەيرى
ھيلىكەكانمان كرد بينيمان ھيچ كەسيكمان پووى لە قىبلە نەبووہ ، پاشان
ئەو كردارەمان بۇ پېغەمبەرى خوا ﷺ گىرايەوہ ، كەچى فەرمانى پى
نەكردين نوپۇزەكەمان دووبارە بكەينەوہ ، وہ پىي فەرمووين : " (۱۲) .

واتە : نوپۇزەكەتان دروستە و دووبارە كردنەوہتان لە سەرنىيە .

وہ " پېغەمبەرى خواش ﷺ پيش گۆزىنى قىبلە نوپۇزەكانى پوو لە
() ئەنجام دەدا و كەعبەش لە پيش پووگەيدا () بوو ، پيش

() " ()
()
() " () .

ئەو هی ئەم ئایەتە : ﴿قَدْ نَزَى تَقَلَّبَ وَجْهَكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾^(۱۳) ، بیته خواره وه ، به لام که ئەم ئایەتە هاته خواره وه پوو ی له که عبه کرد، له کاتی کدا موسلمانان له مزگه وتی () دا له نویژی به یانیدا بوون ، له و کاتەدا که سیک هات بو لایان و پیی راگه یانندن که پیغه مبهری خوا ﷺ ئەم شه و قورئانی به سه ردا دابه زیوه و فه رمانی پیی کراوه پوو له که عبه بکات ، جا پوو له که عبه بکن ، له و کاتەدا پوو یان له شام بوو ، وه رچه رخان ، { و پیشنوویژه که شیان پوو ی وه رچه رخانده وه تا کو پوو ی پیی کردن له که عبه } " (۱۴) .

پاوهستان

پیغه مبهری خوا ﷺ له نویژه که یدا پاده وه ستا له فه رزه کان بیی یان له سونه ته کان ، وه کو جی به جی کردنی ک بو فه رمانی خوا ی په روه ردا که فه رموو یه تی : ﴿وَقَوْمًا لِلَّهِ قَاتِنًا﴾^(۱۵) .

به لام له سه فه ردا ، نویژه سونه ته کانی به سه ر و لآخه که یه وه ئەنجام ده دا .

کردوو یه تی به سونه تیش بو ئوممه ته که ی له کاتی ترسدا به پیکردنه وه یان به سواری نویژه کانیا ن ئەنجام بدن هه روه کو له پیشدا

() : () .

(/ /) (/)

" () " .

() :

باسى لىۋەكرا ، بەلگەى ئەم وتەيەش ئەو ئايەتەيە كە خۇاى پەرۋەردگار
فەرەموويەتى : ﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ (۱۶) وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ فَإِنْ خِفْتُمْ
فِرْجَالَ أَوْرِكِنَا فَإِذَا أَمْنْتُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ﴾ (۱۷) .

واتە: پارېزگارى لە نوپۇزەكانتان بکەن ، بەتايبەت نوپۇزى
ناوەرەست كە نوپۇزى عەسرە ، وە راورەستن لە نوپۇزەكانتان بۆ خۇاى
گەرە ، بەلام ئەگەر ترسان ئەوا بەرپىکردن يان بەسوارىەو ، وە لە
كاتىكدا ترس نەماو بارودۇخ ئاسايى بوووە ئەوا يادى خۇا بکەن لەو
شتانەى كە فېرى كەردن و لە پېشدا لى بى ئاگابوون .

وہ " پېغەمبەرى خۇا ﷺ لە و نەخۇشىەى كە تېيدا كۆچى دواى
كرد بە دانىشتنەو نوپۇزەكانى ئەنجام دەدا " (۱۸) .

هەرۋەها جارېكى تىرىش بەم شىۋەيە ئەنجامى داو ، ئەوەش لە
كاتىكدا بوو كە " ئازارى هەبوو ، وخەلكەكەش بەدوايدا بە پېو نوپۇزىيان
دەكرد: ئەويش ئامارەى بۆ كەردن كەدانىشن ، ئەوانىش دانىشتن ، و لە
كاتىكدا كە نوپۇزەكەى تەواو كەرد فەرەمووى : "

:

() ووتەى هەلبىزاردە ئەوەيە كە : () نوپۇزى عەسرە لە لای زۆرىنەى زانايان "
لەوانەش : () و هاوہلەكەى ، فەرەموودەيەكى زۆرىش لەو بارەيەو هاتووە كە ()
() زۆربەى هېناوہتەوہ .
() : () .
()

:

[(۱۹)] .

واتە: ئەۋەندەى نەمابوو _ پېش تۆزىك _ كىردارى فارس و
رۆمەكان ئەنجام بدەن ، لەۋەى كە بە سەر سەر كىردە كانىانەۋە
رادەۋەستان و ئەۋانېش دادەنېشتن ، ئەۋ كارە ئەنجام نەدەن ، پېشئوئىز
بۆ ئەۋە دانراۋە لاساىى و ئىقتداى پېۋە بىرئەۋە ، ئەگەر كىرئووشى برد
ئىۋەش كىرئووش بەرن ، ۋە ئەگەر ھەستايەۋە پاش ئەۋ ھەستەۋە ، ۋە
ئەگەر نوپۇزەكەى بە دانېشتنەۋە كىرد ئىۋەش ھەموتان بە ھەمان شىۋە
بە دانېشتنەۋە ئەنجامى بدەن .

نوپۇزى نەخۇش بە دانېشتنەۋە

() () كورپى () ﷺ فەرموۋىەتى : " نەخۇشى ماىە
سىرىم (البواسىر) ھەبوو ، پرسىيارم لە پېغەمبەرى خوا كىرد ﷺ
سەبارەت بە چۆنئیتی نوپۇز كىردنم ؟ فەرموۋى : "
" (۲۰) .

() " " () .
() پېشەۋا () فەرموۋىەتى : " مەبەست لە
فەرموۋدەكەى () ئەۋكەسەپە كە لە نوپۇزى فەرزدا دەتوانىت بوۋەستى ، بەلام
نارەھەت دەبېت بەۋ ۋەستانە ، بۆيەپە باداشتى دانېشتوۋ كراۋە بە نىۋەى پاداشتى
ۋەستاۋ تىايدا ، بۆ ئەۋەى بېتتە ھاندەرىك بۆى ھەۋلى ھەستان بدات و ئارامېش بىگرىت
لە سەر نارەھەتپەكانى لە گەل پەۋابى دانېشتى " ، پېشەۋا () لە " "
(۲/۶۶۸) دا فەرموۋىەتى : " ئەۋەش لىكدانەۋەپەكى باشە " .

واته : به پیوه نویژه کانت ئه نجام بده ، ئه گهر نه توانی ئه وا به
دانیشتنه وه ئه نجامیان بده ، دیسان ئه گهر نه توانی ئه وا له سهر لا ئه نجامیان
بده .

ههروه ها فهرموویه تی : " پرسیارم کرد له پیغه مبهری خوا (ﷺ)
سه بارهت به نویژی که سیک نویژه که ی به دانیشتنه وه ئه نجام بدات ؟ له
وه لام دا فهرمووی : "

{ : }

" (۲۱)

واته : ئه و که سه ی به پاوه ستانه وه نویژه که ی ئه نجام بدات
ئه وه چاکتره ، وه ئه و که سه ش نویژه که ی به دانیشتنه وه ئه نجام بدات
ئه وه نیوه ی پاداشتی پاوه ستاوی هه یه ، وه ئه و که سه ش به
هه لاتیانه وه { ئه وه نیوه ی پاداشتی دانیشتنه وه که ی هه یه . مه به ستیش
پی ی _ واته : که سی هه لاتیانو _ نه خو شه که یه .

() فهرموویه تی : کۆمه لیک له موسلمانان به هوی
نه خو شی یه وه به دانیشتنه وه خه ریکی ئه نجامدانی نویژه کانیا ن بوون که
پیغه مبهری خوا (ﷺ) به و شیوه یه چاوی که وت پی یان فهرمووی : "
" (۲۲)

()

()

واته : نويڙي كه سيڪ كه به دانيشتنه وه نويڙه كه ي ئه نجام بدات
پاداشته كه ي نيوه ي نويڙي كه سيڪه كه نويڙه كه ي به هه ستانه وه ئه نجام
بدات.

وه جاريڪيان كه پيڻه مبهري خوا (ﷺ) سهرداني نه خوشيڪ دهكات
دهبيني له سهر داپوشه ريڪ _ ليفه بي يان به تاني يان هه رشتيڪ كه مروڙ
خوي پي داده پوشي _ نويڙه كه ي دهكات ، ئه ويش لاي دباو فرپي دهكات ،
ئه م جاره يان دارنيڪ ديني بو ئه وه ي نويڙه كه ي له سهر بكات ، جاريڪي تر
پيڻه مبهري خوا (ﷺ) لاي دها و فرپي دهكات ، پاشان ده فهرمووي : "

" (۲۳)

واته : ئه گهر توانيت له سهر زهوي نويڙه كه ت ئه نجام بده ، ئه گهر نه
ته نها به ئاماڙه كردن نويڙه كانت ئه نجام بده ، و با سوڙده كانت نزمتر بن له
كرتوشه كانت.

نويڙ له كه شتيدا

پيڻه مبهري خوا (ﷺ) پرسيا ي لي كرا سه باره ت به نويڙ له
كه شتيدا ؟ فهرمووي : "

" (۲۴)

(/) " " ()
" () "
(/) " " () ()

واتە : نوپۇزى تېدا بکە بە پېۋە ، ئىللا ئەگەر ترسى ئەۋەت بوو
بخنکیت .

ۋە کاتیک پېغەمبەرى خوا ﷺ بەسالدا چوو و پېربوو ،
کۆلەكە يەكى بۆ خۆى دانابوو لە شوپىنى نوپۇزەكەى و دەستى پېۋە
دەگرد (۲۵) .

راۋەستان و دانىشتن لە شەۋنوپۇزدا

ۋە " پېغەمبەرى خوا ﷺ شەۋانیکى درپۇز نوپۇزى بە پېۋە دەکرد ،
ۋە شەۋانیکى درپۇزى تىرى بە دانىشتنەۋە ئەنجام دەدا ، ئەگەر بە پېۋە
قورئانى ناۋ نوپۇزەكەى بخویندايە ئەۋا بە پېۋە كېنوشەكانى دەبرد ، ۋە
ئەگەر بە دانىشتنەۋە قورئانەكانى بخویندايە ھەر بە دانىشتنەۋە
كېنوشەكانى دەبرد " (۲۶) .

ۋە " جارى واش ھەبوو بە دانىشتنەۋە نوپۇزەكەى ئەنجام دەدا ،
بە ھەمان شېۋە خویندنەۋەكەشى ، تاكو ئەۋ كاتەى كە نىكەى سى يان
چل ئايەت لە خویندنەۋەكەى دەمايەۋە ، ئەۋ كاتە ھەل دەسا ، ۋە پېۋە

سوودیک : حوكمى نوپۇزکردن لە فرۆكەدا ھەمان حوكمى نوپۇزى ھەيە لە
سەفینەدا " كە بە پېۋە نوپۇز بکات ئەگەر لە توانايدا ھەبوو ، ئەگىنا بە دانىشتنەۋە
نوپۇزەكەى دەكات و تەنھا ئاماژە دەكات لە كېنوش و سوژدەكانيدا ھەر ۋەكو لە
پېشدا باسكرا .
()
" () "
()
()

ئەو ئایەتەکانی تەواو دەکردن ، و پاشان کپنووش و سوژدەکانی دەبرد ، پاشان ئەوەی کە لە پکاتی یەکەمدا ئەنجامی دابوو لە پکاتی دووەمیشدا دووبارە ئەنجامی دەدانهوه " (٢٧) .

وہ " لە دوا دواى تەمەنیدا نوێژە سوننەتەکانی بە دانیشتنەوه ئەنجام دەدا ، ئەوہش پیش کۆچ کردنی بوو بە سالیك " (٢٨) .

وہ " شیوہی دانیشتنەکەشی چوارمشیقی (یان : چوارچمکی) بوو " (٢٩) .

نوێژکردن بە پیلوو ، و فەرمان پی کردنی

وہ " هەندیک جار بە پی پی پەتی (بە پی خواسی) پادەوہستا و هەندیک جار بە پیلووہ وہ " (٣٠) .

وہ پێیشی بەو کردارە داوہ بو ئوممەتەکەى و فەرموویەتى : " (٣١) .

واتە : ئەگەر هەر یەک لە ئیوہ ویستی نوێژەکەى ئەنجام بدات ، ئەوا با پیلووہکانی لە پی کات ، یان دایان کەنیت و لە نیوان پیکانی دا دایان بنیت و کەسیان پی تازار نەدات .

()

()

" (/ /) " ()

(/) "

()

() ()

به لکو - هندیك جاریش - جه ختی له سهر کردوون که
نویژه کانیاں به پیلاوه وه ئه نجام بدن ، ههروه کو فهرموویه تی : "
" (۳۲)

واته : پیچه وانه ی جوله که کان بن ، چونکه ئه وان به پیلاوه وه یان
به خوفه کانیا نه وه نویژ ئه نجام ناده ن .

وه له وانه یه هندیك جار پیلاوه کانی له پی دابکه ندایه له کاتی
نویژ کردیدا ، پاشان به رده وام ده بو له نویژه که ی ، ههروه کو ()
ی () ﷺ بۆمانی ده گیریتته وه و ده فهرموویت : " پۆژیکیان
پیغه مبهری خوا ﷺ پیشنویژی بۆ ده کردین ، له ناو نویژه که یدا بو ،
پیلاوه کانی داکنه ن و له لای چه پی خۆیه وه داینان ، له کاتی کدا که
خه لکه که ئه وه یان بینى ئه وانیش به هه مان شیوه پیلاوه کانیاں داکنه ن ،
و پاشان که پیغه مبهری خوا ﷺ له نویژه که ی بو وه فهرمووی : "
" ، واته : ئه وه چی بوو پیلاوه کانتان داکنه ن ؟
ئه وانیش فهرمویان : که تۆمان بینى پیلاوه کانت داکنه ن ئیمه ش
پیلاوه کانمان داکنه ن ، ئه ویش فهرمووی : "

(:) _ : _

- : _
" (۳۳) (:)

() ()
() ()

" () "

واته : جبریل ﷺ له کاتی نویژدا هات بۆ لام و پیی راگه یاندم که پیلاوه کانم پیسیه کیان پیوه یه بویه منیش لامبردن ، جا ئەگەر هه ریه ک له ئیوه هات بۆ مزگهوت ، با بروانیتته ژیر پیلاوه کانن ، ئەگەر پیسیه کیان پیوه بوو ، ئەوا بیانیهینی به زهویدا ، و پاشان نویژه که ی پیوه بکات .

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ ئەگەر پیلاوه کانن دابکه ندبایه ئەوا له لای چه پی خوویه وه دای ده نان (٣٤) ، وه ده یفه رموو : "

.. (٣٥) "

واته : ئەگەر هه ریه ک له ئیوه ویستی نویژه که ی ئەنجام بدات ، ئەوا با پیلاوه کانن له لای راستیه وه دانه نات ، وه نه شی خاته لای چه پیه وه له و کاته دا ده که ویتته لای راستی یه کیکی تره وه ، جگه له و کاته ی که کهس له لای چه پیه وه نه بیته ، وه با له نیوان پیکانیه وه دایان بنیته .

نویژکردن به سهر مینه به ره وه

" پیغه مبهری خوا ﷺ جارێکیان له سهر مینه به ره که ی نویژی ئەنجام دا ، (له ریوایه تیکدا هاتوووه : که مینه به ره که ی سی پله ی هه بوو) (٣٦) ، [له سهر مینه به ره که ی پاوه ستا و ته کبیره ی ئیحرامی دابه ست ،

()

(/ /)

() ئەمه یه سوننه ت له مینه به ردا که ئەبئ سی پله ی هه بیته ، نه ک زیاتر ، زیاد کردنیش له سهری بیدعه یه له سهرده می ئومه ویه کانداهینراوه ، زۆرجاریش ده بیته هوی برینی ریزه کانن نویژ ، بۆ خو رزگار کردنیش له و شته ئه وه یه که له لای

و خەلگەكەش بە دوايدا تەكبیرهى ئىحرامیان دابەست [] پاشان ھەر
 لەسەر مینبەرەكەوہ كرنوشى برد [] ، و پاشان كە راست بووہوہ لە
 كرنوشەكەى ، لە مینبەرەكە دواوہودا دیتە خواروہ تاكو سوژدەكەى
 لە بنەواو پایینەى مینبەرەكەى لە سەر زەوى دەبات ، پاشان
 دەگەرپیتەوہ سەرہوہ ، و [ئەوہى لە پرکاتى یەكەمدا كرنوشەتى لە
 پرکاتى دووہمیشدا ئەنجامى دەدات] ، تاكو بەو شیوہیە كۆتای بە
 نوپۇزەكەى دینى ، و روو دەكاتە خەلگەكەو دەفەرموویت : "
 " (۳۷) "

واتە : ئەى خەلگینە ! ئەو كارەم ئەنجام دا بو ئەوہى چاوم لى
 بېرن وفیرى چۆنیتى نوپۇزەكەم بن .

بەر بەست ، و واجب بوونى :

" پېغەمبەرى خوا ﷺ نزیك لە بەربەستەكەى پادەوہستا ، و
 دوورى نیوان ئەو و ئەو دیوارەى كە كرنبووى بە بەربەست سى بال
 دەبوو " (۳۸) ، وە " لە نیوان سوژدەكەى و ئەو دیوارەى كە كرنبووى
 بە بەربەست پېرەوى شەكك بوو " (۳۹) .

خۆرئاواى مزگەوتەكە دابنریت ، میحرأبیش بیدعەیەكى ترە ، ھەرۋەھا
 بەرزكردنەوہشى وەكو بەلەكۆنەیەك () ووتار خوینەكەش بە ھۆى پەیزەیەكى
 لكاو بە دیوارەكە دەچیتە سەرى ! وە باشتەرىن پېچكەو رېبازیش پېبازى پېغەمبەر
 ﷺ . { بگەرپېرەوہ بو : " (۳۳۱ / ۲) } .
 () " (/)
 ()
 ()

وه دهیشی فهرموو : "

" (٤٠)

واته : نویژ مه که ئیلا پرووه بهر بهستیک نه بی ، ریگه ش به کهس مه ده به بهرده ستدا تیپه ریٹ ، ئەگەر هەر سوربوو له سەر پۆشتن ئەوا له گه لیدا بجه نگی ، چونکه شهیتانی له گه لدايه .

ههروهها دهیفهرموو : "

" (٤١)

واته : ئەگەر یه کیک له ئیوه پرووه بهر بهستیک نویژی کرد " با لی نزیك بیته وه ، نه کو شهیتان نویژه که ی پی بپریت .
وه " هه ندیک جار له کاتی نویژکردنیدا هه ولی دها کۆله که ی مزگه وته که بکات به بهر بهست " (٤٢) .

() " (/ /)

() ()

() ده لیم : دانانی سوتره پیویسته له سهر پیشنوویژ بیٹ ، یان نویژگه به ته نها ، با له مزگه وتیکی گه وره شدا بیٹ . () له " هکانیدا له " وه ، له (٦٦/١) فهرموویه تی : " (:) : .

ده لیم : له م پرووداوه دا ئەوه مان بۆ دهرده که ویٹ که پیشه وه () مه بهستی ئەوهیه که جیاوازی نییه له نیوان مزگه وتی بچوک و مزگه وتی گه وره دا ، له دانانی سوتره دا ، ئەوهش ووته یه کی ره وایه .

وه " ئەگەر هاتوو نوپزی له دهشتیكدا ئەنجام بدایه و هیچ شتیك نه بوايه بیكات به بهر بهست ، خه نجه ریکی له بهرده ستدا بهزه ویدا ده چه قاند پاشان نوپزی پوهو ئەو خه نجه ره ده کرد و خه لکه کهش به دوایدا بوون " ()
 (٤٣) وه هندیك جار " و لاخه کهی لابه لا داده ناو پرووی لی ده کرد له نوپزه کهیدا " (٤٤) ، ئەمه نوپز له په چهی ووشتردا ()
 ناگریته وه چونکه پیچه وانیه تی و، و " پیغه مبهري خوا ﷺ نه هی لی کردووه " (٤٥) ، وه هندیك جاریش " زینی و لاخه کهی ریك ده خست و پرووی لی ده کرد له نوپزه کهیدا " (٤٦) .

وه ده یفه رموو : " ()
 (٤٧) () (٤٨) "

ئەمەش یه کیکه له و کردارانەهی که زۆریه ی نوپزگه ران تییدا که مته رخه من پیشنوپیژ بی یان مه ئوموم ، له هه موو ئەو ولاتانای که تیایاندا گه راوم ، یه کیك له و ولاتانه سعودیه یه که بو یه که م جار پیم پی درا تیایدا بسورپیمه وه له مانگی په چه ب سالی (١٤١٠ هـ) دا بوو ، بۆیه پیویسته له سه ر زانایان موسلمانان ناگادار بکه نه وه ، و هانی خه لکی بده ن بۆی ، و ئە حکامه کانی بو موسلمانان پوون بکه نه وه ، ئە بی ئە وهش بزانییت که ئەو ئە حکامانه که عبه و مزگه وتی پیغه مبهري خواش ﷺ ده گریته وه .

- ()
- ()
- ()
- ()
- (/)
- ()

به چه ند شیوه یه کی تریش ده خوینریته وه :
 واتاکه شی : ئەو داره یه که له پیشکه ی زینی و لاخدا هه یه .

واته : ئەگەر هەریەک لە ئیوه وەکۆ ئەو دارەى لە بەردەستدا بێ
کە لە دواوەى زینى و لاخدا هەیه ، ئەوا با نویژەکەى بکات و هیچ
باکیكى نەبێ بەو کەسانەى کە بەودیوى بەربەستەکەدا دەپۆن .

وه " جارێکیان پېغه مبهري خوا ﷺ پووه و دارێک نویژی دەکرد "
(٤٩) ، وه " جارى واش هه بوو پووه و جیگه خه و تنه کەى نویژی دەکرد ، و
() ش به سه ریه وه پاکشابوو [له ژیر لێفه کەى دا] " (٥٠) .

پېغه مبهري خوا ﷺ پێی به هیچ نه ده دا به به ينى ئەو و
به ربه سته که يدا تپه ر ببی ، جارێکیان " پېغه مبهري خوا ﷺ نویژی
ده کرد ، شه کێک ويستی به به رده ستيدا تپه ر ببی ، به لام پېغه مبهري
خوا ﷺ ده ست پيش خه ربوو () ، به شیوه يه ک سکی به
دیواره که وه لکاند و ، [وای لێ کرد به پشتیدا تپه ر ببی] (٥١) .

وه " جارێکیان له نویژیک له نویژه فه رزه کانیدا بوو ده ستی
کیشایه وه ، پاشان که لێ بووه وه ، ووتیان : ئەى پېغه مبهري خوا ﷺ !
هیچ له نویژ گۆرا ؟ فه رموی : "

()
()
()
()
()

[] " (٥٢) .

واته : نه خیر ، ئه وه نه بی شهیتان ویستی به بهرده ستمدا بپروات ،
منیش چنگم له ناگیره ی نا تاكو ساردی زمانیم له سهر دهستم ههست
پئ کرد، سویندی بی به خوا ئه گهر پارانه وه ی پیغه مبهەر () ی برام
نه بوایه كه پیش من له خوا پارایه وه ، ده به سترایه وه به كۆله كه یه ك له
كۆله كه كانی مزگه وت ، تاكو مندا له كانی مه دینه به ده وریدا بسوورپایانه وه ،
[بۆیه ههركهس له ئیوه توانی كهس به بهینی ئه و و قیبله كه یدا بپروات ، با
ئه و كاره ئه نجام بدات] .

وه ده یفه رموو : "

[] وه له

" " ()

ئهمهش یه كیكه له وه رموو ده ژۆرانه ی كه كۆمه له ی قادیانیه كان
بروایان پئ نی یه ، چونكه بروایان به جیهانی جنۆكه نی یه كه باسی له قورئانی پیروژ و سوننه تدا
هاتوو ، ریگه شیان بۆ په دكر دهنه وه ی فه رموو ده كاندا زانراوه و ئه وه یه كه ئه گهر له قورئانی پیروژدا
بیته ، رافه ی ده كه ن به پیچه وانه وه ، بۆ نمونه : خوی په روه ردگار فه رموویه تی : ﴿
﴾ (:) . ده لئین : واته : له مرۆڤ ! ووشه ی () به هاوشیوه ی
ووشه ی () داده نهن ! به و كرداره شیان دوور كه وتنه ته وه له زمانه وانی و شه ریعت ، وه ئه گهر
له سوننه ت دا بوو : ئه وا واژه یه كی نار په وای ده كه ن به پیچه وانه وه ی مه به سستی فه رموو ده كه ، ئه مه
ئه گهر بتوانن ، به لام ئه گهر نه یاتوانی ئه وه بکه ن ئه وا : چه ند ئاسانه له لایان فه رموو ده كه
ره تبه كه نه وه و حوكمی نار په وایی به سه ردا بدن " با هه موو زانایانی فه رموو ده ش كۆر این له سه ر
وه رگرتنی و به () ی بزائن ، و ئوممه تیش له گه ل زانایان هاو ده نگ بن ، یان به () یش
دابنریت . خوی په روه ردگار هیدایه تیان بدات .

ریوایه تیکی تردا هاتووه : " له ریوایه تیکی تریشدا هاتووه : " (٥٣) "

واته : ئەگەر هه‌ریه‌ك له ئیوه نویژی پوووه به‌به‌ستیك ده‌كرد پێگربوو له هاتووچۆی خه‌لكی به‌به‌ردستیدا ، وه كه‌سیك ویستی به‌به‌ردستیدا تیپه‌ر ببی ، با ده‌ست بنات به‌سنگیه‌وه ، [وه تا ده‌توانی دووری خاته‌وه] له ریوایه تیکی تردا هاتووه : با پێی لی‌بگریت ، دوو جار ، ئەگەر هه‌ر سوور بوو له سه‌ر پۆشتن با له گه‌لیا بجه‌نگی ، چونكه ئەوه شه‌یتانه .

وه ده‌یفه‌رموو : "

(٥٤) "

واته : ئەگەر ئەو كه‌سه‌ی كه به‌به‌رده‌ست نویژگه‌ردا تیپه‌ر ده‌بییت بزانییت چه‌ند تاوانی له سه‌ره ، ئەوا ئەگه‌ر چل بووه‌ستایه زۆر باشت‌ر بوو بۆی له‌وه‌ی كه به‌به‌ر ده‌ستی دا بپروات .

چی نویژ ده‌بریت ، و ده‌بیته هۆی به‌تال بوونه‌وه‌ی

وه ده‌یفه‌رموو : "

[] () : "

()

()

(/ /) .

() واته : ئافه‌رتی با‌لغ بوو ، مه‌به‌ست لی‌ره‌دا به‌ وشه‌ی () :

" پوچه‌لكردنه‌وه‌یه ، به‌لام : ئەو فه‌رمووده‌یه‌ی كه ده‌لیت "

واته : ئەو هی نویژ به نویژگەر ده بریٔ و به تالی ده کاته وه - ئەگەر
وه کو پاشکۆی زینی و لآخ له بهر ده ستیدا نه بیٔ - ئا فره تی بالغ ، و
گۆی دریژ ، و سه گی رهش ، () (ﷺ) : فه رموی : ئە هی پیغه مبه ری خوا
ﷺ چ جیاوازیه کیان هه یه رهش بی یان سوور ؟ ئە ویش فه رموی : " (٥٦) "

واته : چونکه سه گی رهش شه ی تانه .

نویژ کردن پرووه گوڤ

نه هی کردووه له نویژ کردن پرووه گوڤ و ﷺ پیغه مبه ری خوا
فه رموی هه تی : " لا تصلوا إلی القبور ولا تجلسوا علیها " (٥٧) .

واته : پرووه گوڤ نویژ مه کهن ، و له سه ره ی شیان دامه نیشن .

نیهت ﴿ نیازی دل ﴾ (٥٨)

وه پیغه مبه ری خوا ﷺ ده یفه رموو : " إنما الأعمال بالنیات وإنما
لکل امرئ ما نوى " (٥٩) .

فه رموو ده یه کی () ه ه ره کو له " () و جگه له ویش دا
هاتوو .

() (/ /) . و پروانه کتیبی "

" که هه ردوکیان له نووسینی خۆمن . " "

() (/ /) . و پروانه کتیبی "

" که هه ردوکیان له نووسینی خۆمن . " "

() پیشه وا () له " (/) دا فه رموی هه تی : " :

" .

واته : ڪرده وهو په رستشه ڪان ته نها به نيه ته وه دهن ، وه هه موو

ڪه سيڪيش ته نها نه وهى بؤ هه يه ڪه نيه تي لى هيئاوه .

دابہ ستى نوڙ و ته ڪبيره ي ئي حرام ﴿الله اڪبر﴾

پاشان پيغه مبهري خوا ﷺ نوڙه ڪه ي داده به ست به ووتنى : (الله

اڪبر) (٦٠) ، وه فه رمانيشى به م ڪاره ڪردوه به وپياوهش ڪه نوڙه ڪه ي به

ته ووى نه ڪام نه دا (المسيء صلته) ، هه روه ڪه له پيشدا باسى ليوه ڪرا

و پيى فه رموى : " انه لا تتم صلاة لأحد من الناس حتى يتوضأ فيضع

الوضوء مواضعه ثم يقول : الله اڪبر " (٦١) .

واته : بي گومان نوڙي هيچ ڪه سيڪ دروست نيه ، ٽاڪو هه موو

نه ڏامه ڪانى ده ست نوڙي هه روه ڪو چؤن فه رمانى پي ڪراوه نه شوات ، و

پاشان نه لى : (الله اڪبر).

(٥٩) البخاري ومسلم وغيرهما ، وهو مخرج في "الإرواء" (٢٢) .

()

له م فه رموده دا ٽامازه يه ڪي تيڏايه بؤ نه وهى ڪه پيغه مبهري

خوا ﷺ نوڙه ڪه ي ده ست پي نه ڪرد به وهى ڪه ده لئن : " نيه تمه نوڙي ... " هتد ،

به لڪو نه ووتيه يان بيده يه به ڪڙاي زانايان ، و جياوازيان له وه دايه ڪه ٽايا ووتنى

چاڪه يان خراپه ، به لام ٽيمه ده لئن : هه موو بيده يه ڪه له عيباده تدا گومپايه يه " له

به ر گشتيٽي نه و فه رموده يه ي پيغه مبهري خوا ﷺ ڪه فه رمويه تي : "

" باسڪردنى نه م بابه تهش به تيرو ته سه لى ئيره جيگه ي

نويه .

()

وه دهیفرموو : " مفتاح الصلاة الطهور وتحريمها (٦٢) التكبير وتحليلها التسليم " (٦٣) .

واته : کلیلی کردنه وهی نؤیژ ، دست نؤیژه ، و قه دهغه کاری هه موو شتیک که خوی پوره ردگار قه دهغه کی کردوون له نؤیژدا ته کبیره ی ئیحرامه ، و حالل کاری هه موو ئه و شتانهش که خوی پوره ردگار له دهره وهی نؤیژدا حاللی کردوون سه لام دانه وهیه .

وه " پیغهمبهری خوا ﷺ دهنگی بهرز ده کرده وه له کاتی ته کبیره ی ئیحرامدا ، بوئ وهی ئه وانهی که به دوایدا نؤیژ ده که ن گوئیان له دهنگی بی " (٦٤) .
هروه ها " پیغهمبهری خوا ﷺ له کاتیک دا که نه خوش ده که وت ، (أبو بکر) ﷺ دهنگی بهرز ده کرده وه بوئ وهی دهنگی ته کبیره کانی پیغهمبهری خویان ﷺ پی بگه یه نیٔ " (٦٥) .

وه دهیفرموو : " إذا قال الإمام : الله أكبر فقولوا : الله أكبر " (٦٦) .

() () واته : هه رامکردنی ئه و کردارانه ی که خوی پوره ردگار هه رامی کردووه ، ههروه ها () : حاللکردنی ئه و کردارانه ی که خوی پوره ردگار حاللی کردووه له دهره وهیدا ، مه به ستیش به () : (هه رام و حالله) . ههروه ها فرمووده که به لگه یه له سه ر ئه وهی که دهرگای نؤیژ داخراوه و نؤیژگه ر ناتوانیٔ بیکاته وه به ده ست نؤیژ نه بیٔ " ههروه ها به لگه یه له سه ر ئه وهی که هه رامکردنه کان به (کرداره کان له نؤیژدا دست پی ده کات ، دهرچونیش لیان به سه لام دانه وهیه له نؤیژه که ت ، ئه مه ش بوچونی زوریه ی زانایانه () .
() "
()
()
()
()

واته : ئەگەر پیشنوێژ ووتی : **الله أكبر** ، ئیوهش به دوایدا بڵین : **الله**

أكبر.

چونیتی دەست بەرزکردنەوه :

وه " پیغمبهری خوا ﷺ جاری وا هه بوو دهستهکانی له گهڵ تهکبیره ی ئیحرامدا بهرزده کردنهوه ^(٦٧) ، جاری واش هه بوو دواى تهکبیره ی ئیحرام بهرزى ده کردنهوه ^(٦٨) ، وه جاری تری واش هه بوو له پیش تهکبیره ی ئیحرام بهرزى ده کردنهوه " ^(٦٩) .

به شیوهیهك " بهرزى ده کردنهوه په نجهکانی دهستی تیایدا ده کردنهوه ، ﴿بئى ئه وهى له یه کترجیایان بکاته وه ، وه نه یشی ده بهستن﴾ " ^(٧٠) .

وه " تاكو ئاستى شانەکانی بهرزى ده کردنهوه ^(٧١) ، وه له وانەشه بهرزى بکردنایه ته وه تاكو ئاستى نه رمه ی گوێکانی " ^(٧٢) .

دانانی دهستی راست له سهردهستی چهپ و فه رمان پێ کردنی :

وه " پیغمبهری خوا ﷺ دهستی راستی ده خسته سهردهستی چهپی " ^(٧٣) ، وه ده یفه رموو : " **إنا معشر الأنبياء أمرنا بتعجيل فطرنا وتأخير سحورنا ، وأن نضع أيماننا على شمائلنا في الصلاة** " ^(٧٤) .

^(٦٧) البخاري وانساني .

()

()

(/ / /)

()

()

() " " () .

()

واته : ئیمه کۆمهلی پیغمبهران فرمانمان پی کراوه به پهله کردن له بهربانگ و دواخستنی پارشیو ، له گه ل دانانی دهستی راستمان له سهر دهستی چهپ له نویژدا .

وه " جاریکیان به لای پیاویک دا تیپهر ده بیّت ، خهریکی نویژکردنه و دهستی چهپی له سهر دهستی راستی داناوه ، ئه ویش ههر دوو دهستی له سهر یهك لاده باو جاریکی تر دهستی راستی له سهر دهستی چهپی داده نیّت " (٧٥) .

دانانیان له سهر سنگ :

وه " پیغمبهری خوا ﷺ دهستی راستی دهخسته سهر پشتی دهست و مه چهك و باسکی دهستی چهپی " (٧٦) ، و " فرمانیشی به هاوه لانی کردوو به و کرداره " (٧٧) ، وه " جاری واش هه بوو دهستی چهپی به دهستی راستی دهگرت " (٧٨) .

()
()
(/ /)
()
()
()

ئهم فرموده یه به لگه یه له سهر ئه وهی که دهست گرتن به و شیوه یه سوننه ته ، وه له فرموده یه یه که مدا دانانی دهست سوننه ته ، که واته ههر دوو شیوه که سوننه تن ، به لام کۆکردنه وه له نیوان دانان و گرتندا که هه ندیک له حه نه فی مه زه به کان به باشیان داناوه ، بیدعه یه و ، شیوه که شی ههروه کو ده لاین ئه وه یه : که دهستی راستی له سهر دهستی چهپی دابنات ، و به

وه " پیغه مبهري خوا ﷺ دوو دستي له سهر سنگي داده نا " (۷۹) .

وه " نه هیشی ده کرد له دانانی دسته کان له ئاستی که له که ()

الإختصار : واته : دانانی دسته کان له سهر یان له ئاستی که له که () له

کاتی نویژدا " (۸۰) ، و ههر ئه م شیوه دانانه شه نه هی لی ده کرد (۸۱) .

چه نجه تووته و په نجه گه وره که ی دستي راستی باسکی دستي چه پی بگریت ، و

سی په نجه که ی تری له سهر دابنات " ههروه کو له " () دا

هاتووه ، جا به وه هه لئه خه له تیت که هه ندیک له دوایینه کان ووتویانه .

() (/ /)

" () () یه کیک له () ه کانی به () زانیوه و ، واتا که شی له

" () ش له " هکه پدا ، ئه گهر که سیک تی بگریت ، وه به تیرو

ته سه لیش له " () دا باسم له () ه کانی ئه م فه رمووده یه

کردوه .

بیرخستن ه ویه ک : ئه وه ی که سه لمینراو وارده له پیغه مبهري خواوه ﷺ دانانی

دسته کانه له سهر سینگ ، ئه وه ش که پیچه وان ه ی ئه مه بیت یان () ه یان هیچ

بنه وایه کی نی یه ، پیشه وا () کرداری به م سوننه ته کردوه ههروه کو

() له " () دا فه رموویه تی : " إسحاق وه تری پی ده کردین ... و

دسته کانی له قنوت دا بهرز ده کرده وه ، قونوتیشی پیش کړنوشه کانی ده کرد ، وه

دسته کانی له سهر مه مکه کانی یان له خوار مه مکه کانی داده نا " ، به هه مان شیوه ش

ووته ی () یه له " له پهرتوکی " () -

(-) که فه رموویه تی : " وه دانانی راسته له سهر پشتی دستي چه پی له

نزیك گه رده ندا " .

نزیكیش له م ووته یه : ئه وه یه که له () ی کوپی پیشه وا () له "

" هکانیدا له (ص ۶۲) دا فه رموویه تی : " باوکم بینی ئه گهر نویژی بگردایه دستیکي له

سهر دسته که ی تری داده نا له سه روی ناوکه وه " . وه پروانه : " (۳۵۳) .

تەماشاكردنى شوينى سوژده و دئكرى ﴿ الخشوع ﴾ له نويۇزدا

وہ " پيغەمبەرى خوا ﷺ له كاتى نويۇزكردندا سەرى دادە نواند ، وچاوى دەبرپە زەوى " (۸۲) ، و " كاتيكيش پۇشته كەعبە وە له شوينى سوژدە كەى زياتر تەماشاي هيچ شوينىكى ترى نەدە كرد تاكو له كەعبە دەرچوو " (۸۳) ، وە فەرموى : " لا ينبغي أن يكون في البيت شيء يشغل المصلي " (۸۴) .

واتە : نابى له مالدا هيچ شتىك هەبىت سەرقالى نويۇزگەر بكات له كاتى نويۇزە كەيدا .

وہ " نەهى دەكرد له چا و گيپان بە ئاسماندا " (۸۵) ، وە جەختيشى له سەر ئەم قەدەغە كەردنە دەكرد ، تاكو فەرموى : " لينتهين

-
- () " () .
 - ()
 - ()
 - ()
 - () ﷺ (/ /) " () .
 - ()

بىرخستەنە وە يەك : لەم دوو فەرموودە وە (واتە : ژمارە : ۸۲ ، و ۸۳) : ئەو مان بۇ ئاشكرا دەبىت كە سوننەت ئەو يە نويۇزگەر چا و بېرپتە شوينى سوژدە كەى له زەوى دا ، ئەو ش كە هەندىك له نويۇزگەران دەيكەن له نوقاندنى چا وە كانيان له نويۇزدا ، له سوننەتدا نى يە ، باشتەين پيچكە و پييازىش پييازە كەى پيغەمبەرى خوايە ﷺ .

- () " ()
- مەبەستيش له ووشەى () لپرەدا : كەعبە يە ، هەر وەكو ھۆكارى ووتنى فەرموودە كە ئاماژەى بۇ دەكات .
- ()

أقوام يرفعون أبصارهم إلى السماء في الصلاة أو لا ترجع إليهم ﴿ وفي رواية : أو لتخطفن أبصارهم ﴾ " (٨٦) .

واته : کۆمه له که سانیک هه ن له کاتی نویژدا چاو به ئاسماندا ده گیڤن ، واز ده هیڤن یان خوی په روهردگار بینایان لی بسینیته وه .
وه له فه رموده یه کی تر دا هاتوهه : " فإذا صلیتم فلا تلتفتوا فإن الله ينصب وجهه لوجه عبده في صلاته ما لم يلتفت " (٨٧) .

واته : ئه گه ر نویژتان کرد ، ئه وا چاو مه گیڤن و لاهه که نه وه به م لاو به و لادا ، چونکه خوی په روهردگار پوو له پووی به نده که ی ده کات له نویژه که یده به مه رجی چاونه گیڤی به م لاو به و لادا (واته : لا نه کاته وه) .
وه سه باره ت به لا کردنه وهش ده یفه رموو : " اختلاس یختسه الشیطان من صلاة العبد " (٨٨) .

واته : دزی یه که شه یتان له نویژی به نده کانی خوی په روهردگار ده یدزیټ .

وه فه رموویه تی : " لا یزال الله مقبلاً علی العبد فی صلاته ما لم یلتفت فإذا صرف وجهه انصرف عنه " (٨٩) .

واته : خوی په روهردگار پوو له به نده که یه تی له نویژه که یدا ، تا کو به نده پووی لی وهرنه گیڤیټ ، ئه گه ر به نده پووی وه پگیڤا ، ئه وا خوی په روهردگار ییش پووی لی وه رده گیڤی .

()

() " .

()

() " .

وہ " نہ ہیشی کردووہ لہ سئ شت : سوژدہ بردن وەکو دەنووک دانى
 کہلەشپیر لہ زەوی لہ کاتى خواردن دا ، و دانيسشتن وەکو دانيسشتنى سەگ بئت
 لہ کاتى تەحياتەکاندا ، و لا کردنەوہ لہ نوپۇزدا وەکو لا کردنەوہى رپوى " (٩٠) .
 وە دەيفەرموو : " صل صلاة مودع كأنك تراه فإن كنت لا تراه فإنه
 يراك " (٩١) .

واتە : نوپۇزى بکە وەکو نوپۇزى مائتاوايى کارىک واپئت ، ھەر وەکو
 خواى پەرەردگار ببينيت ، چونکە ئەگەر تۆ خواى پەرەردگار نەبينيت ،
 ئەو تۆ دبينئت .

وہ دەيفەرموو : " ما من امرئ تحضره صلاة مكتوبة فيحسن
 وضوءها وخشوعها وركوعها إلا كانت كفارة لما قبلها من الذنوب ما لم
 يؤت كبيرة وذلك الدهر كله " (٩٢) .

واتە : ھېچ موسلماننىك نىيە كاتى نوپۇزىكى فەرزى بەسەردا بئت ، و
 دەستنوپۇزەكەى بە باشى بشوات ، و دلگىزىشى ھەبئت (الخشوع) ، و
 كرنووشەكانىشى بە تەواوى ببات ، ئىللا ئەو نوپۇزە دەبئت بە كەففارەتى
 ئەو تاوانانەى پئش ئەو نوپۇزەى ، بە مەرجىك تاوانىكى گەرەى ئەنجام
 نەدابئت ، ئەم كىردارى لىخۆشبوونەش بۆ ھەموو نوپۇزەكانە بە درپۇزايى سال .
 وە جارىكىان " پېغەمبەرى خوا ﷺ كراسىكى گولدارى صوفىنى لہ
 بەردابوو ، لہ نوپۇزەكەيدا سەپرىكى ئەو گولانەى كراسەكەى كرد ، كاتىك كە

() " () .
 " " " " " " ()
 " " " " " " ()

له نویژه که ی بووه وه ، فهرموی : " اذهبوا بجمیعتی (۹۳) هذه إلى أبي جهم وائتوني بأنبجانية (۹۴) أبي جهم فإنها ألهتني آنفاً عن صلاتي (وفي رواية : فإني نظرت إلى علمها في الصلاة فكاد يفتني) " (۹۵) .

واته : ئەم کراسه گولداره م بهرن بۆ (أبي جهم) ، و کراسه ساده که یم بۆ بیئن ، چونکه پیش که میک سه رقالی کردم له نویژه که م ، وه له پیوایه تیکی تردا هاتووہ : چونکه سهیری گولہ کانیم له کاتی نویژه که مدا کرد ، وه ختبوو تووشی سه رگه ردانیم بکات له نویژه که م .

وه " (عائشة) کراسیکی گولداری هه بوو هه لواسرا بوو له شوینیک له ماله که یدا ، ئەو شوینه له شوینی خوگورین ده چوو ، یان کؤگا (مه خزە نیه کی) بچوک بوو ، پیغه مبهری خوا ﷺ رووی له شوینه ده کرد له کاتی نویژدا ، جاریکیان فهرموی : " أخريه عني " ﴿ فإنه لا تزال تصاويره تعرض لي في صلاتي ﴾ " (۹۶) .

واته : دووری خه ره وه لیم ، چونکه وینه کانی به بهرده وامی دینه پیش چاوم له کاتی نویژه کانمدا .

() کراسیکه له () ، یان له صوف دروست کراوه وگولداره .

() کراسیکی ئەستوری بی نه خشه .

() " " .

()

لیره دا پیغه مبهری خوا ﷺ فهرمانی به وه نه کرد ئەو وینانه

دابگیرین و پارچه پارچه بکرین ، به لکو به وه وه وه ستا که لابخرین " چونکه -

وینه ی گیاندار نه بوون ، به به لگه ی ئەوه ی که پیغه مبهری خوا ﷺ هه ندیک وینه ی تری پارچه

پارچه کردووہ " هه رووه کو له چهنده ها فهرموده دا له () ی () ، () دا

هاتووہ ، ئەوه ش ئەیه وی زیاتر بزانییت له م باره یه وه با بگه ریته وه بۆ " "

(/) " () " .

وهدهیفه رموو: " لا صلاة بحضرة طعام ولا وهو يدافعه الاخبثان ")

(٩٧)

واته : له کاتی ئاماده بوونی خواردندا نابیت نؤیژ ئه نجام بدریت ،

وه له کاتی کیشدا که پیسی و میز زوری پیهیناون .

زیکره کانی دهست پی کردنی نؤیژ

پاشان پیغهمبهری خوا ﷺ نؤیژی دهست پی ده کرد به چه ند زیکریکی

جوړاوجوړ ، شوکری خوی په روه ردگاری تیدا ده کرد ، و ته مجید و ستایشی

خوی په روه ردگاری ده کرد ، وه فرمانیشی به و پیاوه کردووه که نؤیژه که ی

به ته وای ئه نجام نه دا ، و پیی فه رموو : " لا تتم صلاة لأحد من الناس

حتى يكبر ويحمد الله جل وعز ويثني عليه ويقرأ بما تيسر من القرآن . .

" (٩٨) .

واته : نؤیژی هیچ که سیک ته وای نابیت ، تا کو ته کبیره ی ئی حرام بو

نؤیژدابه ستن نه کات ، و شوکرو ستایشی خوی په روه ردگاری تیدا نه کات ،

وه ئه وهش که دهیتوانیت له قورئان بیخوینیت .

جاریک ئه مه و جاریکی تر ئه ویتریانی ده خوینده وه و ، دهیفه رموو :

١ - " اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ

وَالْمَغْرِبِ ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يَنْقِي الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ ،

اللَّهُمَّ اغْسِنِي مِنَ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ " ، ئه م زیکره ی له

نؤیژه فه رزه کان دا ده خوینده وه (٩٩) .

()

()

()

." () " (/)

٢ - " وجهت وجهي للذي فطر السماوات والأرض حنيفاً ﴿مسلماً﴾ وما أنا من المشركين ، إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين ، لا شريك له وبذلك أمرت وأنا أول المسلمين ^(١٠٠) ، اللهم أنت الملك لا اله الا أنت ، ﴿ سبحانك و بحمدك ﴾ أنت ربي وأنا عبدك ^(١٠١) ظلمت نفسي ، واعترفت بذنبي ، فاغفر لي ذنوبي جميعاً ، لا يغفر الذنوب إلا أنت ، واهدني لأحسن الأخلاق " لا يهدي لأحسنها إلا أنت ، واصرف عني سيئها " لا يصرف عني سيئها إلا أنت ، لبيك وسعديك ^(١٠٢) ، والخير كله في يديك والشر ليس إليك ^(١٠٣) ، ﴿ واهدي من هديك ﴾ أنا بك وإليك ﴿ لامنجا ولا ملجأ منك إلا إليك ﴾ ، تباركت وتعاليت ، استغفرك وأتوب إليك " .

() له زۆربهی ریوایه تهکاندا بهم شیوهه یهیه ، وه له هه ندیکاندا : " ، واش دهرده که ویت که له گو (له فن) پانکاری هه ندیک له پاره کان بیت ، هه ندیک شت هه ن به لگه ن له سه ره ئوه ، بویه پیویسته له سه ره نویژگه ر بلیت : " ، و هه چیشتی له سه ره نییه ، به پیچه وانهی هه ندیک که سه وه ، چونکی گومانی ئه وه ده کات که وواتاکهی ئه وه بیت : " من یه که م که سه دهیم ئه وه سیفه ته م تیدا ده بیت ، له گه ل بوونی که سانیکیش پیش من " ، به لام وانیه ، به لکو وواتاکهی ئه وه یه : دهر برینی پیشبرکی یه له جی به جیکردنی ئه وه شتانه ی که خوی پهره ردگار فه رمانی پیکردوه ، هاو شیوه شی: ﴿

﴿ : وه موسی -
 فره موویه تی : ﴿ :
 () واته : جگه له تو ناپه رستم ، ئه مه ووتهی () یه .
 () واته : من به رده وامم له سه ره گو پراه لیت فرمان له دوا ی فرمان ، له ()
 (ه وه وه رگراوه ، ئه گه ر تیایدا مایه وه ، وه " " واته : یارمه تی دوا ی یارمه تی بو فرمانه کانت ، شوین که وتن دوا ی شوین که وتن بو ئه و ئایینه ی که پی پی پازیت .
 () واته : خراپه کاری نادریتته پال خوی پهره ردگار " چونکه له کرداره کانی خوی پهره ردگار خراپه کاری نییه ، به لکو هه موو کرداره کانی چاکه کاری یه " چونکه کرداره کانی

ئەم زیکرەى له فەرز و سوننەتەکاندا دەووت (١٠٤).

٣ - ھەرۆھکو زیکرى دووھم جگە لە برگەى (أنتا ربى ... هتد) ، ئەوھشى زیاد دەکرد : " اللّهُمَّ ! أنت الملك لا إله إلا أنت سبحانك و بجمدك " (١٠٥).

٤ - ھەرۆھکو زیکرى دووھم تاكو برگەى (وأنا أول المسلمين) وە ئەم برگەشى بۆ زیاد دەکرد " اللّهُمَّ اهدني لأحسن الأخلاق وأحسن الأعمال لا يهدي لأحسنها إلا أنت ، وقتني سيئ الأخلاق والأعمال لا يقي سيئها إلا أنت " (١٠٦).

٥ - " سبحانك (١٠٧) اللّهُمَّ و بجمدك وتبارك اسمك وتعالى جدك ولا إله غيرك " (١٠٨).

له نىوان " عەدالەت " و " چاکەو " و " دانایى " دایە ، ئەوانەش ھەموو چاکەن و ھیچ خراپەىھەكى تێدا نى یە ، " - بەرھەمەت بێت - فەرموویەتى : "

... () :

:

"

"

.()

()

ئەو

کەسەش ئەم فەرموودەىھى تايبەت کردووە بە سەننەتەو بە ھەلەدا چوو .

()

()

() " واتە : : واتاکەشى : بەپاكت رادەگرم له ھەموو کەم و

کورپەك .

وه فہرموویہ تی : " إن أحب الكلام إلى الله أن يقول العبد : سبحانك اللهم ... " (۱۰۹)

واتہ : خوْشہ ویستریں ووتہ و گوفتار لہ لای خوای پەرورہ دگار ئہ و ووتہ یہ یہ کہہ تی دا بلٔیٔت : سبحانک اللہم ... ہتد .

۶ - ہرورہ کو زیگری پیئجہ م لہ گہل زیاد کردنی ئہ م برگہ یہ لہ کاتی شہ ونویژدا برگہ کہش " لا إله إلا الله (ثلاثا) ، الله أكبر کبیراً (ثلاثا) " (۱۱۰)

۷ - " الله أكبر کبیرا والحمد لله کثیرا وسبحان الله بکرة وأصيلا " یہ کیک لہ هاوہ لانی پیغهمبہری خوا (ﷺ) بہم زیکرہ دەستی کرد بہ نؤیز و پیغهمبہری خواش (ﷺ) سہ بارہت بہم زیکرہ فہرمووی : " عجبت لها ! فتحت لها أبواب السماء " (۱۱۱) .

" " واتہ : ئیمہ خہریکی شوکر کردنی تؤین .
" " واتہ : ئہ گہر ناوی تؤ بۂنریٔت بہرہ کہت دەخاتہ ئہ و شتہ وہ ، وہ
ہمموو خیر و چاکہ یہک لہ ہینانی ناوی تؤدایہ .
" " واتہ : پلہ و پایہ و دەسہ لاتت بہرزہ .
() : ()
() " " " (/)
() " " " (/)
() " " " (/)
() " " " (/)
() " " " (/)
() " " " (/)

واته : جيئي سهرسوپمانم ٻو ! هه موو ده رگاڪاني ئاسماني ٻو ڪرايه وه .
 ۸ - " الحمد لله حمدا كثيرا طيبا مباركا فيه " هاوه لئڪي تر به م
 زيڪره دهستي ڪرد به نويڙ ، ديسان پيڻغه مبهري خوا ﷺ سه بارهت به ميان
 فهرمووي : " لقد رأيت اثني عشر ملكاً يبتدرونها أيهم يرفعها " (۱۱۲) .
 واته : ڪه تو ٿو زيوڪرهت ووت ، دوازده فريشته م بيني دهستي
 پيشخهريان ده ڪرد ٻو به رزڪردنه وه ي .

۹ - " اللهم لك الحمد ، أنت نور (۱۱۳) السموات والأرض ومن فيهن ،
 ولك الحمد أنت قيّم (۱۱۴) السموات والأرض ومن فيهن ، ﴿ ولك الحمد ، أنت
 ملك السموات والأرض ومن فيهن ﴾ ، ولك الحمد ، أنت الحق ، ووعدك الحق ،
 وقولك حق ، ولقاؤك حق ، والجنة حق ، والنار حق ، والساعة حق ، والنبيون
 حق ، ومحمد حق ، اللهم ! لك أسلمت ، وعليك توكلت ، وبك آمنت ، وإليك أنبت
 ، وبك خاصمت ، وإليك حاكمت ، ﴿ أنت ربنا وإليك المصير ، فاعفر لي ما قدمت
 ، وما أخرت ، وما أسرت ، وما أعلنت ﴾ ، ﴿ وما أنت أعلم به مني ﴾ ، ﴿ أنت
 المقدم وأنت المؤخر ، ﴿ أنت إلهي ﴾ ، لا إله إلا أنت ، ﴿ ولا حول ولا قوة إلا بك ﴾ " (۱۱۵) .

وه پيڻغه مبهري خوا ﷺ له شهه و نويڙدا ٿه م جوڙه زيڪرانه ي
 ده خوڻنده وه (۱۱۶) :

- ()
- () واته : پووناڪ ڪه ره وهيان ، وه به تو وه هيدايهت ده دريٽ .
- () واته : پاريزهر و پهروه رڊگاربان .
- ()
- () ٿه مهش نابيٽه ريگري ٿه نجامداني له نويڙه فوزه ڪاندا " جگه له پيشنوڙي ٻو ٿه وه ي
 دريڙي نه ڪاته وه له سهر ٿه ڪه سانهي ڪه له پشتيه وه نويڙ ده ڪن .

۱۰ - " اللَّهُمَّ ! رب جبرائیل ومیکائیل واسرافیل ! فاطر السماوات والأرض ! عالم الغیب والشهادة ! أنت تحكم بین عبادک فیما كانوا فیہ یختلفون " اهدنی لما اختلف فیہ من الحق بإذنک ، إنک تهدی من تشاء إلى صراط مستقیم " (۱۱۷) .

۱۱ - پیغه مبه‌ری خوا ﷺ ده جار ﴿ الله أكبر ﴾ ی ده‌کرد ، ده جاریش ﴿ الحمد لله ﴾ ی ده‌کرد ، ده جاریش ﴿ سبحان الله ﴾ ی ده‌کرد ، ده جاریش ﴿ لا إله إلا الله ﴾ ی ده‌کرد ، ده جاریش ﴿ أستغفر الله ﴾ ی ده‌کرد ، وه - ده جار - ده یفه‌رموو : " اللهم ! إني أعوذ بك من الضيق يوم الحساب " (۱۱۸) .

۱۲ - " سئى جار ﴿ الله أكبر ﴾ ذو الملكوت والجبروت والكبرياء والعظمة " (۱۱۹) .

خویندنه‌وه

پاشان پیغه مبه‌ری خوا ﷺ په‌نای به‌خوای په‌روه‌ردگار ده‌گردوو ، ده یفه‌رموو : " أعوذ بالله من الشيطان الرجيم من همزه (۱۲۰) ونفخه ونفثه " (۱۲۱) .

()

() (/ /) " /)

()

()

() هه‌ندیک له گێڤه‌ره‌وه‌کانی فه‌رمووده‌که به () که :

جوړیکه له شیتتی، واتایان کردوو .

() : گێڤه‌ره‌وه‌ی فه‌رمووده‌که به ته‌که‌بور (فیززلی) واتای کردوو ، و)

() : گێڤه‌ره‌وه‌ی فه‌رمووده‌که به شیعر واتای کردوو ، ئەم سئى وواتایه‌ش له

واته : په نا ده گرم به خوای په روه ردگار له خراپه ی شهیتانی نه فرین لی کراوی دورخراو له په حمه تی خوا ، له شیتی و فیز زلی و هاندانی بو ووتنی شیعیری خراپ .

وه جاری واش هه بوو ئه م زیاده یه یی ده خسته سه ری و ، ده یفه رموو : " (أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ ... " (۱۲۲) .

پاشان ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ی ده کردوو ، ده نگیشی تیدا به رز نه ده کرده وه (۱۲۳)

خوئندنه وه ی نایه ت به نایه ت ، وه ستان له نیوانیان دا

پاشان سوره تی ﴿الفاتحة﴾ ده خوئینیت ، و نایه ته کانی له یه ک جیاده کاته وه : ئه وه ش به م شیوه یه : ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ده وه ستیت ، و پاشان ده فه رمویت : ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ده وه ستیت ، و پاشان ده فه رمویت : ﴿الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ده وه ستیت ، و پاشان ده فه رمویت : ﴿مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ ، به م شیوه یه تا کو کوتای به سووره ته که ده هیئا ، وه هر به م شیوه یه بوو هه موو خوئندنه وه کانی تریشی

فه رموده ی () دا بو پیغه مبهری خوا ﷺ به () کی () ی () پیمان گه شتووه ، مه به ستیش له شیعیر شیعیری خراپه ، چونکه پیغه مبهری خوا ﷺ فه رمویه تی : " ()

" () " () " (/) " () ()

، له کۆتايي هه موو ئايه تيك ده وهستا و نهى ده دا به دهم ئايه تي دواي خوڤيه وه (١٢٤).

وه هه نديك جاريش ﴿ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴾ ي به ﴿ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴾ ده خوڤنده وه (١٢٥).

روکنيٽي فاتيجه ، و چاکه و فهزله کاني نهم سوره ته

پيغه مبهري خوا ﷺ خوڤنده وه ي نهم سوره ته ي له نوڤڙدا زور به گوره ده زاني به شيويه ك ، ده يفه رموو " لا صلاة لمن لا يقرأ ﴿ فيها ﴾ بفاتحة الكتاب ﴿ فصاعدا ﴾ " (١٢٦).

واته : نوڤڙي كه سيك دروست ني يه تييدا سوره تي ﴿ الفاتحة ﴾ به زياد له سه ر ئه ويشه وه نه خوڤينيٽ .

وه له گۆ(له فن) يکدا هاتوه : " لا تجزئ صلاة لا يقرأ الرجل فيها بفاتحة الكتاب " (١٢٧).

" () ()
" (/) " " () "
" : " "
"

ده ليم : نهمه سوننه تيکه زور به ي خوڤينه راني قورئاني پيروژ دوورن لي يه وه ، سه ره پاي که سانبي تريش جگه له وان.
" () " " " (/) "
" (/) "
" () :
" () " " " () "
" () "

واته : نؤیزی له سه ر ناکه ویت ئه و کهسه ی له نؤیزه که ی دا سورته ی

﴿ الفاتحة ﴾ نه خوینیت .

وه هندیك جار دهیفرموو : " من صلی صلاة لم یقرأ فیها بفاتحة الكتاب فهي خداج (۱۲۸) هي خداج هي خداج غير تمام " (۱۲۹) .

واته : هه رکه سیك نؤیزبکات و تیای دا سورته ی ﴿ الفاتحة ﴾ نه خوینیت، ئه وا نؤیزه که ی (خَدَّاج) ه ، (خَدَّاج) ه ، (خَدَّاج) ه ، واته : ته واو نی یه .

وه دهیفرموو " قال الله تبارك وتعالى : قسمت الصلاة (۱۳۰) - يعني الفاتحة- بيني وبين عبدي نصفين : فنصفها لي ونصفها لِعبدي ولِعبدي ما سأل " .

واته : خوا ی پهروه ردگاری کار پر به رکه ت و پایه بهرز ، فهرموویوتی : نؤیزم کردووه ته دوو به شه وه له نیوان خۆم و بهنده که م : نیوه ی بۆ منه و نیوه که ی تریشی بۆ بهنده که مه ، بهنده که شم داوا ی هه رچی بکات پی ی ده بخشریت " وه پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی : " اقرؤوا : يقول العبد : ﴿ الحمد لله رب العالمين ﴾ ، يقول الله تعالى : حمدني عبدي ويقول العبد : ﴿ الرحمن الرحيم ﴾ ، يقول الله : اثنى علي عبدي ويقول العبد : ﴿ مالك يوم الدين ﴾ ، يقول الله تعالى : مجدني عبدي

() واته : ته واو نی یه و که م و کورپی تیدایه ، هه ر له فهرمووده که دا پیغهمبهری خوا ﷺ به " واژه ی کردووه .

() واته : سورته ی ﴿ ﴾ ، ئه وه ش بریتی یه له هینانه وه ی هه موو وه مه به ست پی ی به شه بۆ به گوره دانان] . [

يقول العبد : ﴿ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴾ ، قال : فهذه بيني وبين عبدي ولعبدي ما سأل يقول العبد : ﴿ اهدنا الصراط المستقيم صراط الذين انعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا الضالين ﴾ ، قال : فهؤلاء لعبدي ولعبدي ما سأل " (١٣١) .

واته : بخوينن : كه بندهى خوا ده لیت : ﴿ الحمد لله رب العالمين ﴾ ،
 خواى په روهردگار ده فهرمویت : بنده كه م شوكرى كردم ، وه كه بندهى خوا
 ده لیت : ﴿ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾ ، خواى په روهردگار ده فهرمویت : بنده كه م
 ستایشى كردم ، وه كه بندهى خوا ده لیت : ﴿ مَا لِكَ يَوْمَ الدِّينِ ﴾ ، خواى
 په روهردگار ده فهرمویت : بنده كه م به گه وره م ده زانئ ، وه كه بندهى خوا
 ده لیت : ﴿ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴾ ، خواى په روهردگار ده فهرمویت :
 ئه مه يان له نيوان من و بنده كه م دا ده مي نيته وه ، ئه وه شى كه بنده كه م داواى
 ده كات ده ستى ده كه ويټ ، كه بنده ده لیت ﴿ اهدنا الصراط المستقيم صراط
 الذين انعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا الضالين ﴾ ، خواى په روهردگار
 ده فهرمویت : هموو ئه وانه بؤ بنده كه مه و ئه وه ش كه داواى ده كات بؤى ده بيت
 و ده ستى ده كه ويټ.

وه ده يفهرموو : " ما أنزل الله عز وجل في التوراة ولا في الإنجيل
 مثل أم القرآن وهي السبع المثاني (١٣٢) والقرآن العظيم الذي أوتيته ﴿
 " (١٣٣) .

()
) "
 . ()
 () " فهرموويه تى : " مه به ستى ئه و ئايه ته يه كه خواى په روهردگار
 تيايدا فهرموويه تى : ﴿

واتە : خوای پەرورەدگار هیچی نەناردۆتە خوارەوہ نە لە تەورات و نەش لە ئینجیل دا وەکو سورەتى ﴿ الفاتحة ﴾ بیّت ، ھەر ئەویشە ھەوتەى دووبارە بووہوہ لە نوپۇزا ، و ئەو قورئانە پیرۆزەشە کہ پیم بەخشراوہ .

فەرمانیشی کردووہ بەو پیاوہی کہ نوپۇزەکەى بە تەواوی ئەنجام نەدا ، ئەو سورەتە لە نوپۇزەکەیدا بخوینیت (۱۳۴) ، بەو کەسەشى کہ توانای لەبەرکردنى و خویندەنەوہى نییە فەرموویەتى : بلىّ : " سبحان الله ، والحمد لله ، ولا إله إلا الله ، والله أكبر ، ولا حول ولا قوة إلا بالله " (۱۳۵) .

وہ بەو پیاوہش کہ نوپۇزەکەى بە تەواوی ئەنجام نەدا فەرمووی : " فإن كان معك قرآن فاقراً به ، وإلا فاحمد الله وكبره وهللہ " (۱۳۶) .

واتە : ئەگەر قورئانت لە بەربوو ئەوا بیخوینەوہ ، ئەگینا ﴿ الحمد لله ﴾ ، و ﴿ الله أكبر ﴾ ، و ﴿ لا إله إلا الله ﴾ بلىّ .

پىئى دەووتریّت () " چونکہ ھەوت ئایەتە ، وە () یش : لە بەر ئەوہى کہ دووبارە دەکریتەوہ لە ھەموو پکاتیکدا ، وە پىئى دەووتریّت () بۆ تاییبەتکردنى بەم ناوہ ، سەرەرای ئەوہى کہ بە ھەموو ئایەتیک دەووتریّت : () ، ھەرۆھکو بە کەعبە دەووتریّت () ، سەرەرای ئەوہى کہ ھەموو مزگەوتیک مالى خوايە ، بەلام ئەو شتە بۆ تاییبەت مەندکردن ، و بەگەرە دانانیەتى " .

- ()
- ()
- ()
- (/ /)
- () " () "
- () " () "

نہ سخ بوونہ وہی قورئان خویندن له دوای پېش نویژ له و نویژانهی که دهنگی تیدا بهرز ده کریتته وه

له پیشدا پیغمبره ری خوا ﷺ پیگه ی دابوو به نویژگه ران به دوای پیشنوویژدا
 قورئان بخوینن ، له و نویژانهی که پیشنوویژ تیا یاندا دهنگ بهرزده کاته وه ، له کاتیک دا
 " له نویژی به یانیا نندا بوو ، قورئانی ده خویند که چی خویندنه که ی له سهر قورس بوو
 ، دوای نه وهی که له نویژه که ی بووه وه ، فه رموی : " **لعلکم تقرؤون خلف امامکم ؟**
 " ، واته : له وانه یه به دوای پیشنوویژه که تاندا قورئان بخوینن ؟ ووتمان : به لئ به په له
 ده خوینن (هنا) بو نه وهی پیاتا بگه ین نه ی پیغمبره ری خوا ﷺ ! نه ویش فه رموی :
 " **لا تفعلوا الا ان یقرأ احدکم** ﴿بفاتحة الكتاب فإنه لا صلاة لمن لم یقرأ بها﴾ " (۱۳۷)

واته : قورئان نه خویننه وه جگه له وهی که سوره تی ﴿الفاتحة﴾
 ده خوینن ، چونکه نویژی دروست نی یه نه وه که سه ی که نه م سوره ته
 نه خوینیتته وه .

پاشان به ته وای لی قه ده غه کردن ، له و نویژانهی که دهنگی تیدا
 بهرز ده کریتته وه ، نه وهش کاتیک بوو " له و نویژه ی بووه وه که تیا یدا دهنگی
 بهرز کرد بووه ، ﴿له ریوا یه تیکی تر دا هاتوو ه : نویژه که نویژی به یانی بوو﴾
 ، فه رموی : " **هل قرأ معي منكم أحد أنفا ؟ فقال رجل : نعم أنا یا رسول**
الله ﴿فقال : إني أقول : ﴿ما لي أنزع﴾ (۱۳۸) ؟ !﴾ . ﴿قال أبو هريرة ﴿

() " "

() " :

:" () :

﴿فانتهى الناس عن القراءة مع رسول الله ﷺ - فيما جهر فيه رسول الله ﷺ
بالقراءة - حين سمعوا ذلك من رسول الله ﷺ وقرؤوا في أنفسهم سراً فيما لا
يجهر فيه الإمام﴾ " (١٣٩) .

واته : ئايا له م نويزه كه پيشنويزيم بو كردن كه س هه بوو قورئانى
له گه لمدا خویندبیتته وه ؟ ! ، پیاویك فهرموی : به لی ئه ی پیغه مبهری خوا
ﷺ من بووم ، ئه ویش فهرموی : بویه ئه لیم : له گه لمدا ده خویندرا لیم تیک
ده دن ؟ ! (أبوهريرة ﷺ) فهرموی : دواى ئه وه خه لکی وازیان له
قورئان خویندن هینا له گه ل پیغه مبهری خوادا ﷺ له و نويزانه ی كه
پیغه مبهری خوا ﷺ دهنگی تیاياندا بهرز ده کرده وه ، کاتیک ئه وه یان له
پیغه مبهری خواوه ﷺ بیست ، پاشان به بی دهنگی بو خویمان
ده یان خوینده وه له و نويزانه ی كه پيشنويز تیاياندا دهنگ بهرز ناکاته وه .
وه گویگرتنی بو خویندنه وه ی پيشنويز به ته وای (اقتداء)
شوینکه وتن داناره به پيشنويزه وه ، و فهرمویه تی : " إنما جعل الإمام
ليؤتم به ، فإذا كبر فكبروا ، وإذا قرأ فأنصتوا " (١٤٠) .

واته : پيشنويز بو ئه وه دانراوه كه چاوی لیبکه ن و شوینی بکه ون
، بویه ئه گه ر ته کبیره ی ئیحرامی دابه ست ئیوه ش به دوایدا ته کبیره

(/ /) " " ()
" " (/ /) ()
" " (/ /) ()

دابه ستن ، وه ئه گهر قورئانی خویند ئه وایوه گوی بگرن بو
پیشنویژه که تان .

هروه ها گوگرتنی بو پیشنهادی به وه داناوه جی خویندنه وه ی نویژگه رانی
دوای پیشنهادی بگریته وه ، وه پیویست نه کات جاریکی تر دووباره ی بکه نه وه ، وه
فهرمویه تی : " (۱۴۱) .

واته : هه رکه سیک پیشنهادی هه بوو ، ئه وای خویندنه وه ی
پیشنویژه که ی خویندنه بو ئه ویش ، ئه مه له و نویژانه دایه که دهنگیان
تیادا به رزده کریته وه .

**پیویست بوونی خویندنه وه ی قورئان له و نویژانه ی که دهنگیان تیادا
به رزنا کریته وه ، له دوای پیشنهادی وه**

به لام له و نویژانه ی که دهنگیان تیادا به رزنا کریته وه ، پیغه مبهری
خوا ﷺ خویندنه وه یانی به دوای پیشنهادی بو په سه ندردون ئینکاری له
سه رنه کردون () ، () ﷺ له و باره یه وه فهرمویه تی : "

" (۱۴۲) .

واته : ئیمه ی هاوه لانی پیغه مبهری خوا ﷺ له نویژی نیوه پوو
عه سردا به دوای پیش نویژا له رکاتی یه که م و دووه م دا ، سوره تی

(/ /) ()

(/) " " " " " " (

" () .

" () " " () .

﴿ ﴾ ، و سورہ تیکی ترمان دہ خویندہ وہ ، و لہ دوو رکاتی کوتايشدا سورہتی ﴿ ﴾ مان دہ خویندہ وہ .

ئوہش کہ پیغه مبهری خوا ﷺ لہ سہری ئینکار کردن ، ئوہ بوو کہ سہرقالی نہ کہن بہ دہنگ بہرزکردنہ وہیان بہ قورئان ، ئوہش لہ کاتیک دا بوو کہ نویژی نیوہ پڑی ئہ نجام دہدا بہ ہاوہ لانی و فہرموی : "

واتہ : کئی بوو لہ ئیوہ سورہتی ﴿ سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴾ ی خویندہ وہ ؟ پیاویک لہ ہاوہ لانی فہرموی : من بووم ئہ ی پیغه مبهری خوا ﷺ [نیازیشم ہیچ نہ بوو جگہ لہ خیر نہ بیئت] ، ئوہیش فہرموی : "

" (۱۴۲) ، واتہ : دمزانى کہ سیئک ہہ یہ لیئم تیئک دہدات ، و سہرقالم دہکات بہ دہنگ بہرزکردنہ وہ کہ ی لہ کاتی قورئان خویندندا .

وہ لہ فہرموودہ یہ کی تردا ہاتوہ کہ " ہاوہ لانی پیغه مبهری خوا ﷺ بہ دہنگی بہرز لہ دواى پیغه مبهری خواوہ ﷺ قورئانیاں دہ خویندہ وہ ، پیغه مبهری خواش ﷺ پیئى فہرموون : "

واتہ : قورئانہ کہ تان لیئ تیئکہ ل کردم .

وہ دہیفہرموو : "

" (۱۴۵) .

-
- ()
 - ()
 - ()

وه فه رمانیشی به موقته دی [] کردوووه که ئامین بکات ،
 ئه وهش دواى ووتنى ئامین له لایهن پیشنوێژه وه وه ده یفه رموو :"
 : ﴿غیر المغضوب علیهم ولا الضالین﴾ : [] :
 (:) [:] :
 (:) :
 ") (:

(١٤٨)

واته : ئه گهر پیشنوێژ ووتی : ﴿غیر المغضوب علیهم ولا الضالین﴾ ، بلین
 : ئامین ، چونکه فریشته کانی خواى پهروه ردگاریش ده لین : ئامین ، وه
 پیش نویژیش ده لیت : (ئامین) ، له گۆ (له فن) یکی تر دا هاتوووه : ئه گهر
 پیشنوێژ ئامینی کرد له پاش ئه وه ئیوهش ئامین بکه ن) ، چونکه ئه وه
 که سه ی ئامینه که ی له گه ل ئامینی فریشته کانی خوادا جوت بوو (له
 گۆ (له فن) یکی تر دا هاتوووه : ئه گهر یه کئ له ئیوه له نوێژدا ووتی : ئامین ،
 فریشته کانی خواى پهروه ردگاریش ووتیان : ئامین ، هه ردووکیان له گه ل

" " ()

:"
 " :
 " : (/) " " :
) (ﷺ)
 " (

يه ڪدا جووت بون (ٽهوا خواي پهروهردگار له همومو گوناهاه ڪاني خوش
ده بيت .

وه له فرموده يه ڪي تردها تووه : " : " (١٤٩) .

واته : بلين ٿامين خواي پهروهردگار وه لامتان ده داته وه .

وه ده يه فرمودو : "

[" (١٥٠)] .

واته : جووله ڪه له هيچ شتي ڪدا هه سادته تي پينه بردون وه ڪو هه سادته تان

پي ده بهن له سه لام ڪردن ، و ٿامين ڪردنتان له دواي پيشنوڙي دا .

خويندني پيڻه مبهري ﷺ دواي سوره تي ﴿ الفاتحة ﴾

پاشان پيڻه مبهري خوا ﷺ پاش سوره تي ﴿ سوره تي ڪي

تري جگه له ﴿ ﴿ ي ده خوڻده وه ، به شيويه ڪ هه نديڪ جار دريڙي

ده ڪرده وه ، هه نديڪ جاريش ڪورتي ده ڪرده وه ، له بهر هوڪاري گوزار

﴿ ﴿ وڪوڪه ﴿ ، ونه خوشي ، وگرياني منداليڪ ، هه روه ڪو

() ي ڪوري () ﴿ فرموده يه تي : " رُوڙيڪيان پيڻه مبهري خوا

()

" " ()

سووديڪ : ووتني ٿامين له پاش پيشنوڙي وه ٽه بي به ٿاشڪرا و له گه ٿ ٿاميني

پيشنوڙي ده بيت ، و نابي پيشي بڪهون به ووتني ٿامين هه روه ڪو ڪرداري زور به ي موسلمانانه

، وه ناشبي ٿي دوا بڪهون ، ٽه مهش دوا ووتيه ڪه به په واي ده زانم ، و له زور له

نوسراوه ڪانمدا باسم ٿوه ڪردوه ، له وانه : " () "

" (/) .

ﷺ نوپۆزی به یانی کورت کرده وه () " (١٥١) وه له فهرمووده یه کی تر دا هاتوو ه : نوپۆزی به یانی ئە نجام دا ، کورت ترین دوو سورته تی قورئانی پیرۆزی خوینده وه ، پییان ووت : ئە ی پیغه مبهری خوا ﷺ ! بۆچی نوپۆزه که ت کورت کرده وه ؟! ئە ویش فهرمووی : "

(١٥٢) "

واته : گویم له گریانى مندالیک بوو ، گومانى ئە وه شم بوو که دایکی له گه لماندا بیئت له نوپۆزا ، بۆیه ویستم دایکی زوو له نوپۆز بکه مه وه ، بۆ ئە وه ی بپروت بۆ لای .

وه ده یفه رموو : "

(١٥٣) "

واته : جاری وا هیه که نوپۆز دا ه به ستم نیه تی ئە وه م هیه نوپۆزه که م درپۆز بکه مه وه ، به لام گویم له گریانى مندالیک ده بیئت ، له و کاته دا نوپۆزه که م کورت ده که مه وه ، چونکه ده زانم دایکی چ سۆزیکى بۆی هیه که گوئی له گریانى ده بیئت .

() واته : کورتی که ره وه ، له م فهرمووده یه ، و هاوشیوه کانی ئە وه مان بۆ درده که ویئت که پیدراوه به مندال بردن بۆ مزگه وت ، سه باره ت به و فهرمووده یه کی که به ریلاره له سه ر زمان که تی دا هاتوو ه : " ... " فهرمووده که " () ه و ناکریت به به لگه به کۆرا ، له وانه ش که به () یان داناوه () و () و () و () و () و () فهرموویه تی : " . " (/ /) " () ()

وه زۆربهی جار له سه رهتای سوره ته که وه دهستی پێ ده کرد و ته وای ده کرد (١٥٤).

وه دهیغه رموو: " (١٥٥) "

واته: هه موو سوره تیک مافی خوی به نئ له کړنووش، و سوژده دا. وه له گۆیه کی تر دا هاتوو: " (١٥٦) "

واته: هه ره سوره تیک و له پکاتیکدا بخوینریته وه.

وه هه ندیک جار سوره تیکی به سه ره دوو پکاتدا دابه ش ده کرد (١٥٧)،

وه هه ندیک جاریش له دوو پکاتدا هه مان سوره تی دوو باره ده کرده وه (١٥٨).

وه هه ندیک جاریش دوو سوره ت یان زیاتری له پکاتیک دا کۆده کرده وه (١٥٩).

وه پیاویک له پشتیوانان له هاوه لانی پیغه مبهری خوا ﷺ هه بوو

پیشنوویژی موسلمانانی ده کرد له مزگه وتی ()، هه موو جاریکیش که

() زۆر فهرمووده هه ن به لگه ن له سه ره ئه و شته، له وه و داوش هه ندیک له وه فهرموودانه باسیان لئوه ده کریت.

(/ /) " (/) "

() واتای فهرمووده که ش له لای من ئه وه یه که: هه موو

پکاتیک سوره تیکی ته وای تیدا بخوینریت " بۆ ئه وه ی به شی پکاته که ته وای بییت! فهرمان پێ کردنه که ش حوکمی سوننه ته به و به لگه یه ی به دوا ی ئه م فهرمووده یه دا دیت. ()

() ههروه که له نویژی به یانیدا پیغه مبهری خوا ﷺ ئه نجامی داوه، له وه و داوش باسی لئوه ده کریت.

() له باسه کانی دوایشدا به تیر و ته سه لی باس له " هکه ی ده کریت.

بيويستبايه سورهي تيكي دواي سورهي تي ﴿﴾ بخويندايه پيش ئه وه
 سورهي تي ﴿﴾ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ... ﴿﴾ ي دهخوينده وه تاكو تايي پي ئه هينا ،
 پاشان سورهي ته كه ي تري له گه لدا دهخوينده وه ، ئه م كاره شي له هه موو
 كاتيڪ دا ئه نجامي دها ، هاوه لاني پي يان ووت : تو ئه م سورهي ته شي
 دهخويني و نازاني ته نها ئه وه ت به سه كه چي سورهي تيكي تري به دوا دا
 دهخوينيت ، يان ده بيت به ته نها بخويني يان ئه بي وازي لي به ينييت و
 سورهي تيكي تر بخوينيت ، ئه ويش فه رموي : هه ركيز وازي لي نا هي نم ، ئه گه ر
 پيتان خوش بي پيش نوڙيتان بو ده كه م ، ئه گه ر نه وازتان لي ئه هي نم و
 پيش نوڙيتان نا كه م ، له بهر ئه وه ي هاوه لاني به باشترين كه سيانيان
 ده زاني ، پي يان نا خوش بوو كه سيكي تر جگه له ئه و پيش نوڙيتان بو بكات ،
 وه كاتيڪ پيغه مبهري خوا ﷺ هات بو لايان ئه وه وه والي يان پي راگه ياند ،
 ئه ويش فه رموي : " !

" .

واته : چي ريگره له وه ي كه داواكاري هاوه لانت به جي بينيت ؟ وه
 چي وات لي ده كات به رده وام ئه م سورهي ته له هه موو پكاتيڪدا بخوينيت ؟
 ئه ويش فه رموي : من ئه م سورهي ته م خوشده وييت .
 پيغه مبهري خواش ﷺ پي ي فه رموي : " (١٦٠) .
 واته : خوشه ويستيت بو ئه و سورهي ته ده تباته به هه شته وه .

کۆکردنه وهی پیغه مبهری خوا ﷺ له نیوان دوو سورتهی هاوشیوه

له یهك ږكاتدا

- " پیغه مبهری خوا ﷺ دوو سورتهی هاوشیوهی یه کتری () "
- (^{۱۶۱}) - له واتادا - له گه‌ل یه کدا کۆده کردنه وه له سورته دریزه کان، بۆ نمونه: ئەم سورته تانهی له گه‌ل یه کدا ده خوینده وه:
- * سورتهی ﴿ (۷۸ : ۵۵) ﴾^(۱۶۲) ، له گه‌ل سورتهی ﴿ (۶۲ : ۵۳) ﴾ دا له یهك ږكاتدا کۆده کردنه وه .
 - * و سورتهی ﴿ (۵۴ - ۵۵) ﴾ له گه‌ل سورتهی ﴿ (: ۶۹ - ۵۲) ﴾ دا له یهك ږكاتدا کۆده کردنه وه .
 - * و سورتهی ﴿ (۵۲ : ۴۹) ﴾ له گه‌ل سورتهی ﴿ (: ۵۱ - ۶۰) ﴾ دا له یهك ږكاتدا کۆده کردنه وه .

() واته : سورته هاوشیوه کان له واتادا " وهکو وه عز و ئە حکام و به سه رهاته کان ، (یش کۆتای قورئانی پیروژه به یهك دهنگی ، و ده ستیپ کردنه که شی سورتهی () ه له بۆچونی راستدا .

() ژماره‌ی یه کهم بۆ سورته که یه ، و ژماره‌ی دووه میس بۆ ئایه ته کانیا نه ، ژماره‌ی یه کهم ئه وه‌ی بۆ ده رخستووین که پیغه مبهری خوا ﷺ ته رتیبی سه ره ته کانی په چاو نه کردوه له زۆریه‌ی ئەم سورته هاوشیوانه دا ، هه ره کو چۆن له قورئاندا هاتوون ، ئه وه‌ش به لگه له سه ر ږنگه دان به و کاره ، چه ند به لگه یه کی ته ریش دیت هاوشیوه‌ی ئەمانه ن وه کو قورئان خویندن له شه و نوێژدا ، که چی په چاو کردنی ته رتیب چاکتره له نه کردنی .

- * و سورەتی ﴿إِذَا وَقَعَتْ﴾ (۵۶ : ۶۹) له گەل سورەتی ﴿﴾
 (۵۲ : ۶۸) دا له یهك پکاتدا کۆده کردنه وه .
- * و سورەتی ﴿سَأَلَ سَائِلٌ﴾ (۷۰ : ۴۴) له گەل سورەتی
 ﴿﴾ (۷۹ : ۴۶) دا له یهك پکاتدا کۆده کردنه وه .
- * و سورەتی ﴿وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ﴾ (۸۳ : ۳۶) له گەل سورەتی
 ﴿﴾ (۸۰ : ۴۲) دا له یهك پکاتدا کۆده کردنه وه .
- * و سورەتی ﴿﴾ (۷۴ : ۵۶) له گەل سورەتی ﴿﴾
 (۷۳ : ۲۰) دا له یهك پکاتدا کۆده کردنه وه .
- * و سورەتی ﴿هَلْ أَتَى﴾ (۷۶ : ۳۱) له گەل سورەتی ﴿لَا أُقْسِمُ بِیَوْمِ
 الْقِيَامَةِ﴾ (۷۵ : ۴۰) دا له یهك پکاتدا کۆده کردنه وه .
- * و سورەتی ﴿عَمَّ يَسْأَلُونَ﴾ (۷۸ : ۴۰) له گەل سورەتی
 ﴿﴾ (۷۷ : ۵۰) دا له یهك پکاتدا کۆده کردنه وه .
- * و سورەتی ﴿﴾ (۵۹ : ۴۴) له گەل سورەتی ﴿إِذَا الشَّمْسُ
 كُوِّرَتْ﴾ (۸۱ : ۲۹) دا له یهك پکاتدا کۆده کردنه وه (۱۶۳) .
- وه ههندیك جار چهند سورەتیکی له ههوت سورەته دریزه کهی قورئان
 (کۆده کردنه وه ، وه کو : سورەتی ﴿﴾ ، و ﴿﴾ ، و ﴿﴾)

﴿ی له یهك پكاتدا ، ئەو ههش له شهو نویژه كانیدا بوو ، ههروهكو له دوایدا
باسی لئوه دهكهن ، وه دهیفرموو : ﴾ " (١٦٤) .

واته : باشتترین نویژ ئەو نویژهیه كه وهستانهكهی درێژییت .

وه " كاتیك له خویندن بگهشتبایه : ﴿الْیْسُ ذَلِكْ بِقَادِرٍ عَلٰی اَنْ یُّحِیِّ الْمَوْتٰی﴾
دهیفرموو: " واته : پاکی و بیگهردی بۆ تۆ ئەی پهروهردگارم به ئی ، وه ئەگه
ئهم ئایه تهی بخویندبایه ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلٰی﴾ دهیفرموو : " (١٦٥) .

واته : پاکی و بیگهردی بۆ پهروهردگارم ، پهروهردگاری پایه بهرزم .

پهوایه بۆ نویژ گهر ته نهها سورتهی ﴿الْفَاتِحَةِ﴾ بخوینییت له نویژه كه ییدا
" () ﴿﴾ نویژی عیشای له گه ل پیغه مبههری خوادا ﷺ ده کرد ،

پاشان دهگه پرایه وه و نویژی به هاوه لانی ده کرد ، شه ویکیان دهگه پریته وه و
نویژیان پی ده کات ، گهنجیکیش له عه شره ته که ی (له عه شره تی ()
به ناوی : () ، له گه لیدا نویژ ده کات ، که () ﴿﴾ نویژه که ی درێژ
ده کاته وه ، خو ی جیا ده کاته وه و (له لایه کی مزگه وته که) نویژه که ی به
ته نهایی ئەنجام ده دات ، و پاشان په شمه ی وشتره که ی ده گریت و ده روات ،
کاتیکیش که () یش ﴿﴾ له نویژه که ی ده بیته وه ئەوه ی بۆ باس ده کریت
، ئەویش ده فه رمویت : ئەوه سیفه تی دوورپووی تی دایه ! بۆیه ئەبێ ئەو

()

()

ئهو حوكمهش گهشتییه ، بۆیه خویندنه وه ده گریته وه له نویژدا
بیته یان له دهره وه ی ، سوننه ت بیته یان فهرز ، (/ /) ههش ئەوه مان بۆ
ده گپریته وه که () و () له نویژه فه رزه كاندا ئەوه یان ده ووت ، وه له () و
() به وه ده یگپریته وه که به گهشتی ووتویانه .

کرداره‌ی به پیغه مبه‌ری خوا ﷺ بگه‌یه‌نم ، گه‌نجه‌کەش ووتی : منیش ئەبئ
 ئەوه‌ی که ئەنجامی داوه به پیغه مبه‌ری خوا ﷺ بگه‌یه‌نم ، که رۆژ بووه
 هه‌ردووکیان پۆشتنه لای پیغه مبه‌ری خوا ﷺ () یش ﷺ ئەوه‌ی که
 گه‌نجه‌که ئەنجامی داوو به پیغه مبه‌ری خوا ﷺ پاگه‌یاند ، گه‌نجه‌کەش ووتی
 : ئەه‌ی پیغه مبه‌ری خوا ﷺ ! له لای تۆ زۆر ئەمینیت‌ه‌وه ، پاشان که
 ده‌گه‌رپت‌ه‌وه ديسان له سه‌ر ئیمه‌ی درپژ ده‌کاته‌وه ، پیغه مبه‌ری خواش ﷺ به
 () ﷺ فه‌رموی : " ، واته : ئەه‌ی () تۆ
 ئەته‌وی خه‌لکی تووشی فیتنه بکه‌ی ؟ وه به گه‌نجه‌که‌ی فه‌رموو ()
 (١٦٦) : " ، واته : برزای شیرینم
 ئەه‌ی تۆ چۆن ده‌که‌یت له کاتی نوپزه‌که‌ت دا ؟ له وه‌لامدا ووتی : سوهرتی
 ﴿ ﴿ ده‌خوینمه‌وهو ، داوای به‌هه‌شتیش له خوای په‌روه‌ردگار ده‌که‌م ، و
 په‌ناشی پی ده‌گرم له ناگری دۆزه‌خ ، و تیش ناگه‌م له‌و ورته ورته ()
 (١٦٧) و باسه‌ی تۆ و () یش ! پیغه مبه‌ری خواش ﷺ فه‌رموی :
 " ، راوی ده‌لئیت : گه‌نجه‌که‌ ووتی : () ئەو
 کاته ده‌زانیت که دیت‌ه‌وه ناو‌عه‌شره‌ته‌که‌ی و پی‌یان ووترا : دوژمن هاتوه .
 ده‌لئیت : که دوژمن دیت ئەو گه‌نجه شه‌هید ده‌بیت ، پیغه مبه‌ری خواش ﷺ
 پاش ئەوه ده‌فه‌رموویت : " ئەویش فه‌رموی :

() له ئەصلدا : () . یه .

() () : واته : ئەگه‌ر مرۆف ووت‌ه‌یه‌ک بلئیت گویت له وورته‌وورته‌یه‌ک بیت ، که چی
 واتاکه‌ی تئ‌نه‌گه‌یت ، ئەوه‌ش هه‌ندیک له () زیاتره . " .

ئەي پيڻه مبهري خوا ﷺ پاستي له گەل خواي خۆي دا كرد من نه ، شههيد
كرا " (١٦٨) .

دهنگ بهرزكردنه وه و نه كردني له نوڙه فهرزه كان و جگه له وانيش :

پيڻه مبهري خوا ﷺ له كاتي خوڻدنه وه ي قورئاني نوڙي بهيان
دهنگي بهرز ده كرده وه ، و له دوو پكاتە يه كه مينه كانى نوڙي () ،
و () دا ، و له پكاتى سئايه مى () ، و سئايه م و چواره مى
() دا ، دهنگي بهرز نه ده كرده وه (١٦٩) .

هاوه لانيشى - رهزاي خويان لى بى - به جوولەي پيشى پيڻه مبهري
خواوه ﷺ ده يانزاني كه پيڻه مبهري خوا ﷺ قورئان ده خوڻيته وه له و

() " () " ()
" " ()
" : " (/)
" " (/) " (/) ()

() ئەمه كۆرا () ي موسلمانانى له سه ره ، پاشينه () له پيشينه وه
() ده يگيرپيته وه ، له گەل هموو ئەو فه رموده () انه ي كه به لگەن له سه ري
ههروه كو پيشه وا () فه رمويه تى ، هه نديك له و به لگانه له دوايدا ديين ، وه بپوانه
() () .

نويژانه ي که دهنگي تيدا بهرز نه ده کرده وه (۱۷۰) ، جار جاريش ئايه تيكي به دهنگي بهرز ده خوینده وه بو ئه وه ي بزنان که قورئان ده خوینيته وه (۱۷۱) .

ههروه ها دهنگي پي بهرز ده کرده وه ، له نويژي هه ينيدا ، و له دوو نويژي جه ژني په مه زان و قورباندا (۱۷۲) ، و له نويژه بارانهدا (۱۷۳) ، و له نويژي خور و مانگ گيرانيش دا (۱۷۴) .

دهنگ بهرز کرده وه و نزم کرده وه له قورئان خویندنه وه ي شه و نويژدا (۱۷۵)

به لام سه بارهت به قورئان خویندنه وه ي له شه و نويژدا " جاري وا هه بوو دهنگي تيدا نزمده کرده وه ، جاري واش هه بوو دهنگي بهرز ده کرده وه (۱۷۶) ، وه " ئه گه ر له مالدا بو ايه ئه وا به شيويه كه ده خوینده وه ئه و كه سانه ي که له مالن گوي يان لي ده بوو " (۱۷۷) ، وه

()

()

بپوانه خویندنه وه ي پيغهمبهري خوا ﷺ له " نويژي جمعه " و " نويژي دوو جه ژنه كه " .

()

()

له " (/) " دا فرمويه تي : " به لام سه بارهت به سوننه ته كانی پوژ "

هيج شتيك وارد نه بووه به () ي له پيغهمبهري خواوه ﷺ كه دهنگي تياياندا نزم کرد بيته وه ،

يان بهر زيکرد بيته وه ، ئاشكراتريش ئه وه يه كه دهنگي تياياندا نزم کرد بيته وه ، وه گيپراوه ته وه له

پيغهمبهري خواوه ﷺ جاريكيان به لاي () دا تي پهر ، ده بيت له كاتيكدان نويژي

پوژي ده کرد ، دهنگي تيايدا بهر زيکرد بووه وه ، ئه ويش پي ي فرموي : " !

" به لام فرموده كه به هيز ني يه () .

(۱۷۶) البخاري في " أفعال العباد " ، ومسلم .

()

فرموده كه ش لي ره دا ئه وه

ده گه يه ني ت : كه دهنگي مام ناوه ند بوو له نيوان بهر زي کرده وه و نزم کرده وه ي .

" له وانه شه له وه زیاتر دهنگی بهرز بکردایه ته وه تا کو ئه وانه ش که له
دهره وهی ژووره که یدان گوی یان لی بیت " (۱۷۸) .

وه به وهش فه رمانی کردوه به () ، و () - په زای
خوایان لی بیت - ، ئه وهش له کاتیک دا بوو که شه ویکیان دهرده چییت ،
دهبینی ئه وه () ه و شه ونویژ دهکات ، و دهنگی تیا دا نزم
دهکاته وه ، وه به لای () ی کوپی () دا تی په پی بینی
نویژ دهکات ، و دهنگی تیدا بهرز دهکاته وه ، که له به یانیدا له لای
پیغه مبهری خوا ﷺ کۆبوونه وه فه رموی : " !
: . "

: . " !
! : ﷺ !
" : " (۱۷۹) .

واته : ئه ی () ئه م شه و به لاتدا تی په پیم شه ونویژت
ده کرد دهنگت نزم کردبووه وه ؟ فه رموی : ئه ی پیغه مبهری خوا ﷺ
ئه وهی که له گه لیدا ده دوام ده بیستم ، وه به () ی فه رمو : ئه ی
() ئه م شه و به لاتدا تی په پیم شه ونویژت ده کرد دهنگت
بهرز کردبووه وه ؟ فه رموی : بو ئه وهی خه والوه کان هه ستینم ، و
شه ی تانیش دوور خه مه وه ، پیغه مبهری خواش ﷺ پیی فه رمون : ئه ی

() " " " "

()

() تو هه ندیک دهنگت بهرزکه ره وه ، وه به () یشی فهرموو
: توش هه ندیک دهنگت نزم که ره وه .

وه دهیغه فهرموو : "

" (۱۸۰)

واته : ئه وه که سهی که دهنگت بهرز ده کاته وه به قورئان
خویندنه که ی وه کو ئه وه که سهیه که سه دهقه به ئاشکرا بکات ، وه ئه وه
که سهش که دهنگت نزم ده کاته وه به قورئان خویندنه که ی وه کو ئه وه
که سهیه که سه دهقه به شاراو هی بکات.

ئه و ئایهت و سوره تانهی که پیغه مبهری خوا ﷺ

ده یخویندن له نویژه کانیدا

سه بارهت به و ئایهت و سوره تانهی که پیغه مبهری خوا ﷺ له
نویژه کانیدا ده یخویندنه وه ، ده گوران به پیی گورانی نویژه فهرزه کان و
جگه له نویژه فهرزه کان ، ئه مهش دریژه ی باسی خویندنه وه که یه تی ،
به یه که م نویژی پینج فهرزه که که نویژی به یانی یه دهستی پی ده که یین :

۱- نویژی به یانی :

پیغه مبهری خوا ﷺ له نویژی به یانیاندا سوره ته دریژه کان
حهوت یه کی کوتایی قورئانی پیروزی (واته : (۱۸۱) ی

()

()

: واته : ههوت یه کی کوتای قورئانی پیروز ، که سه ره تاکه ی له سوره تی

() هوه دهست پی ده کات به پیی بۆچونی هه لبارده هه ره وه کو له پیشدا ئامازه مان

پی کرد .

ده خوینده وه ^(۱۸۲) ، و " جاروباریش سورته تی ﴿﴾ (۵۶ : ۹۶)
و هاوشیوه کانی ئەم سورته تی له ههردوو رکاتدا ده خوینده وه " ^(۱۸۳) .

وه " له حه ججی مالّ ئاوایدا له سورته تی ﴿﴾ (۵۲ : ۴۹)
ی خوینده وه " ^(۱۸۴) .

وه " هه ندیک جار سورته تی ﴿ق وَالْقُرْآنَ الْمَجِيدُ﴾ (۵۰ : ۴۵) و
هاوشیوه کانی له [یه که م رکاتدا] ده خوینده وه " ^(۱۸۵) .

وه " هه ندیک جاریش سورته ته کورته کانی حه وت یه کی کۆتای
قورئانی پیروزی ده خوینده وه ، وه کو سورته تی ﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾
(۸۱ : ۱۵) " ^(۱۸۶) .

وه " جاریکیان سورته تی ﴿إِذَا زُلْزِلَتْ﴾ (۹۹ : ۸) ی له ههردوو
رکاته که دا خوینده وه ، به شیوه یه ک راوی ده لیت : جا نازانم : ئایا پیغه مبهه ری
خوا ﷺ له بیرى چوه وه به و شیوه یه خویندیوه وه ؟ یان به ئەنقه ست خویندیوه
؟ " ^(۱۸۷) .

()

(/ /)

()

() " "

()

()

وه " جاريڪيان له سه فھريڪ دا بوو سورھتي ﴿ قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴾
(۱۱۳ : ۵) و سورھتي ﴿ قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴾ (۱۱۴ : ۶) ي خوئيندھ وه "
(۱۸۸)

وه به () ي کوري () ﴿ فھرموي : "
[(۱۸۹)] ، واتھ : دوو سورھتي
﴿ قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴾ و ﴿ قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴾ بخويندھ وه [چونکہ هيچ
په ناگريڪ په ناي نه گرتووه به هاوشيوه يان] .

وه جاري واش هه بوو له وه زياتري ده خوئيندھ وه ، بو نمونھ : "
شھست نايھت يان زياتري ده خوئيندھ وه " (۱۹۰) ، هھنديڪ له رايه کاني
ئھم فھرموده يه ده لئين : نازانم ئه و نايه تانه له رڪاتيڪدا بوو يان زياتر ؟
وه " سورھتي ﴿ (۳۰ : ۶۰) ي ده خوئيندھ وه (۱۹۱) ، و
هھنديڪ جاريش سورھتي ﴿ (۳۶ : ۸۳) ي ده خوئيندھ وه " (۱۹۲) .

وه جاريڪيان " له مهككه دا نويڙي به ياني ده کرد ، ده ستي کرد
به خوئيندھ وه ي سورھتي ﴿ (۲۳ : ۱۱۸) ، تاكو گھ شته

(/ /) " " (/ /) ()
()
()
()
()
()
()

خویندنه وه له سوننه تی پیش نویژی بیانی

به لام سه بارهت به خویندنه وهی له دوو رکاتی سوننه تی پیش به یانی ، خویندنه وه که ی زۆر کورت بوو (١٩٨) ، به شیوه یه که () _ رهزای خوای لی بی _ ده یفه رموو : " (١٩٩) "

واته : تو بلایی سوره تی ﴿﴾ ی تیدا خویند بیته وه ؟

وه " هه ندیک جار دوی ته واوکردنی سوره تی ﴿﴾ له رکاتی یه که می ئەم سوننه ته دا ئایه تی (٢ : ١٣٦) : ﴿قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا﴾ ی تاکو کۆتایی ده خوینده وه ، و له رکاته که ی تر دا (٣ : ٦٤) : ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ﴾ ی تاکو کۆتایی ده خوینده وه " (٢٠٠) .

وه " له وانه شه له جیاتی دا ئەم ئایه ته ی (٢٣ : ٥٢) ﴿فَلَمَّا

أَحْسَ عَيْسَىٰ مِنْهُمْ الْكُفْرَ﴾ ی تاکو کۆتایی بخویندایه " (٢٠١) .

-
- ()
 - ()
 - ()
 - ()

وه جاري واش هه بوو : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ (۱۰۹ : ۶) ي له پڪاتي
 يه كه مدا ده خوڻنده وه و له پڪاتي دووه ميشدا ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ (۱۱۲)
 (۴ :) ي ده خوڻنده وه (۲۰۲) ، و ده يفه رموو : " (۲۰۳) .

واته : باشترين دوو نيعمه تن ئه م دوو سوره ته .

وه " جاريڪيان پيڻه مبهري خوا ﷺ گوئی له پياويڪ ده بي له
 پڪاتي يه كه مدا سوره تي يه كه م ده خوڻيٽه وه ، ده فه رموو يت : "
 " ، واته : ئه مه به نده يه كه باوه پي به په روه ردگاري خوئي
 هيئاوه ، پاشان سوره تي دووه مي له پڪاتي دووه مدا خوڻنده وه ،
 جاريڪي تر فه رموي : " (۲۰۴) .

واته : ئه مه به نده يه كه په روه ردگاري خوئي ناسيوه .

۲ - نويڙي نيوهرؤ :

وه " پيڻه مبهري خوا ﷺ له دوو پڪاته يه كه مينه كاني نويڙي نيوهرؤ دا
 سوره تي ﴿﴾ هي له گه ل دوو سوره تدا ده خوڻنده وه ، ئه وه نده ي له پڪاتي
 يه كه مدا دريڙه ي پي ددها له دووه مدا ئه وه نده دريڙي نه ده كرده وه " (۲۰۵) .

وه جاري واش هه بوو خوڻنده وه كه ي دريڙه پي ددها به
 شيوه يه ك " ئه گه ر پيڻه مبهري خوا ﷺ نويڙي نيوهرؤ دا بيه ستايه ،

()

()

() " (:) .

()

ويەككىش ئىشى لە بەقىع ھەبوايە و بېرۇشتايە بۆ بەقىع ، و ئىشەكەى ئەجام بدايە ، [و بشگەرپايەتەوہ بۆ مال] ، و دەست نويۇزىشى بگرتبايە ، و پاشان بەھاتبايەتەوہ دەيىنى پيغەمبەرى خوا ﷺ ھىشتا ھەر لە پکاتى يەكەمدايە بەھۆى ئەو ھەموو دريۇزکردنەوہى كە دەيکرد لە پکاتى يەكەمدا " (۲۰۶) .

وہ " ھاوہلانى پيغەمبەرى خواش ﷺ بەو شيۇہيە ئەم کردارەى پيغەمبەرى خويان ﷺ ليك دەدایەوہ كە پيغەمبەرى خوا ﷺ دەيەويت خەلكىكى زياتر بگەن بە پکاتى يەكەمدا " (۲۰۷) .

وہ " لە ھەر پکاتيکدا نزيكەى سى ئايەتى دەخويندەوہ ، بە نزيكەى خويندەوہى سورەتى ﴿ ﴾ (۲۲ : ۲۰) لە پکاتيکدا سورەتى ﴿ ﴾ شى تىدابی " (۲۰۸) .

وہ ھەندىك جار " سورەتى ﴿ ﴾ ، و سورەتى ﴿ ﴾ ، و سورەتى ﴿ ﴾ ، و سورەتى ﴿ ﴾ ھاوشيوہکانى دەخويندەوہ " (۲۰۹) .

وہ لەوانەشە " سورەتى ﴿ إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّت ﴾ ، و ھاوشيوہکانى خويندبىتەوہ " (۲۱۰) .

()
 " "
 (/ /)
 ()
 ()
 (/ /)

وه " هاوه لانیسی _ په زای خویان لی بی _ به جولای پیشیه وه
ده یانزانی که پیغه مبهری خوا ﷺ قورئان له نویژی نیوه پړو و عه سردا
ده خوینیته وه " (۲۱۱) .

خویندنه وهی پیغه مبهری خوا ﷺ بوچوند ئایه تیک دوا به دوا ی

سورتهی ﴿ الفاتحة ﴾ له دوو رکاته کانی کوتای دا

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ دوو رکاته کوتاییه کانی ئه وه نده کورت
ده کرده وه نزیکه ی نیوه ی دوو رکاته یه که مینه کان ده بوون ، که نزیکه ی
پانزه ئایه ت ده بوون (۲۱۲) ، له وانه شه ته نها سورتهی ﴿ ی
تیدا بخویندایه ن (۲۱۳) .

خویندنه وهی سورتهی ﴿ الفاتحة ﴾ واجبه له هه موو رکاتی کدا

() " (/ /) .
()
()
() وه له فهرمووده که دا درده که ویت که خویندنی زیاد له سهر سورتهی ﴿
﴿ له دوو رکاتی کوتای نویژ سوننه ته و ، هه موو هاوه لانیسی له سهر ئه وه ن " له وانه ش
() ، ئیمامی (شافعی) ش ئه م بوچونه ی هیه له نویژی نیوه پړو بییت یان
() نویژه کانی تر ، زانایانی پاشینمان ئه م بوچونه یان هه لبراردوه له وانه ش
() له " () وه فهرموویه تی : "
: " "
"
()

وه " جاری واش هه بوو سوره تی ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى﴾ (۹۲ : ۲۱) و
هاوشیوه کانی ئەم سوره ته ی ده خوینده وه " (۲۱۹) .

۳ - نویژی عه سر :

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ له دوو پکاته یه که مینه کانی نویژی
عه سردا سوره تی ﴿﴾ هی له گه ل دوو سوره تدا ده خوینده وه ،
ئه وه نده ی له پکاتی یه که مدا دریزه ی پی ده دا له دوو مدا ئه وه نده دریزی
نه ده کرده وه " (۲۲۰) ، و " هاوه لانی پیغه مبهری خواش ﷺ به و شیوه یه
ئه م کرداره ی پیغه مبهری خویان ﷺ لیک ده دایه وه که پیغه مبهری خوا
ﷺ ده یه ویّت خه لکیکی زیاتر بگهن به پکاتی یه که مدا " (۲۲۱) .

وه " له هر پکاتی کدا نزیکه ی پانزه ئایه تی ده خوینده وه ، به
نزیکه ی نیوه ی ئه و ئایه تانه ی که له هر یه که له دوو پکاته
یه که مینه کانی نویژی نیوه پۆدا ده یخویندنه وه " .

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ دوو پکاته کۆتاییه کانی ئه وه نده کورت
ده کرده وه ، نزیکه ی نیوه ی دوو پکاته یه که مینه کان ده بوون " (۲۲۲) .

وه " له هر پکاتی کانداندا سوره تی ﴿﴾ ی ده خوینده وه " (۲۲۳) .

- ()
- ()
- ()
- ()
- ()

وہ " جارى واش ھەبوو ئايەتیکى بە گوپپاندا دەدا " (۲۲۴) .

وہ ئەو سورەتەنەشى دەخویندەوہ کہ لە باسى نوپۇزى نیوہ پۇدا
باسمان لىوہ کرد.

۴ - نوپۇزى مەغرب :

وہ " پېغەمبەرى خوا ﷺ ھەندیک جار _ لە نوپۇزى مەغریب دا
سورەتە کورەکانى ھەوت یەکی کۆتای قورئانى پیرۆزى دەخویندەوہ " (۲۲۵)
، بە شپوہ یەک " ھاوہ لانی پېغەمبەرى خوا ﷺ کہ نوپۇزىان لە گەل دا
بکردبا یە ، و پاش سەلام دانەوہ ، کہ لە نوپۇز دەبوونەوہ و دەپۇشتنەوہ
شوینى پمەکانى خۇیان لە سەر زەوى دەبینى " (۲۲۶) .

وہ " جاریکیان لە سەفەرک دا سورەتى ﴿وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ﴾ (۸: ۹۵)
ی لە پکاتى دووہمدا خویندەوہ " (۲۲۷) .

وہ ھەندیک جار سورەتە درپۇزەکانى ھەوت یەکی کۆتایى
قورئانى پیرۆز و سورەتە مام ناوہندیەکانى ، دەخویندەوہ ، بۆ نمونە :
" جارى وا ھەبوو ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ (۴۷ : ۳۸) ی
دەخویندەوہ (۲۲۸) ، وہ جارى واش ھەبوو سورەتى ﴿﴾ ی (۵۲)

-
- ()
 - ()
 - ()
 - ()
 - ()
 - (/ /)

وہ " پیغەمبەرى خوا ﷺ له دوو رکاتی یەکه مینەکانی نوپۇزى عیشادا ، سورەتە ناوہندیەکانی حەوت یەکی کۆتایی قورئانی پیرۆزی دەخویندەوہ (واتە : (۲۳۰) ، بۆ نمونە : هەندیک جار سورەتی ﴿وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا﴾ (۹۱ : ۱۵) ، وە سورەتە هاوشیۆهکانی دەخویندەوہ " (۲۳۶) .

وہ " جاری واش هەبوو سورەتی ﴿إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ﴾ ی (۸۴ : ۲۵) دەخویندەوہ ، و تیاشیدا سوژدەى دەبرد " (۲۳۷) .

وہ " جاریکیان له سەفەرک دا سورەتی ﴿وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ﴾ ی (۹۵ : ۸) [له رکاتی یەکه مەدا] خویندەوہ " (۲۳۸) .

وہ نەهیشی کردووہ له درپژکردنەوہى قورئان تیايدا ئەوہش لەو کاتەى که () نوپۇزى عیشای بە هاوہلانی کرد و درپۇزى کردەوہ له سەریان ، و پیاویکیش له (ئەنصار) وازی له نوپۇزەکەى هینا و بەتەنها نوپۇزەکەى ئەنجام دا ، که هەوالەکەى پىگەیه نرا فەرمووی : ئەوہ دووپوہ ، وە که ووتەکەى () گەشتە ئەو پیاوہ پۇشتە لای پیغەمبەرى خوا ﷺ و ئەوہى که () پىی ووتوبووی پىی پراگە یاند ، پیغەمبەرى خواش ﷺ پىی فەرمووی : "

- ()
- ()
- ()
- ()

﴿وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا﴾ (:) ﴿سَبِّحْ﴾
 اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ (:) ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ﴾ (:) ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى﴾ (:)]
 [" (۲۳۹) .

واته : ئەى () ئەتەوئى ببیت به فیتنه ، ئەگەر پيشنوئیت بۆ
 موسلمانان کرد ئەوا سورەتى ﴿وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا﴾ (۹۱ : ۱۵) و ﴿سَبِّحْ اسْمَ
 رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ (۷۷ : ۱۹) ، و ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ﴾ (۹۶ : ۱۹) ، و ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا
 يَغْشَى﴾ (۹۲ : ۲۱) بخوینه ، چونکه که سانیکى پیر و لاواز و پيوستى دار به
 دواته وه نوئژ ده کەن .

۶ - شه و نوئژ :

" پیغه مبهرى خوا ﷺ جارى وا هه بوو دهنگى بهرز ده کرده وه به
 خویندنه وهى قورئانه کهى ، جارى واش هه بوو دهنگى نزم ده کرده وه)
 (۲۴۰) ، جارى وا هه بوو خویندنه وه کهى کورت ده کرده وه جارى واش
 هه بوو دريژى ده کرده وه ، جارى واش هه بوو زۆر دريژى ده کرده وه ،
 به شيويه که هه روه کو () ی کورى () ﷺ ده فهرموئیت : "
 شه ويکیان له گه ل پیغه مبهرى خوا ﷺ نوئژم کرد ئەوه نده به پيوه
 راوه ستا تاكو نیازی خراپم بۆ دروست بوو ، پييان فهرموو : نیازه

()
 ()

خراپه کهت چی بوو ؟ فہرمووی : ویستم دابنیشم و پیغه مبهری خوا ﷺ
به و شیوہیہ به جئ بہیللم " (۲۴۱) .

وہ () ی کوری () یش ﷺ فہرموویہ تی : "
شہویکیان له گہل پیغه مبهری خوا ﷺ نویژم کرد ، دەستی کرد به
خویندنه وہی سورہ تی ﴿ ﴾ ، منیش ووتم : له سہری سہد ئایہت
کرنووش دەبات ، بہ لام ہہر بہر دەوام بوو ، جاریکی تر ووتم : بہ دوو
رکات تہ واوی دەکات ، کہ چی ہہر بہر دەوام بوو ، ووتم کۆتایی پی
ئہ ہینیت و کرنووش دەبات ، پاشان سورہ تی ﴿ ﴾ ی دەست پی کرد
کۆتایی پی ہینا ، پاشان سورہ تی ﴿ ﴾ دەست پی کرد (۲۴۲) ، و
کۆتایی پی ہینا ، خویندنه وہ کہشی له سہر خو بوو ، ہہر کہ دەگہشت
بہ ئایہتیک تہ سبیحاتی تیدا ببوایہ : () ی دەکرد ، وہ کہ
دەگہشت بہ ئایہتیک شوینی پەناگرتن بوایہ بہ خوای پەروہردگار ،
پەنای پی دەگرت ، پاشان کرنووشی برد ... " ہتد فہرموودہ کہ (۲۴۳)

()

[] [] ()

()

وه " شهویکیان به نه خوشیه وه ههوت سورته ته دریزه که ی خوینده وه " (۲۴۴)

وه " جاری واش هه بو له هه ر پکاتی کدا سورته تیک له و سورته تانه ی ده خوینده وه " (۲۴۵) .

وه " هه رگیز لی ی وه نه زانراوه که هه موو قورئانی پیروزی له شهوی کدا خویند بیته وه " (۲۴۶) ، به لکو ئه وه ی پی باش نه بوو بو)
(ی کورپی () ﷺ که پی ی فه رموی : " ،
له هه موو مانگی کدا بیخوینه ، فه رموی : توانام له وه زیاتر تیدایه ،
پی ی فه رموی : " ، باشه له بیست شه ودا
بیخوینه وه ، دیسانه وه فه رموی : توانام له وه زیاتر تیدایه ،
ئه مجاره یان پی ی فه رموی : " (۲۴۷)

(، له هه فته یه کدا بیخوینه وه له سه ر ئه مه شه وه زیادی مه که .

پاشان " ری ی پیدا له پینج شه ودا بیخوینته وه " (۲۴۸) .

پاشان " ری ی پیدا له سی شه ودا بیخوینته وه " (۲۴۹) .

()
": : " "
] [] []
." [] [] [] [] [] []
()
()
()
()

واته : هه موو په رستشکاریک توندی و چه ماسه تیکی تیدایه ، هه موو توندی و چه ماسه تیکی ش سارد بوونه وه یه کی هه یه ، ئەو سارد بوونه وه یه ش یان له سنوری سوننه تدا ده وهستی ، یان له سنوری بیدعه دا ده وهستی : ئەو که سهی که سارد بوونه وه که ی له سنوری سوننه تدا بی ئەوا هیدایهت دراوه ، ئەوهش که سارد بوونه وه که ی له سنوری غهیری سوننهت بیّت ئەوا به هه لاکه تدا چوو .

بۆیه " پیغه مبهری خوا ﷺ له سی پۆژ که متر قورئانی نه ده خوینده وه " (۲۵۵) .

وه ده یفه رموو : " (۲۵۶) "

واته : هه ر که سیک بتوانیت له شه ویك دا دووسه د ئایهت بخوینیت له شه ونویژه کهیدا ، ئەوا له () داده نریت .
وه " هه موو شه ویك سوره تی [(۱۷ : ۱۱۱)] ،
و سوره تی [(۳۹ : ۷۵)] ده خوینده وه (۲۵۷) .

ده لیم : ئەم فه رموده یه کی که هیناویه تی یه وه و به وشه ی () یه ی له پیشدا هیناوه ته وه ، فه رموده یه کی () هو ، () یه ، دایکه () - رهزای خوی لی بیّت - ده یگی رپه ته وه .
() " " ()
() " (/) ()
()
()

) "

وه دهیغه رموو : "

(۲۵۸)

واته : هه رکه سیک بتوانیت له شه ویك دا سه د ئایه ت له شه و نویزه که یدا بخوینیته وه ، ئه وا له بی ئاگیان نازمیریت .

وه " جاری واش هه بوو نزیکه ی په نجا ئایه تی یان زیاتری ده خوینده وه " (۲۵۹) .

وه جاری واش هه بوو " نزیکه ی سوره تی [یا ایها المزمل] ی (۷۳:۲۰) ده خوینده وه " (۲۶۰) .

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ به دریزی شه وگار شه و نویژی نه ده کرد " (۲۶۱) زور به ده گمه ن نه بییت .

()

()

()

()

ده لیم : له بهر ئه م فه رمووده یه و فه رمووده ی تریش ئه وه مان بو ئاشکرا ده بییت که مه کروه به به رده وامی ، یان زوریه ی جار هه موو شه و به دریزی زیندوو بکریته وه " چونکه پیچه وانه ی سوننه تی پیغه مبهری خوایه ﷺ ، چونکه ئه گه ر زیندوو کردنه وه ی هه موو شه و به دریزی چاکتر بوایه " ئه وا پیغه مبهری خوا ﷺ له دهستی خو ی نه ده دا ، باشترین ریبازیش ریبازی () ه ﷺ ، به وه ش هه لنه خه له تیت که له پیشه وا () ه وه - به په حمه ت بییت - ده یگپرنه وه که گوا یا چل سال ما وه ته وه نویژی به یانی به ده ستنویژی عیسا

() ی کوپی () ی کوپی () ﷺ که

یه کیکه له و هاوه لانهی ئامادهی جهنگی به در بووه له گه ل پیغه مبهری
خوادا ﷺ له پیغه مبهری خواوه ﷺ بۆمان دهگیریتته وه و ده فهرموویت :
شهویک به دریزی چاودیتری پیغه مبهری خوام ده کرد ﷺ (له ریوایه تیکی
تردا هاتووہ : به دریزی شهویک که تیایدا شه ونویژی ده کرد) تا کو
ئه وکاتهی که گزنگی به ربه یان ده رکهوت ، و سه لامی نویژه که ی دایه وه ،
خه بباب فهرمووی : له جیگه ی دایک و باو کم بیت (یان : دایک و باو کم
به قوربانن بیت) ئه ی پیغه مبهری خوا ﷺ ئه م شه و نویژیکت ئه نجام دا
هه رگیز نه مبینیویت ئه نجامی بده ی ، ئه ویش فهرمووی : "

[]

:

(:)

" (۲۶۲)

ده کر " چونکه ئه م ریوایه ته هیچ بنه وایه کی نییه لییه وه ، به لکو (له " (۱ / ۴۴) فهرموویتهی : "

"

!

"

(/ /) ()

وه جارێکیان له هه موو شه ونویژه که ی ئایه تیکی دووباره ده کرده وه تا پۆزی لی بووه وه ، ئه ویش ئه و ئایه ته بوو که خوای په روه ردگار تیایدا فه رموویه تی : [اِن تَعَذِّبُهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَاِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ] (۵: ۱۱۸) .

واته : ئه گه ر سزایان بدهیت ئه و ا به نده ی خۆتن ، ئه گه ر لی شیان خۆشبیت ، ئه و ا خاوه ن توانا و ده سه لات و دانا بیت .

کرنووش و سوژده و پارانه وه کانی هه موو هه ر به م ئایه ته بوو ، که پۆژ بووه () فه رمووی : ئه ی پیغه مبه ری خوا ﷺ ئه م شه و به رده وام هه ر ئه م ئایه ته ت خوینده وه تا کو پۆژت کرده وه کرنووش و سوژده و پارانه وه کانت هه ر هه موو به م ئایه ته بوو ، له کاتی کدا خوای په روه ردگار هه موو قورئانی پی فیر کردوویت ، ئه گه ر یه کی ک له ئیمه بیکرد بایه شتمان له دلدا به رامبه ری دروست ده بوو ؟ پیغه مبه ری خواش ﷺ فه رمووی : "

" (۲۶۲)

واته : داوای شه فاعه تم کرد بو ئوممه ته که م له په روه ردگارم ، ئه ویش پی ی به خشیم ، ئه و که سانه ش به ری ده که ون که خوای په روه ردگار به تا ک و ته نها بپه ره ستن ، و هیچ ها وه لیکی بو بریار نه ده ن .

وه " پیاویک پی‌ی فہرموو : ئہی پیغه مبه‌ری خوا ﷺ دراوسی یہ کم ھہ یہ
 شہو نویژ دہکات ، و جگہ له سورہتی [قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ] (۱۱۲ : ۴) ناخوینیتہ وه
 (ھہر دووبارہی دہکاتہ وه) (له وهش زیاتر ھیچ سورہتیکی تری قورئانی
 پیروژ ناخوینیتہ وه) ، وه کو ئہ وهی به کم می بزانیٹ ، پیغه مبه‌ری خواش ﷺ
 پی‌ی فہرموی : " (۲۶۴) "

واتہ : سویند به وکسہی کہ نہ فسی منی به دہستہ ، ئہو
 سورہتہ به رامبه‌ر به سی یہ کیکی قورئانی پیروژہ .

۷ - نویژی ووتر :

پیغه مبه‌ری خوا ﷺ له پکاتی یہ کہ مدا سورہتی [سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ
 الْأَعْلَى] (۸۷ : ۱۹) ، و له پکاتی دووہ مدا سورہتی : [قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ] (۱۰۹ : ۶) ،
 و له پکاتی سی یہ میشدا سورہتی [قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ] ی (۱۱۲ : ۴)
 دہخویندہ وه (۲۶۵) .

وه ھندیك جار سورہتی ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ (۱۱۳ : ۵) ، و
 سورہتی ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ (۱۱۴ : ۶) یشی بو زیاد دہکردن (۲۶۶) .

وه جاریکیان سہد ئایہتی له سورہتی ﴿﴾ ی (۴ : ۱۷۶)
 (له پکاتہ تاکہ کہی ووتردا خویندہ وه (۲۶۷) .

()

()

()

() (())

به لام سه بارهت به و دوو رکاته ی دوا ی نؤیزی وه تر^(۲۶۸) ، پیغهمبهری خوا ﷺ دوو
سوره تی ﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ﴾ (۸:۹۹) ، و ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ی تیډا ده خویندنه وه^(۲۶۹) .

۸ - نؤیزی جومعه :

وه " پیغهمبهری خوا ﷺ - هندیك جار - له رکاتی یه که مدا سوره تی ﴿

الجمعة﴾ (۱۱:۶۲) ی ده خویندنه وه ، وله رکاته که ی تریډا سوره تی ﴿إِذَا جَاءَكَ

الْمُنَافِقُونَ﴾ (۱۱:۶۳)^(۲۷۰) ، وه جاری واش هه بو له جیاتی سوره تی ﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ

الْعَاشِيَةِ﴾ ی (۲۶:۸۸) ده خویندنه وه^(۲۷۱) .

-
- ()
 - ()
 - " : ﷺ
 - "
 - "
 - "
 - "
 - "
 - ()
 - (/)
 - ()
 - ()
 - ()

وه هندیك جار " له ركاتی یه كه مدا سورتهی ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ
الْأَعْلَى﴾ (۸۷: ۱۹) ، و له ركاتی دوو مدا سورتهی ﴿هَلْ أَتَاكَ﴾ ی
ده خوینده وه (۲۷۲) .

۹- نویژی دوو جه ژنه كه :

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ - هندیك جار - له ركاتی یه كه مدا سورتهی
﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ و له ركاته كه ی تریدا سورتهی ﴿هَلْ أَتَاكَ﴾ ی
ده خوینده وه (۲۷۳) ، وه هندیك جار تیا یاندا " سورتهی ﴿ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِیدِ﴾ (۴۵: ۵۰)
، و سورتهی ﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ﴾ (۵۴: ۵۵) ی ده خوینده وه " (۲۷۴) .

۱۰- نویژی جه نازه :

" سوننهت له نویژی جه نازه دا ئه وه یه كه سورتهی ﴿ (۲۷۵)
[و سورتهی کی] (۲۷۶) تیدا بخوینریته وه " ، " به دهنگی نزم دهی خویندنه وه ،
ئه وهش دواى ته كبی ره ی ئی حرام (كه ته كبی ره ی یه كه مه) " (۲۷۷) .

()

()

()

()

ئه مهش ووته ی پیشه و شافعی و أحمد و إسحاق ، وه هندیك له پاشینه
لیكۆله ره وه كانی مه زه بی () یه ئه م یوچوونه یان وه رگرتوه ، به لام خویندنه وه ی
سورتهیك پاش سورتهی ﴿ بۆچونیكه له بۆچوونه كانی شافعی یه كان ،
بۆچوونه كهش بۆچوونیکی ره وایه .

جوان خویندنه وهی قورئان

و دهنگ خوش کردنه وه تیایدا له کاتی نویژ دا

" بیغه مبهری خوا ﷺ قورئانی به جوانی دهخوینده وه - ههروه کو
 خوی پهرهردگار فهرمانی پی کردبوو - نه دهیله رانده وه و نه ش په لهی لی
 ده کرد له کاتی خویندنیدا ، به لکو خویندنه وه که ی به شیوه یه ک بوو " پیت
 پیتی تیدا ده رده خست ، مافی خوی ده دانی " (٢٧٨) ، به شیوه یه ک "
 سورته تی وای به جوانی دهخوینده وه دریژتر ده بوه وه له سورته تیکی له
 خوی دریژتر " (٢٧٩) .

وه دهیغه رموو : " :
 " (٢٨٠)

واته : به قورئان خوین دهوتریت : به جوانی بخویننه وه به رزبه وه
 ، ههروه کو چون له دونیادا به جوانی دهخوینده وه ، پله و مه نزلگات - له
 به ههشت دا - به پیی دوا ئایه ته که دهیخویننه وه .

وه " خویندنه وه که ی دریژ ده کرده وه له پیته کانی دریژ کردنه وه دا
 (واته :) ، بو نمونه وه : ﴿ ﴾ ی دریژ ده کرده وه و

()

()

() " (/) " "

()

()

﴿ ۱ ﴾ ی دریژ ده کرده وه و ﴿ ﴾ ی دریژ ده کرده وه (۲۸۱)
 ﴿ ﴾ (۲۸۲) ، و هاو شیوه کانیشی به هه مان شیوه دریژ ده کرده وه .
 وه پیغه مبهری خوا ﷺ له کۆتایی هه موو ئایه تیکدا ده وه ستا
 ههروه کو له پیشدا باسکرا (۲۸۳) .

وه " - جاری واش هه بوو - ئه وه دهنگی که له قورگ دا ده رده چوو
 دووباره ی ده کرده وه () (۲۸۴) ، ههروه کو له پۆژی فه تحی مه که که دا
 ئه نجامی دا ، له و کاته ی به سه ر ووشتره که یه وه بوو ، و سوره تی ﴿
 ﴿ (۲۹:۴۸) ده خوینده وه [خویندنه وه یه کی هیمن و له سه رخوی
 هه بوو] (۲۸۵) ، () ی کوری () ﴿ به م شیوه یه دووباره
 کردنه وه ی پته کانمان بۆ ده گیریتته وه () (۲۸۶) .

()

()

() له باسی خویندنه وه ی سوره تی ﴿ ﴿ دا .

()

": "

ﷺ ()

() پیشه وا () له واژه کردنی واتای () دا فه رموویه تی : "

": "

."

وہ فەرمانىشى بە خۇشکردنەوہى دەنگ دەکرد لە کاتى قورئان

خویندندا ، و دەیفەرموو : "

" (۲۸۷)

واتە : قورئان بېرازىننەوہ بە دەنگە کانتان ، چونکە دەنگى خۇش

قورئان زىاتر دەپرازىننەوہ .

وہ دەیفەرموو : "

" (۲۸۸)

واتە : خۇشترىن دەنگ دەنگى کەسىکە " کە گوپتان لە دەنگى

دەبى لە کاتى قورئان خویندندا وا بزائن لە خوا دەترسى .

وہ فەرمانىشى دەکرد بە خۇشکردنەوہى دەنگ لە کاتى قورئان

خویندندەوہدا ، و دەیفەرموو : "

" (۲۸۹)

واتە : فىرى کتیبەکەى پەرورەدگار تان بن ، زۇرىش بىخویننەوہ ، و

بايەخشى پى بدن ، و دەنگىشتان خۇشبکەنەوہ لە کاتى خویندندەوہيدا ،

()

" :

:

"

" () .

() " " (/) " "

()

" " " "

() . () : واتە : ووشتر ، وہ () کۆى () لە

()

: ئەوہش ئەو گورىسەيە کە قاچى ووشترى پى دەبەستريتەوہ .

چونکه سویند بی بهو که نه فسی منی به دهسته ، له و ووشتری ئاوس
توندر له دست دهرده چیت که به پت به سترایته وه .
وه دهیفرموو : " (۲۹۰) "

واته : له ئیمه نی یه ئه و که سهی که هه ولی دهنگ خوشکردنی
نهدات له کاتی قورئان خویندیدا .
وه دهیفرموو : " () () : ()
[() : ()] " (۲۹۲)

واته : خوی پهرهردگار بیستنی دهنگی هیچ شتیکی له لا باش
نه بووه ، وه کو بیستنی دهنگی پیغه مبه ریکی [دهنگ خوش (له
گو (له فن) یکی ترده هاتوو : سه دا خوش)] ی لا باش بووه ، دهنگی
خوشبکاته وه و [دهنگی بهرز بکاته وه له خویندنه وه که ی] .
وه به () (ﷺ) فهرموی : " (۲۹۳) "

()
... : [تهواو کهری ئه م پهراویزه مان نه نووسیوه له بهر دریی
پهراویزه که ، وه هیچ په یوه ندی په کیشی به م بابه ته وه نی یه ، به لکو وه لام دانه وه یه بو
هه ندیک له په خنه گران !!!] وه رگیپ .
() : " :
:
" .
() " (/) .

واته : ئەگەر دەمتبینی ، ئیوارە ی ئەو کاتە ی که گویم له خویندنه وه کهت ده گرت ، به پاستی : به شیک له دهنگ خوشیه که ی بنه ماله ی داودت پی به خشر اوه ، ئەویش فەرمووی : ئەگەر دەمزانی گویم لی ده گریت دهنگم خوشتر ده کرده وه .

راست کردنه وه ی هه له کانی پیشنویر له قورئان خویندنیدا

وه پیغه مبهری خوا ﷺ ئەوه شی کردووه به سوننهت ، که ئەگەر پیشنویر تووشی هه له بوو له قورئان خویندنیدا بو پاست بکریته وه ، بویه ده بینین جاریکیان " پیغه مبهری خوا ﷺ نویرتیکی ئەنجام داو تیایدا قورئانی خوینده وه و خویندنه وه که ی لی تیکه ل بوو ، که سه لامی دایه وه به () ﷺ ی فەرموو : " واته : نویرت له گه ل ئیمه دا کرد ؟ فەرمووی : به لی ، ئەویش فەرمووی : " [] " (۲۹۶) ، / واته : ئە ی چی پی ی لی گرتی بۆم پاست بکه یته وه ؟ .

() زانایان فەرمویانه : مه به ست به () لی ره دا : دهنگی خوشه ، وه بنه وای () : گۆرانی یه ، وه () خودی پیغه مبهر داوده - ، وه () ی فلان به خویشی ده وتریت ، وه پیغه مبهر داوده - زۆر دهنگ خوش بووه . پیشه وا () ئەمه ی گپراوه ته وه له " " . () مه به ستی : دهنگ خوشکردنه وه ، و غه مگین کردنی . () " (/ /) " () " (/ /)

په ناگرتن به خوا (الإستعاذة) ،

و تف کردن له نویژدا بؤ وه سوهسه له خو دورخستنه وه

وه () ی کورپی () پیئی فهرموو : ئه ی
 پیغه مبهری خوا ﷺ ! شهیتان بوو به ریگر له نیوان من و خویندنه وه که م له
 نویژه که م دا " خویندنه وه که ی لی تیک ده دام ؟ پیغه مبهری خواش پیئی
 فهرموو : " :
 (۲۹۷) " (۲۹۸)

واته : ئه وه شهیتانی که پیئی ده وتریت : (خنزب) جا ئه گهر
 جاریکی تر هه ست پی کرد ، ئه وا په نا بگره به خوی په روه ردگار له و
 شهیتانه و سی جاریش تف بکه به لای چه پت دا . ده فهرموویت : ئه وه ی
 که پیئی فهرموو ئه انجام دا ، بؤیه خوی په روه ردگاریش لی
 دورخستنه وه .

کرنووش

() له () وه وه رگراوه ، بریتیشه : له تفیک که که مترین ته ری له گه لدا بیٹ ، واته : له
 فووکردن زیاتره .
 () . وه پیشه وا () فهرموو یه تی :
 " له م فهرموو ده دا ئه وه مان بؤ دهرده که ویت که سوننه ته په نا بگریت به خوی په روه ردگار له
 شهیتان له کاتی وه سوهسه بؤکردنت ، له گه ل تفکردن به لای چه پدا " .

پاش ئه وهی که پیغه مبهری خوا ﷺ له خویندنه وه ده بووه وه ،
ماوهیه کی که م بئ دهنگ ده بوو (سکتا سکتا) (۲۹۹) ، پاشان ههردوو دهستی
بهرز ده کردنه وه (۳۰۰) - به و شیوهیه ی که له پیشدا باسکرا (له ته کبیره ی
دابه ستنی نویژدا) - پاشان (الله اکبر) ی ده کرد (۳۰۱) ، و کپنووشی ده برد (۳۰۲)
(

وه فه رمانیشی کردوو به و پیاوه ی که نویژه که ی به ته وای ئنجام
نه) (و پی ی فه رموویه تی : "

...

()

ئهم بئ دهنگ بوونه ش پیشه وا () جگه له ویش به ئه وه نده یان داناوه که هه ناسه ت بۆ
بگه پئته وه .

()

. ئهم ده ست به رز کردنه وه یه مان به () ی پی گه یشتوو له
پیغه مبهری خواوه ﷺ ، ههروه ها له کاتی راست بوونه وه له کپنووش ، ئه وه ش مه زه بی
سئ پیشه واکه وجگه له وانیش له ژۆریه ی فه رموو ده ناسان و فه قیه کان ، وئه وه ش ئه و
کرداره یه که پیشه وا مالک له سه ری مردوو ه "ههروه کو () (/ /)
بۆمانی گئپراوه ته وه ، هه ندیکیش له حه نه فی مه زه به کان ئه وه یان هه لبژاردوو له وانه ش " ()
ی کوپی () ه - (۲۱۰) که قوتابی پیشه وا ()
ه به په حمه ت بیّت ، ههروه کو له پیشه کی ئهم په رتۆکه دا ئاماژه مان پی کردوو ه ، وه ()
له " () له باوکیه وه ده یگئپئته وه :

"

":

...

" () " : .

()

()

[]
" . . . (۳۰۳) .

واته : نویژی هیچ که سیک له ئیوه ته واو نی یه تاکو دهست نویژه که ی به باشی به و شیوه یه نه شوات که خوی پهره دگار فه رمانی پی کردوه ... پاشان ته کبیره ی ئیحرام دابه ستیت ، و شوکر و ستایشی خوی پهره دگار بکات ، و ئه وهش له توانیدا هه بوو قورئان بخوینیت ، له وهی که خوی پهره دگار فیری کردوه و پی پیداهه تیایدا ، و پاشان ﴿ بکات و کرپوش ببات [دوو دهستیشی له سه ره ئه ژنۆکانی دابنات] ، تاکو هه موو جومگه کانی ئارام ده بن و خاو ده بنه وه .

چونیتی کرپوش بردن

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ له کاتی کرپوش بردنیدا ناو دهسته کانی له سه ره چۆکه کانی داده نان " (۳۰۴) .
وه " فه رمانیشی پی ده کردن به و کرداره " (۳۰۵) و هه روه ها فه رمانیشی پی کردوه به و پیاوهی که نویژه که ی به ته واوی ئه نجام نه دا () ، هه روه کو له پیشدا باسی لی وه کرا .
وه " دهسته کانی جیگیر و تووند ده کردن له ئه ژنۆکانی " [هه روه کو بلئی ئه ژنۆکانی گرتبیت] (۳۰۶) .

()

()

()

()

وه " په نجه کانی له یه کتر جیاده کردنه وه " (۳۰۷) ، وه فه رمانیشی به و کرداره کردوه به و پیاوہی که نویژه کهی به ته واوی ئه نجام نه دا () ، و پیی فه رموو: ") "

(۳۰۸)

واته : ئه گهر کړنووشت برد ناو له په کانت (ناو ده سته کانت) له سه ر ئه ژتوکانت دابنی و په نجه کانت له یه کتر جیابکه ره وه ، پاشان بمینه وه له کړنووشه که ت دا تا کو ه موو ئه ندامیکت جیی خوئی ده گریته وه . وه " قورانیسه که کانی له لاکه له کانی جیا و دوور ده کردنه وه " (۳۰۹) . وه " کاتیک که کړنووشی بېردایه پشتی پان و ریک و پاست ده کرده وه " (۳۱۰) ، " به شیوه یه که ئه گهر ئاووت بکردبایه به سه ر پشتیدا پاده وه ستا " (۳۱۱) ، وه به و پیاوہی که نویژه کهی به ته واوی ئه نجام نه دا فه رمووی : " (۳۱۲) "

واته : ئه گهر کړنووشت برد ئه وا ناو له په کانت جیگیر بکه له ئه ژتوکانت ، و پشتیشت پان و ریک و پاست بکه ، و خویشت جیگیر بکه .

-
- ()
 - " "
 - ()
 - " "
 - ()
 - ()
 - ()
 - ()
 - ()
 - ()

وه " سهری نه نزمتر ده کرده وه له ئاستی پشتی ، ونهش له ئاستی پشتی بهرزتری ده کرده وه " (۳۱۳) ، به لکو له نیوانیادا بوو (۳۱۴) .

واجبیتی ئارامگرتن

(الطمأنينة) ی نه نداهه کان له کړنووشدا

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ ئارامی ده گرد له کړنووشه کانیدا " ، وه فرمانیشی کردووه به م کرداره به و پیاوهی که نویژه که ی به ته وای ئه نجام نه دا ، ههروه کو له به شی پیشوودا باسی لئوه کرا .

وه ده یفه رموو : "

" (۳۱۶)

(۳۱۵)

واته : کړنووش و سوژده کانتان به ته وای بهرن ، سویند بیټ به و که سهی که نه فسی منی به دهسته ، ئه تانبینم له پشتی سهروه که کړنووش ده بهن یان سوژده ههروه کو له پیشه وه ده تان بینم .

وه " پیاویکی بینی له نویژه که یدا کړنووش و سوژده کانی به ته وای نه ده برد ، وه کو ئه وهی دنووک له زهوی بدات له کاتی سوژده

() " " ووشه ی () واته : سهری

به رز نه ده کرده وه به شیوه یه که له ئاستی پشتی بهرزتریټ . () .

() واته : له پشته وه " ههروه کو له فه رمووده یه کی تر دا هاتووه .

ده لیم : ئه م بینی نه بینینی ئاسایی یه ، و یه کی که له موعجیزه کانی پیغه مبهری خوا ﷺ ، ئه وهش تایبه ته به کاتی نویژه وه ، و هیچ به لگه یه که نی یه له سه رگشتی تی ئه و بینینه

()

بردنیدا ، فەرمووی : "

[]

" (۲۱۷) .

واتە : ئەگەر ئەو پیاوھ لە سەر ئەم شىۋەيەى بمریت ، ئەوا مردنەكەى لە سەر ئايینی () ناژمیریت ﷺ ، دەنووك دەدات لە زەوى ھەرۋەكو چۆن قەلەرەش دەنووك لە خوین دەدات ، نمونەى ئەو كەسەش كە كرنووشەكەى بە تەواوی نابات ، سوژدەكەشى ۋەكو ئەو ھەى كە دەنووك لە زەوى بدات ، ۋەكو پیاویكى برسۈیە خورمايەك يان دوو خورما دەخوات ، ۋە ھېچ سوودیكى پىناگەيە نیت .

ۋە () ﷺ فەرموویەتى : خۆشەويستەكەم نەھى لى كرددوم كە دەنووك لە زەوى بدەم ھەرۋەكو چۆن كەلەباب (كەلەشیر) دەنووك لە زەوى دەدات ، ۋە لا بگەمەۋە لە نوپۇزەكەمدا ھەرۋەكو چۆن رپوی لا دەكاتەۋە ، ۋە داشبنیشم ھەرۋەكو چۆن مەيمون دا دەنیشیت (۲۱۸) .

ۋە فەرموویەتى : "

() " (/) " " (/) " /) " (/ / / / / / /) ((/ /) " (/ /) " " () " () .

واته : خرابترین دز له خه لکیدا ئه و که سه‌یه که دزی له نویژه که پیدا بکات ، هاوه لانی فهرموویان : ئه‌ی پیغمبه‌ری خوا (ﷺ) چون دزی له نویژه که ی دهکات ؟ ئه‌ویش فهرمووی : " (۳۱۹) .

واته : کرنووش و سوژده‌کانی به ته‌واوی نابات .

وه - جاریکیان - " نویژی ده‌کرد ، لاچاوی که‌وته سهر پیاویک پشتی به ته‌واوی پاست نه‌ده‌کرده‌وه له کرنووش و سوژده‌کانیدا ، که له نویژه که ی بووه‌وه فهرمووی : " (۳۲۰) .

واته : ئه‌ی موسلمانان " نویژی ته‌واو نی‌یه ئه‌و که سه‌تان که پشتی به ته‌واوی پاست نه‌کاته‌وه له کرنووش و سوژده‌دا . وه له فهرموده‌یه‌کی تردا فهرموویه‌تی : " (۳۲۱) .

واته : هیچ که سیک نویژی له سهر ناکه‌ویت تا کو پشتی پاست نه‌کاته‌وه له کرنووش و سوژده‌کانیدا .

زیکره‌کانی کرنووش

پیغمبه‌ری خوا (ﷺ) له م پوکنه‌دا جووره‌ها زیکر و پارانه‌وه‌ی ده‌کرد ، جاریک به‌مه‌و جاریکی تر به‌وه‌ی تریان :

	(/ /)	()
) " "	(/ /)	()
		()
	()	()

۱ - سی جار " " ی دهووت (۲۲۲) .

وه هندیك جاریش زیاد له سی جار دووباره ی ده کرده وه (۲۲۳) .
وه جاریکیان ئه وهنده دووباره ی کرده وه له شه و نویژی کدا ،
به شیوه یه ک کپنوشه که ی نزیك قورئان خویندنه وه که ی بوو ،
خویندنه وه که شی تیایدا سی سورهت بوو له سورهته دریزه کانی قورئانی
پیرۆز : سورهتی ﴿ ۱ ﴾ ، ﴿ ۲ ﴾ ، ﴿ ۳ ﴾ و ﴿ ۴ ﴾ ، له
نیوانینیشدا پارانه وه و داوی لئ خویشبوونیشی ده کرد هروه کو له پیشدا له
(شه و نویژ) دا باسکرا .

۲ - سی جار " " ی دهووت (۲۲۴) .

۳ - وه " " ی دهووت (۲۲۶) . (۲۲۵)

() ()

" "

() ئه م سووده له و فهرمودانه وه وهرده گیریت که ئاماژه به وه ده که ن که پیغه مبهری خوا
ﷺ وه ستان و کپنوش و سوژده کانی هاوشیوه ی یه ک بوون " هروه کو له داوی ئه م بابه ته دا
دیته .

() پیشه وا () فهرموویه تی : () : ئه وه یه که پاک رابگیریت له هه موو
خراپه یه ک . وه () : به پیت و به فپ و به به ره که ت ، وه ووتراوه واتاکه ی : پاک
وخواوینه . وه () فهرموویه تی : () له سیفه ته کانی خوی پهروه رداره
، چونکه () . () .

٤ - وه " ی دهووت به زۆری له

کړنوش و سوژده کانیدا ، ئه وه شی له قورئانی پیرۆزه وه وهرگرتبوو (٢٢٧) .

٥ - وه " []

(وه له ریوایه تیکی تر دا هاتوو : [(٢٢٨) .

٦ - وه "

"

ی دهووت (٢٢٩) .

٧ - وه " (٢٣٠) ی دهووت

، ئه مه ی حه وته می له شه ونویژدا دهووت (٢٣١) .

() واتای () ئه وه یه : که کرداری به وه ده کرد که قورئانی

پیرودئز فرمانی پئ ده کرد " واته : ههروه کو له و ئایه ته ی که خوای پهروه ردگار تییدا

فهرموویه تی : [] .

() وه واتای () ئه وه یه : ئه وه ی

له سه ریبه وه یه وه لیده گریت ، () : به واتای به رزبوونه وه یه ، ئه وه ش گشتی کردنه

دوای تایبه تکردنی .

()

() ئه م دوو وشه یه () هن وهرگیراون له ووشه ی () : واته : به توانا و به

دهسه لات ، و له ووشه ی () : که واتاکه ی : به ریوبه رایه تییه " واته : خاوه ن تواناو

دهسه لات و به ریوبه رایه تی ته واوه که گه شتوو ته ئه و په ری ته واوی .

()

(سوودیک) : ئایا په وایه هه موو ئه م زیکران له کړنوشی کدا کۆبکړینه وه یان نه ؟

دریژکردنه وهی کرنووش

وه پیغمبری خوا ﷺ کرنووش ، و ههستانه وهی دوی کرنووش ، و سوژده ، و دانیشتنی له نیوان سوژدهکانی ، نزیك بوون له یه کسانیه وه (۳۳۳).

نه هی کردن له خویندنه وهی قورئان له کرنووش دا

وه نه هیشی ده کرد له خویندنه وهی قورئان له کرنووش و سوژده دا (۳۳۳).

زانایان بۆچونی جیاوازیان له و باره یه وه هه یه ، وه پیشه وا () پاپابووه له م بابته دا له " دا ، به لام پیشه وا () له " دا بۆچونی یه که می هه لباردوه " و فهرموویه تی :

" باشتر وایه هه موئه م زیکرانه له گه ل یه کدا کۆبکریته وه ئه گه ر بتوانیت ، به هه مان شیوه له کردارهکانی تر دا پیویسته هه مان ئیش ئه نجام بدات " ، وه () له " () سه باره ت به م ووته یه ی پیشه وا () فهرموویه تی :
" جاریک ئه مه ده کات و جاریکی تر ئه وی تریان ، وه هیچ به لگه یه ک نأبینم له سه ر کۆکردنه وهی ئه و زیکرانه ، وه پیغمبری خوا ﷺ ئه و زیکرانه ی له یه ک کرداردا کۆ نه ده کرده وه " به لکو جاریک ئه مه یان ده لیت و جاریکی تر ئه ویتریان ، شوین که و تنیش چاکتره له بیدعه کردن "

ئه مه ش بۆچونی په وایه - ، به لام له سوننه تدا واریده که ئه م کرداره جگه له میش دریژکراوه ته وه " هه روه کو له باسهکانی تر دا باسی لئوه ده که یین به شیوه یه ک دریژ ده کریته وه که هاوشیوهی وهستان ، جا ئه گه ر نویژگه ر وویستی شوینکه و ته ی پیغمبری خوا ﷺ بیّت له م سوننه ته دا " ئه و ناتوانیت ئه و کرداره ئه نجام بدات ئیللا له سه ر بۆچونه که ی پیشه وا () بیّت که بریتی یه له کۆکردنه وهی ئه و زیکرانه ، ئه و بۆچونه ش بۆچونی () ه که () له " () دا ، له () ه وه له () ه وه ده یگرتیته وه ، ئه گه ر نه له سه ر بۆچونی دووباره کردنه وهی ئه و زیکرانه که له هه ندیک له پیوا یه ته کاندایا هاتوه ، ئه م بۆچونه ش نزیکتره له سوننه ته وه .
() " () "

وه دهیفرموو : "

(۲۳۴)

" (۲۳۵)

واته : من ئەوهم ئی قەدەغە کراوه له کپنووش و له سوژدەدا قورئان
بخوینم ، جا له کپنووشدا گەورەیی پەروردگارتان دەربەرن ، و له
سوژدەکانتانیش زۆر له پەروردگارتان بپارێنەوه ، نزیك و شایستەیه وەلام
بدرێنەوه .

پاست بوونەوه له کپنووش و ئەو زیکرەیی که تیایدا دەووتریت

پاشان " پیغه مبهری خوا ﷺ پشتی پاست دەکردهوه له کپنووش ،
و دهیفرموو : () " (۲۳۶) .

وه فرمانیشی کردوو به و پیاوهی که نوێژەکی به تهواوی ئنجام
نه داوه ، و فرموویەتی : " ...
... (۲۳۷) " .

()
نه هیه کهش گشتی یه نوێژە فەرز و سوننه ته کانیش ده گریتەوه ،
سه بارهت به و زیاده یهش که () (/ /) دا ده یگیریتەوه ،
زیاده یهکی () یان () بۆیه هەر خودی () به () ت داری
داناوه ، بۆیه نابیت ئیشی پێ بکریت .
()
واته : شایستەیه .
()
()
()

واته : نویژی هیچ کهسیک له موسلمانان ته واو نییه تاکو ...
ته کبیره ی ئیحرام دانه به ستیت ... پاشان کرپنوش ببات ... پاشان بلیت :
، تاکو پشتی راست ده بیته وه .

وه ئەگەر سهری بهرز بکردایه ته وه له کرپنوش ، پیک ده بووه وه
تاکو هه موو برپه کانی پشتی جی ی خوین ده گرتوه ... (۳۳۸) .
پاشان " که راست پاده وه ستا ده یفه رموو : ([])
" (۳۳۹) .

وه فه رمانیشی به وه کردوو به هه موو نویژگه ریک مه ئوموم بیته یان
جگه له و ، و فه رموو یه تی : " (۳۴۰) .

واته : نویژ بکه ن هه روه کو چۆن منتان بینیه نویژ ده که م .
وه ده یفه رموو : " ... :
([] !) :
" (۳۴۱) : ﷺ

() " .
" () :
" (/) " .
()
()
()

بیرخستنه وه یه ک : ئەم فه رموده یه ئەوه ناگه یه نیت که ئەو که سانه ی له دوا ی
پیشنوویژ نویژ ده که ن به شداری نا که ن له ووتنی : () ، هه روه ها ئەوه ش
ناگه یه نیت که پیشنوویژ به شداری ئەو که سانه ناکات که له دوا یه وه نویژ ده که ن له ووتنی : ()
() ، چونکه ئەم فه رموده یه له و باره یه وه نه هاتوو که پیشنوویژ یان ئەو

واته : پیشنوئیز بۆ ئەوه دانراوه بۆ ئەوهی لاسایی بکریتهوه ...
ئەگەر ووتی : ، ئەوا بلین : ! ،
خوای پهروهردگار بیسهرتان ده بیټ ، چونکه خوای پهروهردگار له سهەر
زمانی پیغه مبههره که ی ﷺ فهرموویه تی : خوای پهروهردگار بیسهری ئەو
که سانه بیټ که شوکری ده که ن .

وه هۆکاری ئەوهشی بهوه هیناوه تهوه ، له فهرموودهیه کی تر دا که
فهرموویه تی : " (٢٤٢)

واته : ئەو که سهی ووته که ی له گه ل ووته ی فریشته کانی خوای
پهروهردگار دا جووت بیټ ، ئەوا خوای پهروهردگار له هه موو گونا هه کانی پابردوی
خۆش ده بیټ .

که سانه که له دوایه وه نوئیز ده که ن چی ده لێن له م کرداره دا ، به لکو بۆ ده رخستنی ئەوهیه که
ووتنی : (ی مه ئوم دوا ی بیستنی ووته ی پیشنوئیزه که ده لیت :)
(، ئەوهش که پشتگیری له م بۆچونه بکات ئەوهیه که پیغه مبههری خوا ﷺ
سه ره پای ئەوهی که پیشنوئیزیش بوو ده یووت : (ههروه ها گشتی تی
ووته ی پیغه مبههری خوا ﷺ که فهرموویه تی : " که ئەوه
ده گه یه نیت ئە بیټ مه ئوم ئەو شتانه بلیت که پیشنوئیز ده یلیت وه کو ووتنی :)
(و جگه له ویش ، جا با ئەو به پیزانه ی پرسیا ریان لی کردوین سه باره ت به و شتانه له م
ووته یه تی بفرین ، به لکو ئەوهی که با سمان کردووه فه ناعه تیان پی بکات .
ئەو که سهش که ئەیه ویت زیاتر له و باره یه وه بزانیټ با پروانیته : "
" ی پیشه وا () له و باره یه وه که له په توکی " "
. (/)
()

فریشته کانی خوی پهرهردگاردادا جووت بیّت ، ئەوا خوی پهرهردگار له هه موو گونا هه کانی رابردووی خووش ده بیّت .

وه هه ندیک جاریش یه کیک له م زیکرانه بو زیاد ده کردن :

۳۴۸) "

" ۵ -

(

۶ - وه یان " []

" (۳۴۹) ی بو زیاد ده کرد .

۷ - وه جاری واش هه بوو ئەمه ی بو زیاد ده کرد "

) "

(۳۵۰)

(۳۵۱)

۸ - وه هه ندیک جار زیاد کردنه که ی ئەمه بوو "

[] [!]

" (۳۵۲)

()

()

()

: واتاکه شی : بهش و گه وره یی و دهسه لاته ، واته : ئەو

که سه ی که به شدراوه له دونیادا به شه که ی سامان بیّت یان نه وه یان گه وره یی و دهسه لات له

لای تو بی سووده ، به واتایه کی تر : له تو پرزگاری ناکات ئەوه ی که پی ی به خشراره ، به لگو

ئوه ی که پرزگاری ده کات ته نها کرده وه چاکه کانی یه تی .

()

()

وه جاری واش هه بوو له شه و نویژه کانیدا دهیغه رموو :

۹ - " و دووباره ی ده کرده وه ،

تاكو دريژی وه ستانی یه كه می نزيك ده بووه وه له كړنوشه كه ی ،
وه ستانه كه شی سوره تی ﴿ ا ﴾ هی تیدا خویند بووه وه (۳۰۳) .

۱۰ - " !]

["

ئمه پیاویك ووتی كه له دواى پیغه مبهره وه ﷺ نویژی ده كرد ، دواى

ئوه ی كه پیغه مبهری خوا ﷺ سه ری بهر زكرده وه له ركاته كه ی ، و فه رموی :

() ، كه پیغه مبهری خوا ﷺ لې بووه وه فه رموی : ئوه كئ بوو

ئیسنا قسه ی كرد ، پیاوه كه فه رموی : من بووم ئه ی پیغه مبهری خوا ﷺ ئه ویش

فه رموی : " (۳۰۴) .

واته : سی و شتیك فریشته م بینى پیشبرکییان ده كرد كامه یان

یه كه م كه س بیټ بینوسیتته وه .

دریژگردنه وه ی ئه م راوه ستانه ،

و واجب بوونی نارامگرتنی ئه ندامه كان تیایدا

وه پیغه مبهری خوا ﷺ ئه م راست بوونه وه ی ئه وه نده دریژ

ده کرده وه ، نزيك ده بووه وه له دریژی كړنوشه كه ی هه روه كو له پیشدا

باسكرا ، بگره " جاری وا هه بوو ئه وه نده دریژی ده کرده وه ، له وانیه

() " () .

()

کەسیک بیووتبایه : رهنه له بیری چووبیت [له بهر زۆری مانهوهی تیایدا]
" (۳۵۵) .

وه فهزمانیشی به ئارامگرتن دهکرد تیایدا ، ههروهکو به و پیاوهی
که نویژه کهی به تهواوی ئه نجام نه دا فهرمووی :

[، واته : سهرت بهرز بکه وه تاکو هه موو
ئیسکیک شوین خوی دهگریته وه ، له پیاویه تیکی تر دا هاتوه : "
" (۳۵۶) ،

()
" () .
()

مه به ستیش به () لیره دا : ئیسکه کانی برپه ری پشته ﴿ واته : فه قه راته کان ﴾
، ههروهکو له بابتهی : (هه ستانه وه له کړنووش ...) باسمان لۆ وه کرد ، وه () پش
، واته : شوینی به یه ک گه یشتنی هه موو دوو ئیسکیکه له له ش . پروانه "
بیرخستنه وه یه ک : مه به ست له م فهرمووده یه زۆر پوون و ئاشکرایه ، ئه وه ش
ئارامگرتنه له م وه ستانه دا ، به لام سه باره ت به وهی که ئه م فهرمووده یه بکریت به به لگه بۆ
به شه ری دانانی دهستی راست له سه ر دهستی چه پ له م وه ستانه دا ، ههروهکو هه ندیک له
برایانی حیا زمان کردوویانه ته به لگه ، ئه و کردنه به لگه یه کاریکی دووره له گو (له فزی
هه موو پیاویه ته کانی ئه و فهرمووده یه - که لای زانایان به فهرمووده ی)

(ناسراوه - به لکو ئه و جوړه کردنه به لگه یه کردنه به لگه یه کی پووچه له ، چونکه ئه و
دهست دانانه ی که باسی لۆ وه ده که ن له هیه چ گو (له فزی) ، و پیاویه ته کانی فهرمووده که
نه هاتوه ، له باسی راوه ستانی یه که م دا ، جا نازانم چی ده بیته به لگه بۆ دانانی دهستی
راست له سه ر دهستی چه پ له دوا ی کړنووش ، ئه مه ئه گه ر گو ی پیاویه ته کان یارمه تی
ئه وه بده ن لیره دا ، ئه ی چۆن ده بیته ئه گه ر به ئاشکرایه ئاماژه بکات بۆ پیچه وانه که ی ؟!
پاشان ئه و دانانه ی که باس ده کریت جی گومان نی یه که ده رناکه ویت له فهرمووده که وه ،
چونکه مه به ست به) (: ئیسکه کانی برپه ری پشته ههروهکو له پیشدا باسکرا ،

واته : ئەگەر ههستايتەوه پشتت راست بکەرەوه ، و سهريشت بهرز
بکەرەوه، تاكو ههموو ئيسكئيك شوين خوی دهگريتهوه .
وه ئەوهی پئی ووت كه : " "

واته : نویژی هیچ كهس له موسلمانان تهواو نییه ئەگەر ئەوه ئنجام
نهدات.

ئەوش كه پالپشتی ئەم ووتەیه بیته ئەوهیه كه له کرداری پیغه مبهری خواوه ﷺ هاتووہ :
" جا تئيفكری و په واشبهه . "

گومانیشم له وهدا نییه كه دانانی دهستهكان له سهر سینگ لهم وهستانه دا بیدعو
گومراییه ، چونكه به هیچ شیوازیك وارید نهبووه له وفهرمودانهی كه باسی نویژ دهكهن -
چه ندیش زۆرن - بۆیه ئەگەر بنهوایهکی ههباویه ئەوا پیمان دهگهشت با له یهك پیاویه تیشهوه
بیته ، ئەوش پالپشتی ئەوه بیته ئەوهیه كه هیچ كهسیك له پیشینه (سلف) کرداریان
پئینه کردووہ ، وه هیچ له فهرمووده ناسان ئەمه یان نهگتپراوه تهوه له سنوری زانینی مندا .
وه ئەوش كه شیخ () له " هکهیدا دهیگرتتهوه ()
(له پیشهوا أحمد - به رحمت بیته - پیچهوانه ی ئەم ووتەیه نییه كه فهرمویه تی : "

" () " () ﷺ

!

!

وه دهیفرموو : "

" (۳۰۷)

واته : خوای پهروهردگار سهیری نویژی بهندهیهک ناکات ، ئەگەر پشتی تهواو راست نهکاتهوه له نیوان کپنووش و سوژدهکانیدا .

سوژده

پاشان " پیغه مبهری خوا ﷺ) ی دهکرد ، و دهچووه سوژدهوه (۳۰۸) ، و فهرمانیشی کردووه بهو پیاوهی که نویژهکهی به تهواوی ئەنجام نهدا ، و پئی فهرموویهتی :

... :

" (۳۰۹)

واته : نویژی هیچ کهسیک تهواو نییه تاکو ... وه دهلیت :

، تاکو راست دهبیتهوه ، پاشان بلت : () ، پاشان

سوژده ببات تاکو ئەندامهکانی ئارام دهبن .

وه " ئەگەر بیویستایه سوژده بهریت () ی دهکرد ،

[دهستهکانیشی له لاکانی دوور دهکردنهوه] پاشان سوژدهی دهبرد)
(۳۶۰)

() "

()

()

()

(/ /)

(/) "

()

وہ " ھەندىك جار ئەگەر سوژدەى بېردايە دەستەكانى بەرز دەكردەوہ " (۳۶۱) .

خوبەردانەوہو پۇشتن بۇ سوژدە ئە سەر ھەردوو دەست

وہ " دەستەكانى پېش ئەژتۆكانى دەخستە سەر زەوى " (۳۶۲) .
وہ فەرمانىشى بەوہ دەگرد و دەیفەرموو :
" (۳۶۳) "

() " (/ /) " :
):
(/ /)
" " : (/ /) " " (/)
" " " " (/) " " ()
" (/)
): (/) " " (/) "
:
)" " () " " (

ئەوہش بزانه : كە پېچەوانە بوونەوہى ووشتر لەوہى دەستەكان پېش ئەژتۆكان دابنرېت ، ئەوہىە كە ووشتر يەكەمجار ئەژتۆكانى دادەنات ، ئەژتۆكانىشى لە دەستيدان ، ھەرۈەكو لە " و جگە لەویشدا ھاتوۈە لە پەرتۆكەكانى زمانەوانى دا ، پېشەوا

واته : ئەگەر هەریەک لە ئیوه سوژدەى برد ، با وهکو ووشتەر نهکات ، به لکو دەستهکانى پیش ئەژتۆکانى بخاته سەر زهوى .
وه دهیفهرموو : "

" (٣٦٤)

واته : دەستهکانیش سوژده دەبەن هەروهکو چۆن پوومهت سوژده دەبات ، جا ئەگەر یهکیک لە ئیوه پوومهتى دانا با دەستهکانیشى دابنیت ، و ئەگەر بهرزى کردوه با دەستهکانیشى بهرزبکاتهوه .

() يش ووتەیهکی هاوشیۆه ی ئەم ووتەیهی فرمووه له " و " " به رهحمەت بێت ، ئەو " دا ، هەروها پیشهوا " " (/ / -) دا بۆمان دهگێرێتهوه به سەندیکی () له () هوه که فرموویهتی : " ، په م پیشهوايه فرموویهتی : " ئەمه له سوژده دایه ، فرموویهتی : خۆی به یهک جار بهرنه داتهوه - ههروهکو ووشتەری تاکی نائارامی شلەژاو ئەنجامی دەدات - به لکو خۆی بهرنه داتهوه به نائارامی دەستهکانی پاشان ئەژتۆکانی دادەنیت ، فرمووده یهکی () يش له م باره یهوه هاتوووه ئەوه مان بۆ ناشکرا دهکات " .

پاشان ئەو فرمووده یهی سەر هوه دهگێرێتهوه ، ووتەیهکی نامۆیه ئەوهی که پیشهوا () فرموویهتی : " ، ئەوهش ئەم ووتەیه پەت بکاتهوه ئەو پەرتۆکانه یه که ئاماژەمان پیکردوووه ، جگه له وانەش زۆر سەرچاوهی ترهەن ، بابگه رینهوه بۆی وه به تیروته سه لی باس م له وشته کردوووه له باسی وه لام دانەوه م له سەر () ، هیوام وایه بلاو بێتهوه . (/ /) " () .

وه " تیایدا متمانهی ده کرده سهر دهسته کانی، [وراى دهخستن]^(۳۶۵) ، و په نجه کانی ده لکاندن به یه که وه^(۳۶۶) ، و پووی ده کردن له قبيله " ^(۳۶۷) .

وه " له ئاستی شاننه کانی دای ده نان " ^(۳۶۸) ، و هه ندیک جاریش " له ئاستی گوئی کانی " ^(۳۶۹) .

وه " لووت و نیوچاوانی تووند ده کرد به زهویه وه " ^(۳۷۰) .

وه به و پیاوهی که نویژه کهی به ته واوی نه دای فه رموو: " ^(۳۷۱) "

واته : ئەگەر سوژدهت برد ئەندامه کانی سوژدهت جیگر بکه له زهویدا .
وه له ریوایه تیکی تر دا هاتوو هه رموو یه تی : " ^(۳۷۲) "

واته : ئەگەر تو سوژدهت برد با پوومهت و دهسته کانت له زهوی جیگیر بکهی ، تا کو هه موو ئیسکیکی له شت ئارام ده گریت .
وه ده یفه رموو : " ^(۳۷۳) "

()

()

(/ /) ()

.() " " (/) ()

()

.() " " (/) ()

()

(/ /) ()

." " (/ /) ()

(:) - (۲۸۰) -
(۲۸۱) " (۲۸۲) .

واته : فرمانم پی‌کراوه سوژده بهرم (له پیوایه‌تیکی تردا هاتووہ :
فرمانمان پی‌کراوه سوژده بهرین) ، له سەر‌حهوت ئەندام : له سەر
نیوچاوان - ئاماژە‌ی بە دەستەکانی دەکرد بۆ لووتی - ، و هەردوو
دەستەکان ، و (وه له گۆ (له‌فن)یکی تردا هاتووہ : هەردوو ناو له پەکان)
ئەژنۆکان ، و لیواری پی‌کان ، و

وه ده‌یفه‌رموو : " :
(۲۸۳) "

واته : که نویژگەر سوژده دەبات ، حهوت ئەندامی سوژده دەبات :
نیوچاوان ، و ناو له پەکان ، و ئەژنۆکان ، و لیواری پی‌کان .

() هه‌روه‌کو ئەوه‌ی بیه‌وی به‌ ووشە‌ی " ئاماژە‌کردن : " ووشە‌ی " فرمانکردن : " ه
ه‌ دە‌رب‌پ‌یت ، بۆ‌یه () ی به‌کاره‌یناوه له جیاتی () . هه‌روه‌کو له " " دا هاتووہ .
() واته : کۆ‌کردنه‌وه ، و پاراستنی له‌ ب‌لا‌بوونه‌وه ، مه‌به‌ستی : کۆ‌کردنه‌وه‌ی پۆشاک ، و
پرچه به‌ دەستەکان له‌ کاتی ک‌رنووش و سوژده‌دا . " "
ده‌لیم : ئە‌م نه‌هیک‌ردنه‌ تاییه‌ت نی‌یه به‌ کاتی نویژه‌وه ، به‌‌ل‌کو ئە‌گەر پۆشاکه‌که‌ی
یان پرچی پ‌یشنویژ کۆ‌کرده‌وه ، و پاشان به‌و شیوه‌یه‌ پۆشته‌ نویژه‌که‌یه‌وه ، به‌هه‌مان شیوه
نه‌هیه‌که‌ ده‌یگریتته‌وه له‌ بۆ‌چونی زۆریه‌ی زانایان ، ئە‌وه‌ش پ‌ال‌پ‌شتی نه‌هیه‌که‌ی پ‌یغه‌مبه‌ری
خوا بکات ، ئە‌وه‌یه‌ که‌ نه‌هی کردووہ له‌وه‌ی که‌ پ‌یاو نویژ بکات له‌ کاتی‌ک‌دا پرچی کردب‌ی به‌
په‌ل‌که‌ یان لوولی کردب‌یت هه‌روه‌کو له‌ دوا‌ییدا ئاماژە‌ی بۆ ده‌کریت .
() " " () .
()

وه () واته : ئە‌ندامه‌کان ، و کۆ‌ی () ه به ()

وه جاريكيان پياويكي بيني پرچی کۆکردبووه وه له پشتی سهری)

(٣٨٤) ، پیی فرمووی : " (٢٨٥) "

واته : نموونهی ئەم پیاوه وه کو که سیکه به به سترارهیی نویژ بکات .

هه وه ها فرموویتهی : " (٢٨٦) "

واته : ئەوه جیگهی دانیشتی شهیتانه (واته : شوینی

کۆکردنه وهی پرچه که ی) .

وه " باسکه کانی پانه ده خست " (٢٨٧) " به لکو " به رزی ده کردنوه

له زهوی ، و دووری ده کردنه وه له لاکانیه وه ، تاکو سپیایه تی بن باله کانی

ده رده که وت بۆ که سیک له پشتی وه ستابیت " (٢٨٨) ، و " به شیوه یه ک

()

() واته : کراو به په لک ، و لولدر و . پیشه وا () فرموویتهی :

" واتای فرمووده که ئەوه یه : که ئەگه ر پرچی په رش و بلاو کرابیته وه ، ده که ویتته سه ر

زهوی له کاتی سوژده بردندا و خاوه نه که ی به و کردار پاداشت ده دریتته وه ، به لام ئەگه ر

کرابیت به په لک یان لوول درابیت وه کو ئەوه ی لادیت که سوژده ی نه بردیت ،

وه شوبه یینراوه به کۆتکراو ، چونکه دهسته کانی به ستراره ته وه ، له بهر ئەوه ی له کاتی

سوژده دا ناکه ویتته زهوی .

ده لیم : واده رده که ویت که ئەم حوکمه تایبته بیت به پیاوانه وه جگه له ئافره تان ، هه روه کو

پیشه وا () له () هوه ده یگیریتته وه .

() " () "

()

() " () "

ئەگەر بەرخیک (۳۸۹) بیویستبایه به ژیر باله کانی تیپەر بیی
پیپەر دهبوو " (۳۹۰) .

وه زۆر زیادرهوی تیدا دهکرد تاكو هاوه لانی دهیانفهرموو : ئیمه
دلمان دهسووتا (۳۹۱) بو پیغه مبهری خوا ﷺ له بهر ئهوهی
ئهوهنده دهسته کانی دوور دهکردهوه له لاکانی که سوژدهی دهبرد " (۳۹۲) .
وه فهرومانیشی بهوه دهکرد ، و دهیفهرموو : "
(۳۹۳) "

واته : ئەگەر سوژدهت برد ناو له په کانت دابنی ، و قورانیسکه کانت
بهرز بکهوه .

وه دهیفهرموو : "
() : (۳۹۴) "
: " (۳۹۵) "

واته : ریك بنهوه له سوژده کانتان ، و دهسته کانتان پامه خهن
ههروهکو چۆن سهگ دهسته کانی پا دهخات .

-
- () تاکه و کۆکهی () ه ، واتاکه شی : بهرخه .
 - ()
 - () واته : غه مبهار بوون ، و دلسووتان .
 - ()
 - ()
 - ()
 - ()

[]

وه دهیغه رموو : "

(۳۹۶)

" (۳۹۷)

واته : دهسته کانت پامه خه ههروه کو چۆن درنده دهسته کانی پاده خات ، و له سه رانه کانت دابنیشه ، و مه چه کانیشته له خۆت دوور که ره وه ، ئەگەر ئەوه ت ئەنجام دا ، ئەوا هه موو ئەندامیکت له گه لته دا سوژده ده بات .

واجبیتی ئارام گرتنی ئەندامه کان له سوژده دا

وه پیغه مبهری خوا ﷺ فه رمانی به ته واو ئەنجامدانی کپنووش و سوژده ده کرد ، نموونه شی به وه ئەهینایه وه بۆ که سیك ئەوه ئەنجام نه دات ، به که سیکی برسی که خورمایه ک یان دوو خورما بخوات ، که هیچ سوودیکی پی ناگه یه نن ، وه دهیغه رموو : " ، واته : خراپترین که سه له دزیدا .

وه حوکمی شی به به تالبوونی نویژی ئەو که سه ده دا که پشتی به ته واوی راست ناکاته وه له کپنووش ، سوژدهیدا ، ههروه کو له باسی کپنووش به ووردی باس کرا ، و فه رمانی کرد به و پیاوهی که نویژه کهی به ته واوی ئەنجام نه دا به وهی که ئارام بگریته له سوژده دا ، ههروه کو له سه ره تای ئەم بابته شدا باسمان لۆوه کرد .

() واته : دورخستنه وه ، وه () ، له " دا هاتوه : "

" واته : ناوه پاستی مه چه کی .

() (/ /) " "

زیکره کانی سوژده

پینگه مبهری خوا ﷺ له م پوکنه دا جوره ها زیکر و پارانه وهی ده کرد ،
جاریک به مه و جاریکی تر به وهی تریان :

۱ - سی جار () ی دهووت (۳۹۸) .

وه هندیك جاریش زیاد له سی جار دووباره ی ده کرده وه (۳۹۹) .

وه جاریکیان ئه وه نده دووباره ی کرده وه له شه و نویژیکدا ،
به شیوه یه ک سوژده که ی نزیك قورئان خویندنه که ی بووه وه ،
خویندنه وه که شی تیایدا سی سوره ت بوو له سوره ته دریزه کانی قورئانی
پیرۆز : سوره تی ﴿ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰ ﴾ ، له
نیوانینیشدا پارانه وه و داوای لی خوشبوونیشی ده کرد ههروه کو له پیشدا له
(شه و نویژ) دا باسکرا .

۲ - سی جار () ی دهووت (۴۰۰) .

۳ - وه " (۴۰۱) ی دهووت " (۴۰۲) .

() " "

() پروانه : ئه ووتته یه ی که له سه ر ئه م باسه ووتراوه له پیشتر .
()

() له پیشتردا ئاماژه به وه کرا که () ئه و که سه یه که دوور پاده گیریت له هه موو
خراپه یه ک ، و () یش ، واته : به فر و به پیت و به به ره که ته .
()

٤ - وه " ! " ی دهووت

به زۆری له کړنووش و سوژده کانیدا ، ئەوهشی له قورئانی پیروژه وه
وهرگرتبوو () (٤٠٣).

٥ - وه " ! "] [

[]
" (٤٠٤) ی دهووت .

٦ - وه " ! "] [

" (٤٠٥) ی دهووت .

٧ - وه " -

" (٤٠٦) ی دهووت .

" (٤٠٧) ، " - ٨

ئهمه و پاش ئهمهشی له شه و نوێژدا دهووت .

" (٤٠٨) [!] " - ٩

" (٤٠٩) ! " - ١٠

()
ئهم زیکره زیکره کړنووشیشه ، وه له پیشدا ووتمان که واتاکه ی

ئوهیه : کردار به وه دهکات که قورئانی پیروژه فرمانی پی دهکات .

()

()

()

()

واتاکهشی له باسی کړنووشدا باسکرا .

()

()

(/ /)

۱۱ - " ! []

(۴۱۰) "

[]

۱۲ - " [] [!] []

(۴۱۱) "

نه هی کردن له خویندنه وهی قورئان له سوژدها

وه پیغمبهری خوا ﷺ نه هی ده کرد له خویندنه وهی قورئان له کړنووش ، و سوژدها ، و فرمانی ده کرد به هولدانی زور ، و زورکردنی پارانه وه له م پووکنه ی نویژدا ، ههروه کو له باسی کړنووش دا باسما ن لئ وه کرد .

وه دهیفرموو :

[] " (۴۱۲) .

واته : نزیك ترین جیگه كه بهنده له پهروهردگاریه وه نزیك بیټ ، ئەو کاته یه كه له سوژدها بیټ ، جا زور تییدا بپارینه وه .

دریژکردنه وهی سوژده

وه پیغمبهری خوا ﷺ سوژده کانی - له دریژیدا - نزیك ده کردنه وه له کړنووشه کانی ، له وانه شه هه ندیک جار زور دریژی بگردایه ته وه ، له بهر

-
- () " (/ / /) .
 - () " (/ / /) .
 - () " () .

هۆکارێک ، ههروهکو هاوهله بهرپژهکانی بۆمان دهگێرێنهوه : که جارێکیان پیغه مبهری خوا ﷺ هات بۆ لامان له نویژیک له نویژهکانی پۆژ - که نیوه پۆ و عهسره گرێتهوه - و () ی له باوهشدا بوو ، پاشان پۆشته پیشهوه بۆ بهرنویژی کردمان () ی له لای راستی خۆیهوه دانا ، پاشان تهکبیره ی ئیحرامی دابهست ، و دهستی کرد به نویژ کردن ، و سوژدهیهکی زۆر دریزی له نویژهکهیدا برد هاوهلیک دهلیت : له ههموو خهڵکه که من سهرم بهرزکردهوه ، بینیم مندالیک به سهر پشتی پیغه مبهروهیه ﷺ ، و ئهویش له سوژدهدایه ، پاشان گه پامهوه سوژدهکهی خۆم ، که پیغه مبهری خوا ﷺ له نویژهکهی بووه وه ، خهڵکه که ووتیان : ئه ی پیغه مبهری خوا ﷺ له ناو ئهم نویژهتدا سوژدهیهکت برد زۆر دریزت کردهوه ، تاکو گومانی ئهوهمان له لا درووست بوو که شتیکی پووی دابیت ، یان سرووش () بۆ دیته خوارهوه ، ئهویش فهرمووی : "

.. (٤١٤) "

(٤١٣)

واته : هیچ له وانه نه بوو ، بهلام کورپه کهم له سهر پشتم بوو ، بۆیه چهزم نه کرد په له ی بکه م تاکو ئیشی خۆی تهواو دهکات .
وه له فهرموودهیهکی تر دا هاتوو : " که پیغه مبهری خوا ﷺ سوژده ی دهبرد () دهچوونه سهر پشتی ، ئه گه ریه کیکی نهیهیشتبایه ، ئاماژه ی بۆ دهکردن که وازیان لی بهینن ، پاشان که نویژی

() واته : کردوومی به باره لگر به سوار بوونی له سهر پشتم ، () واته

: چهزم نه کرد په له ی بکه م .

() (/ /)

تەواوكرد و خستىانى يە باوہ شىيەوہ ، و فەرمووى : ()
" (٤١٥) .

واتە : ھەر كەسى منى خۆش ئەوى ، با ئەم دووانەى خۆشبووى .

چاكە (فەزل) ى سوژدە

وہ يېغەمبەرى خوا ﷺ دەيفەرموو : "

" ، واتە : ھىچ كەسىك نى يە لە ئوممەتەكەم ئىللا من دەيناسمەوہ لەرۆژى دوايى دا ، ووتيان ئەى يېغەمبەرى خوا ﷺ چۆن دەيانناسىتەوہ لە ناو ئەو ھەموو خەلكە ؟ فەرمووى : "
(٤١٦) (٤١٧)

" ، واتە : نابىنىت تۆ ئەگەر چوويتە ناو شوينىكەوہ ھەمووى يەك

() " ()
(/) :
(.)
" ! :

() () : جۆرہ پەچەيەكە (يان : گەوپىكە) دروست دەكرىت بۆ ئازەل لە بەرد وچلى دار ، كۆكەشى () ، ھەروەكو لە " دا ھاتووہ
() : ...
(/ /)

() () : ئەو جۆرہ ئەسپانەيە كە سىپايەتى بە پىيدا بەرز دەبىتەوہ تا لە شوينى پاوہن و مەچەكى بەرزتر دەبىتەوہ ، بەلام ناگاتە ئەژنۆكانى ، ئەو ناوہشى پىئەوترىت چونكى شوينى () خرخال وپپوہنەكان يەتى ، ئەم شپوہيەش نأبىت تەنھا لە دەستىك يان دەستەكانىدا بىت ، تاكو قاجىكى يان ھەردوو قاجى لە گەلدا نەبىت .

جۆره ئه سب بون ، و ئه سپیکی ده ست و پی و نوچاوان سپی تیدابوو ،
 ئایا ئه و ئه سپه نانسیته وه له ناو ئه و ئه سپانه دا ؟ فه رموی : به لئ ،
 فه رموی : " (٤١٨)
 " (٤١٩)
 (٤٢٠)

واته : ئوممه ته که م له رۆژی دوایی دا نیوچاوانیان سپی دهرده که ون
 به هۆی سوژده وه ، و ده ست و پی کانیان سپی دهرده که ون به هۆی
 ده ست نویره که یانه وه .
 وه فه رموی ته تی : "

" (٤٢١) "

واته : ئه گه ر خوای په روه ردگار بیه وی میهره بانی خوئی برشینیت
 به سه ر به نده یه کیدا له ئه هلی دۆزه خ ، ئه وا فه رمان ده کات به فریشه کانی
 ئه و که سانه دهر بکه ن که خوای په روه ردگاریان په رسته وه ، ده یانه یینه

() () : سپیتی پومه تیانه ، مه به ستی : سپیتی پومه تیانه به نوری ده ست نویره .
 () واته : سپیتی شوینه واری ده ست نویره له ده سته کان و پومته و پی کان " سپیتی
 ده سته کان و پومته و پی کانی ئه سپی شو به اندووه به سپیتی شوینه واری ده ست نویره له
 ده ست و پومته و پی کانی نویره ردا . " .
 () " "

() له فه رموده یه شدا ئه وه مان بۆ دهرده که ویت که نویره گه ره تاوان
 باره کان به هه تاهه تایی له دۆزه خدا نامینتته وه ، هه روه ها ئه و که سه ش که به ته مه لیه وه
 ته رکێ کردبێ - به هه مان شیوه - به هه تاهه تایی له دۆزه خدا نامینتته وه ، پروانه " .
 () .

دهره وه ، و دهيانناسنه وه به شوپنه واری سوژده کانیانه وه ، چونکه خوی
پهروه دگاریش قه دهغهی کردوه له سه ر ئاگری دۆزه خ شوپنه واری
سوژده کانیان بخوات ، بۆیه به هۆیه وه دهریان ده کهن له ئاگری دۆزه خ ،
هه موو له شی نه وه کانی ئاده م ئاگری دۆزه خ ده یخوات جگه له شوپنه واری
سوژده که ی نه بیئت .

سوژده بردن له سه ر زهوی و حه سیر

وه زۆرجار سوژده ی له سه ر زهوی ده برد (٤٢٢) .
وه " هاوه لانی له پشتیه وه نوپۆزیان ده کرد له هاوینی زۆر گهرمدا ،
له و کاته ئه گه ر یه کیکیان نه ی توانایه نیو چاوانی بخاته سه ر زهوی ،
کراسه که ی راده خست و سوژده ی له سه ر ده برد " (٤٢٣) .
وه ده یفه رموو : " ...

[(٤٢٤)]

واته : ... وه هه موو زهوی بو خۆم و ئوممه ته که م کراوه به
جیگه ی نوپۆ و به پاک که ره وه ش دانروه ، جا هه رکه سیك له ئوممه ته که م
کاتی نوپۆی بوو ئه وا جیگه ی نوپۆ و پاک که ره وه شی له لایه ، [به لام

() چونکه : مزگه وته که ی پیغه مبهري خوا ﷺ به حه سیر و هاوشیوه کانی ناو فه رش
نه کرابوو ، فه رمووده یه کی زۆر هه ن به لگه ن بو ئه م ووته یه ، لوانه ش ئه و فه رمووده یه کی که
دوای ئه م فه رمووده یه دیت و فه رمووده که ی () .
()
()

ئوممه تانی پیش من ئه وه یان به گه وره داده نا ، به لکو ته نها بۆیان هه بوو له په رستگا کانیان نویژ بکه ن (که کنیسه ی خاچ په رسته کان و بیه عی گا وره کان ده گریته وه) .

وه له وانه شه جاری وا هه بیته سوژده ی له ناو قورپاودا ده برد ، ئه و پوودا وه ش له شه وی بیست و یه کی په مه زاندا پرووی دا کاتیك ، که باران باری و سه ربانی مزگه وته که تکه ی ده کرد ، سه ربانی مزگه وته که ش له و کاته دا له په لکی دار خورما دروست کرابوو ، پیغه مبهری خواش ﷺ له ناو قورپاوی مزگه وته که دا سوژده ی ده برد ، (ﷺ) ده فهرموویت : به چاوی خۆم نیوچاوان و لووتی پیغه مبهری خوام بینی ﷺ شوینه واری قورپاوه که ی پیوه بوو (٤٢٥) .

وه " جاری واش هه بوو نویژی له سه ر شتیك ده کرد که ته نها شوینی نیو چاوانی ده کرده وه ئه و شته ش پیی ده وتریت (") (٤٢٦) ، یان هه ندیک جار له سه ر هه سیر نویژی ده کرد (٤٢٧) ، (هه سیریکی وا له زوری مانه وه ی یان له کۆنیتیدا ره ش بووبوه وه) (٤٢٨) .

()
()
وه () واته : ئه وه نده ی که نویژگه ر بتوانیت نیوچاوانی بخاته سه ر له سوژده که یدا " هه سیر بیته یان ئه و هه سیره ی که له په لکه () ی دارخورما دروست کرابیته ، یان له په لکی هه ر پوه کیکی تر دروست کرابیته ، وه پیی ناوتریته () ئه گه ره له ئه وه نده زیاتر بیته . " ()
()

" "

ههستانهوه له سوژده

پاشان " پیغه مبهری خوا ﷺ) (ی ده کرد و سهری بهرز
 ده کردهوه (٤٢٩) ، وفهرمانیشی پی کردووه به و پیاوهی که نویژه که ی به
 ته وای ئه نجام نه دا ، و پیی فهرمووی : "
 ... : ()
 " (٤٣٠)

واته : نویژی هیچ موسلمانیک ته وای نی یه تا کو ... سوژده نه بات و
 ئه ندامه کانیشی تیایدا ئارام نه گریت ، پاشان بلیت : () و سهری
 بهرز بکاته وه تا کو راست ده بیته وه .
 وه هندیك جار " دهسته کانیشی له گه ل ئه م ته کبیره دا بهرز
 ده کردهوه " (٤٣١) .

پاشان " پیی چه پی راده خست و له سهری به ئارامی داده نیشیت " (٤٣٢)
 . ، و فهرمانیشی پی کردووه به و پیاوهی که نویژه که ی به ته وای ئه نجام

()

()

()

دهست بهرز کرده وه لیڤه ، و له هه موو () یك دا
 ووته ی پیشه وا () هه ، له " () ی (٨٩/٤) دا هاتووه : " () لی
 ئه گپته وه (له راستیدا :) هه ، که پرسپاری لیکراوه سه بارهت به دهست بهرز کرده وه
 ؟ ئه ویش فهرمووی ته تی : له هه موو نزمبوونه وه و بهرزبوونه وه یه ک ، پاشان فهرمووی : پیشه وا
 () م بینی له نویژدا له هه موو نزمبوونه وه و بهرزبوونه وه یه ک دهسته کانی بهرز
 ده کرده وه " .

() " "

" () .

نه‌دا ، و پی‌ی فہرموویہ تی : "

" (٤٣٣)

واتہ : ئەگەر سوژدہت برد پەلە مەکە لە سوژدەکە تدا تاکو جیگیر دەبیت
(واتە: ئارام دەبیت)، وە کە پاست بوویتەوہ لە سوژدەکەت لە سەر پانی چەپت
دانیشە.

وہ " پی‌ی پاستی دەچەقاند بە زەویدا " (٤٣٤).

وہ " پەنجەکانی پی‌ی پاستی روو دەکرد لە قیبلە " (٤٣٥).

راندەخستنی پیکان ، و ئە سەر دانیشتنیان (واتە : الإقعاء)

لە نیوان سوژدەکاندا

وہ - جاری واہەبوو - " ھەردوو پاژنە و سنگی پی‌کانی پیک
پادەوہستان واتە : رایانی نەدەخست و لەسەریان دادەنیشت لە
نیوان سوژدەکاندا ، کە پی‌ی دەووتریت () " (٤٣٦).

()

()

()

() : " " ()

پیشەوا () - بەرپەحمەت بیټ - لەوہ بەسەھودا چووہ کە پاش ئەوہی
باسی شیوہ دانیشتنی پاخستن () ی پیغەمبەری خوای کردووہ ﷺ لە نیوان
سوژدەکان فہرموویہ تی : " لە پیغەمبەری خواوہ ﷺ جگە لەم دانیشتنە ہیچ دانیشتنیکی
ترمان پینەگەشتووہ " !

واجب بوونی ئارامگرتن له نیوان دوو سوژده که دا

وه " پیغمبهری خوا ﷺ له سوژده کانیدا ئارامی ده گرد ،
 به شیوه یه که هه موو بربره یه کی ده گه رایه وه جی خوی " (٤٣٧) ،
 و فرمانیشی پی کردوه به و پیاوه ی که نویژه که ی به ته وای ئه نجام نه دا ،
 و پی فهرمووی : " (٤٣٨) .

واته : نویژی هیچ یه کی له ئیوه ته وای نی یه تا کو ئه و شته ئه نجام
 نه دا .

وه " ئه وه نده دریزی ده کرده وه تا کو - له دریزی دا - نزیك ده بووه وه
 له سوژده کانیدا " (٤٣٩) ، وه هه ندیك جار " ئه وه نده ده مایه وه تا کو که سی
 واهه بوو ده یووت : له وانه یه له بیرى چوو بیئت " (٤٤٠) .

ده لیم : ئه م ووتیه چۆن ده بیئت له کاتی کدا شیوه دانیشتنی (/ واته : جووت
 کردنی هه ردوو پی و رانه خستنیان و دانیشتن له سه ریان) لئوه وارده ،
 " " " () "

(/ /) "

:"

جماعة من

ﷺ

"

" "

()

()

()

()

پیشه و () فهرموویه تی :

زیگیری نیوان دوو سوژده که

وه پیغه مبهری خوا ﷺ له م دانیشتنه یدا دهیغه رموو :

۱ - " (یان له گو (له فن) یکی تردا :) !

[] [] []

" (۴۴۱)

وه جاری واش هه بوو دهیغه رموو :

۲ - " (۴۴۲)

ئه م دووانه ی له شه و نویژدا ده ووت (۴۴۳)

" ئه م سوننه ته دواى نه مانى سه رده مى هاوه لانی پیغه مبهری خوا ﷺ خه لکانیکی زور

وازیان لی هیناوه ، به لام ئه و که سه ی که سوننه تی پیغه مبهری خوا ﷺ جی به جی بکات ، و

لانه کاته وه له وه ی که پیچه وانه ی بیّت ، گوی نی یه له وه ی که پیچه وانه ی ئه مه بیّت " .

()

پیشه وا () یش ئه مه ی هه لبراردوه بو پارانه وه ،

(فه رموو یه تی : " ئه گه ر بیه وی ئه توانیت سی جار ئه وه بلیت ، ئه گه ر

بیه وی ئه توانیت بلیت : ! ... چونکه هه ردووکیان له پیغه مبهری خواوه ﷺ

پیمان گه یشتوو که له نیوان سوژده کاندئا ووتوو بیتنی " .

" ()

() وه ئه مه ش ئه وه ناگه یه نیّت که نابیت ئه م و ویردانه له نویژه فره زه کاندئا بووتریت ، له

به ر نه بوونی جیاوازی له نیوان ئه و و سوننه تدا ، ئه مه ش بوچونی پیشه وا

، واده بینن که ئه مه ره وایه له فره ز و سوننه تدا " هه ره کو پیشه وا () بو مانی

ده گپه یته وه ، وه پیشه وا () ش بو ئه وه ده چیت هه ره کو له " دا

هاتوو ، وه دید و بوچونی ره واش ئه وه په سه ند ده کات ، چونکه هیچ شوینیکی نویژ نی یه

زیگیری تیدا نه کریت ، بویه پیویسته لیره شدا هه ره ها بیّت ، ئه وه ش شتیکی ئاشکرایه و له

لای که س شاراره نی یه .

پاشان " () ی دهکرد ، و سوژدهی دووهمی دهبرد " (٤٤٤)

، و فرمانیشی پی کردوو به و پیاوهی که نویژه کهی به تهواوی ئەجام
نه دا ، و پیی فەرموویه تی پاش ئەوهی که فرمانی پی کردوه به ئارامگرتن
له نیوان سوژدهکانیدا ههروه کو له پیشدا باسکرا : " () :
[" (٤٤٥) .

واته : پاشان دهئیت : () و سوژده ده بهیت ، تاکو
جوومگه کانت ئارام دهگرن ، پاشان ئەوانه له هه موو نویژه کهت دا ئەجام
بده .

وه هندیك جار " پیغه مبهری خوا ﷺ له گه ل ئەم ته کبیره دا
ههردوو دهستی بهرز ده کرده وه " (٤٤٦) .

له م سوژدهیه شدا هه مان شتی ئەجام ده دا که له سوژدهی یه کهمدا
ئەجامی دابوو ، پاشان () ی دکرد ، و پاست ده بووه وه (٤٤٧) .

و فرمانیشی پی کردوو به و پیاوهی که نویژه کهی به تهواوی
ئەجام نه دا ، و پیی فەرموویه تی پاش ئەوهی که فرمانی پی کردوه به
سوژدهی دووهم ههروه کو له پیشدا باس کرا ، " و دواتر سه ر پاست
دهکاته وه و () دهکات " (٤٤٨) ، و فەرموویه تی : "]

()

()

()

()

()

[

” (٤٤٩)

واته : پاشان ئەوانه له هه موو پرکات و سوژدهیه ک دا ئەنجام بده ،
ئەگەر هه موو ئەوانه ت ئەنجام دا ئەوا نویژه که ت ته واوه ، وه ئەگەر شتیکت
لی ئەنجام نه دا ئەوا نویژه که ت به ته واوی ئەنجام نه داوه .
وه هه ندیک جار ” هه ردوو دهستی بهرز ده کرده وه ” (٤٥٠) .

پشووه دانیشتن (جلسة الإستراحة)

پاشان ” راست ده بووه وه ، و له سه ر پیی چه پی داده نیشت ،
تا کو هه موو ئەندامیکی ده پوشتنه وه جیگه ی خو ی ” (٤٥١) .

()

()

()

ئەم دانیشتنه له لای زانایان به () ده ناسریت ،
ئەمه ش ووتە ی پیشه وا () یه ، و هاوشیوه که شی له () ه وه دگیرنه وه هه روه کو له
” التحقیق ” (١ / ١١١) دا هاتوو ه ئەمه ش شایسته تره به (أحمد) ه وه له بهر ئەوه ی که
لی ی وه زانراوه له شوینکه وتنی بو ئەو سوننه تانه ی که پیچه وانه یان نی یه .
” (/) :
” (:)
”

” (/ /) : ” سوننه ت له پیغه مبهری خواوه ﷺ ئەوه یه که متمانه بکریته سه ر
دهسته کان له هه ستاندا ، پیر بیّت یان لاو ” ، پروانه ” الإرواء ” (٨٣-٨٢/٢) .

متمانہ کردنه سہر دستہکان له کاتی ہہستانہوہ بۆ

پکاتہکانی تر

پاشان " پیغمبہری خوا ﷺ ہلہ دستایہوہ بۆ پکاتی دووہم ، و له ہہستانہوہی دا متمانہی دہ کردہ سہر زہوی " (٤٥٢) .

وہ " وەکو ھەویر شیلی دہ کرد : واتہ : متمانہی دہ کردہ سہر دستہکانی ئەگەر ھەلسایہ تہوہ " (٤٥٣) .

وہ " پیغمبہری خوا ﷺ ئەگەر ھەلسایہ تہوہ بۆ پکاتی دووہم ، بہ دەستی پێدەکرد ، و بێ دەنگ نہ دەبوو " (٤٥٤) .

()

()

بہ لام سہ بارہت بہو

فہرموودہیہی کہ تیایدا ہاتوہہ : " ئەوا " " ھەموو ئەو فہرموودانہش کہ لەم وتایہ دا ہاتوہہ ئەوا " " ھو " " نی یہ ، ئەوہشم لە " () " دا بہ تیرو تہسەلی روون کردۆتہوہ .

()

ئەم بێ دەنگ بوونہ () ھ کہ نہ فی کراوہ لە فہرموودہ کہ دا لەوانہیہ ئەو بێ دەنگ بوونہ بیت کہ بۆ خویندنہوہی زیکری دەست پێ کردنی نویژ دہ کریت ، بۆیہ ئەو بێ دەنگ بوونہ ناگریتہوہ کہ بۆ () دہ کریت ، لەوانہ شہ لەوہ فراوانتر بگریتہوہ ، لە ھەمووشیان راست و لە پیش تر لە لای من ئەوہیہ کہ ئەم بێ دەنگ بوونہ ئەو بێ دەنگ بوونہیہ کہ بۆ خویندنہوہی زیکری دەست پێ کردنی نویژ دہ کریت ، سہ بارہت بہ () ھش لە جگہ لە پکاتی یہ کہمدا زانایان دوو بۆچونیان ھہیہ ، لە ھەر ددوکیشیان راست و ئەولاتر لە لای من ئەوہیہ کہ شہرعی یہ لە ھەموو پکاتی کدا بووتریت ، روونکردنہوہی تہواوی ئەم باسہ لە " ی ئەم کتیبہ دا ہاتوہہ .

وه له م پکاته شدا هه موو ئه وانه ی دووباره ده کرده وه که له پکاتی یه که مدا ئه نجامی ده دان ، جگه له وه نه بیته که کورت تری ده کرده وه له پکاتی یه که م هه روه کو له پیشدا باس کرا .

واجبه له هه موو پکاتی کدا سوره تی ﴿ الفاتحة ﴾ بخوینریت

وه فه رمانیشی به و پیاوه کردوو که نویژه که ی به ته وای ئه نجام نه دا ، سوره تی ﴿ ﴾ له هه موو پکاتی کدا بخوینیته وه ، وه پاش ئه وه ی که فه رمانی پی کردوو له پکاتی یه که مدا بیخوینیته وه پی ی فه رکوو (٤٥٥) : " (٤٥٦) "

واته : پاشان ئه وانه له هه موو نویژه که ت دا ئه نجام بده .
له پیوایه تی کی تر دا هاتوو : " (٤٥٧) "

واته : له هه موو پکاتی کدا ، وه فه رموویه تی : " (٤٥٨) "

واته : له هه موو پکاتی کدا خویندنه وه هه یه .

ته حیاتی یه که م

شیوازی دانیشتن له ته حیاتی کدا

پاشان " پیغه مبهری خوا ﷺ داده نیشته بو ته حیاتی خویندنه وه ، دوا ی کۆتایی هاتنی پکاتی دووهم ، جا ئه گه ر نویژه که دوو پکاتی بیته

()

()

()

()

" : (/) "

" " " "

به شیوه یهك دادەنیشته پئی دهوتریت : " ا " (٤٥٩) " ههروهكو چون له نیوان سوژدهكاندا دادەنیشته .

وه به ههمان شیوهش " دادەنیشته له تهحیاتی یهکهمی " (٤٦٠) نویژه سی پکاتی و چوار پکاتی یهکان دا .

وه فهرمانیشی بهوه کردوو بهو پیاوهی که نویژهکهی به تهواوی ئەنجام نهدا ، و پئی فهرموو : " (٤٦١) "

واته : ئەگەر دانیشتهی له ناوهپرستی نویژهکهتدا ، ئارام بگره ، و پانی چهپت پابخه ، و له سهری دانیشه ، پاشان تهحیات بخوینهوه .

وه () (ﷺ) فهرموو یهتی : خوشهویستهکه م پیغه مبهری خوا (ﷺ) نههی لی کردوو وهکو دانیشتهی سهگ دابنیشتم که پئی دهوتریت () (٤٦٢) . وه له فهرمودهیهکی تردهاتوووه : " (٤٦٣) "

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) نههی کردوو له شیوه دانیشتهی شهیتان وه شیوهی دانیشتهکهی له دانیشتهی سهگ دهچیت .

-
- () (/) ()
 - ()
 - ()
 - ()
 - ()

وجگه لهویش (فهرمویانه : " بریتی یه له دانانی ههردوو بهشی پاشهوهی له سهر زهوی و دانانی ههردووپیی و دانانی دهستهکانی له سهر زهوی ههروهکو سهگ دادەنیشته " . دهلیم : ئەم جوړه دانیشته که پئی دهوتریت () () ه نی یه که سوننه ته له نیوان سوژدهکاندا بکریت .

() " () " .

وه " که داده نیشته بۆ ته حیات خویندن ، له پی راستی له سهر ئه ژنۆ (له ریوایه تیکی ترده هاتوووه : رانی) ی راستی داده نا ، و له پی چه پیشی له سهر ئه ژنۆ (له ریوایه تیکی ترده هاتوووه : رانی) ی چه پی داده نا [و ده یکرده وه له سهری] " (٤٦٤) .

وه " پیغه مبهری خوا ﷺ دهستی چه پی تاكو قورانسك (٤٦٥) ی راستی له سهر رانی راستی داده نا " (٤٦٦) .

وه " نه هیشی کرد له پیاوێك له کاتی دانیشتنیدا متمانه ی کردبووه سهر دهستی چه پی له نویژه کهیدا ، و فه رمووی : " (٤٦٧) " ، یان " (٤٦٨) " ، وه یان " (٤٦٩) " .

واته : ئه و شیوه یه شیوه ی نویژی گاوره کانه ، یان : وادامه نیشه ، چونکه ئه م دانیشتنه دانیشتنی ئه وانن که سززا ده درین ، وه یان : ئه وه دانیشتنی غه زه ب لی گهراوه کانه (واته : جولوکه کان) .

- ()
- () واته : کۆتایی قورانیسکی ، مه به ستیشی ئه وه یه که : قورانیسکه کانی له له شی جیا و دوور نه ده کرده وه ، ههر ئه وه شه که " " باسی کردوووه . ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()
- ()

په نجه جوولاندنه وه له کاتی ته حیات خویندندا

وه " پیغمبهری خوا ﷺ دهستی چه پی ده کرده وه ، و له سه ر پانی چه پی دای دنا ، وه هه مووو په نجه کانی دهستی راستی دهنوقاند ، و ئاماژه ی به و په نجه یی ده کرد که دوا ی په نجه گه وره که ی دیت پوه و قبیله ، و چاوی تی ده بری " (٤٧٠) .

وه " کاتیک ئاماژه ی به په نجه ی بگردایه ، په نجه گه وره که ی له سه ر په نجه ی ناوه راستی داده نا (٤٧١) ، وه جاری واش هه بوو " بازنه یه کی به په نجه گه وره که ی و په نجه ی ناوه راستی دروست ده کرد " (٤٧٢) .

وه " که په نجه ی به رز ده کرده وه ، ده جوولانده وه ، و پی ی ده پارایه وه " (٤٧٣) .

(/) " " ()

": (/)

": "

."

:

()

()

/ /) () " "

(/) () " "

/ /) () " "

(/) () " "

": (/)

."

سه بارهت به مه بهست به : () پیشهوا () فهرموویه تی :

" ئه مه به لگه یه له سه ره ئه وه ی که ئه مه له کۆتایی نویژدا بووه "

ده لیم : ئه مه به لگه ئه وه ی تیدایه که وا سوننه ته بهرده وام بیته له سه ره پووکردنی پهنجه ی (شایه تومانا) به ره و قیبله و بهرده وامش ده جولیئیت تا سه لام دانه وه ، چونکه دوعا کردن و پارانه وه پیش سه لامدانه وه یه ، وه ئه مه ش بۆچونی () و جگه له ویشه ، وه پرسیار کرا له ئیمامی (ئه حمه د): ئایا پیاو له نویژدا پهنجه ی ده جولیئیت ؟ فه مووی : به لئى ، زۆر به په له و توندی . ئه مه ش () باسی کردووه له " : " (ص ۸۰) .

ههروهها ده لیم : له مه وه بۆمان پوون ده بیته وه که وا په نجه جولا نندن له ناو (ته حیات و شایه تومانا) سوننه تیکی سه لمیئراوه له پیغه مبه ره وه ﷺ ، ئیمامی ئه حمه د و جگه له ویشه له پیشه وایانی سوننه ت کاریان پی کردووه ، جا با ئه و که سانه له خوا بترسن که وا گومانیان وایه که ئه مه گالته کردنه و له گه ل نویژدا ناگونجیت ، بۆیه له به ره ئه مه په نجه یان نا جولیئن له گه ل ئه وه شدا ده زانن ئه مه سه لمیئراوه و راسته ، وه زۆر له خۆیان ده که ن بۆ گۆرینی ماناکه ی به وه ی که وا ناگونجی له گه ل بنه واکانی زمانه وانی عه ره بی ، وه پیچه وانه ی تیگه یشتنی پیشه وایانه .

وه له شته نامۆکان : هه ندیک له وانه پارێزگاری له بۆچونی پیشه واکانیان ده که ن له م بابه ته دا - با پیشه واکه شی بۆچونه که ی پیچه وانه ی سوننه تیش بیته - به به لگه ی ئه وه ی به هه له زانینی پیشوا ئه وه ده گه یه نیته تانه ی لییدریت و بی ریزی ده رحه ق بنویئیت ! که چی ئه وه ی له یاد ده چیته وه که ئه م سوننه ته سه لمیئراوه ره ت ده کاته وه ، وه گالته جارپیش به وانه ده کات که کار به م سوننه ته ده که ن ، به زانینه وه بیته - یان به نه زانینه وه - که چی ئه م گالته جارپیش ئه و پیشه وایانه ش ده گریته وه که وا ئه مان به گومانی خۆیان پارێزگاری له بۆچونه کانیان ده که ن ئه گه ر چی له سه ره () یش بیته ، له کاتی کدا که ئه م پیشه وایانه له سه ره سوننه تن ، به لکو ئه م به گژدا چوونه ی خودی پیغه مبه ریش ﷺ ده گریته وه ، چونکه ئه و ئه م سوننه ته ی بۆمان هیناوه ، بۆیه به گژدا چونه وه ی ئه م سوننه ته به گژدا چوونه وه یه بۆ پیغه مبه ر ﷺ ، ﴿...﴾ !؟

" (٤٧٤)

وه دهیفرموو : "

واته : قورس تره له سهر شهیتان له وهی که به ئاسن لئی بدهیت ،

واته : پهنجهی شایه توومان .

وه " هاوه لانی پیغمبر ﷺ ئه م کرداره یان له یه کتره وه وهرده گرت

، واته : ئماژه کردن له پارانه وهدا (٤٧٥) .

وه " پیغمبری خوا ﷺ ئه و کرداره ی ئه نجام ددها له هموو ته حیات دا " (٤٧٦) .

وه " پیاویکی بینی به پهنجهی ده پاریتته وه ، پیی فهرمووی : "

[] " [] " (٤٧٧) .

به لام دانانی په نجه دوا ی پروو کردنی له قبیله ، یان تایبته کردنی جولانه وهی به کاتی ووتنی

() وه ، ئه مانه همووی هیچ بنه مایه کیان نی یه له سوننه تا ، به لگو پیچه وانهی سوننه ته

به به لگهی ئه م فهرمووده یه .

وه فهرمووده ی : " ، سه لمینراو نی یه له پرووی سه نه ده وه ، وه ک

چون سه لماندومه له " (١٧٥) ، وه ئه گهر سه لمینراویش بیت ئه وا

نه فی دهکات ، وه فهرمووده کی تر ئه م بابه ته ده سه لمینت ، وه سه لمینر پیش ده خریت به

سهر نه فی کاردا ، وه ک زانراوه لای زانایان ، بویه ئه مه نابیته به لگه بو ئه وانهی ده لئین په نجه

جولان سوننه ت نی یه ! .

" (/) " ()

" (/) " (/)

" (/) "

(/ /) ()

()

(/ /) (/ /) ()

واجبیتی ته حیاتی یه کهم

ورپیدانی شهرع به پارانه وه تیایدا

پاشان " پیغه مبهری خوا ﷺ له هه موو دوو پکاتیك دا ته حیاتی ده خوینده وه " (٤٧٨).

وه " یه کهم وشهش که له دانیشتنیدا ده یفه رموو : " بوو (٤٧٩).

وه " نه گهر ته حیاتی له دوو پکاته یه که مینه کاندایه بیر برۆشتبایه ، سوژدهی سه هوی بو ده بردن " (٤٨٠).

وه فه رمانیشی پی ده کردن ، و ده یفه رموو :

...

[" (٤٨١) ، :

" (٤٨٢)

واته : نه گهر له هه موو دوو پکاتیك دا دانیشتن نه وا بلین :

... هتد ، ... پاشان ههر پارانه وه یه کی به دل بوو ، پیی بیارپته وه له

()

()

(/)

()

" () "

()

" (/ /) "

ده لیم : روو که شی فه رموو ده که به لگه یه له سه ر نه وه ی که شه رع یه له پاش هه موو

ته حیاتی کدا بیارپته وه ، با سه لام دانه وه شی به دوا دا نه بییت ، نه مهش بوچونی () -

به ره حمهت بییت - .

()

خوای پەروردگار ، وه له گۆ (لهفزیکی تردا هاتوووه ، فەرموویهتی : " له هه موو دانیشتنیک دا بلین : " ، وه فەرمانیشی به وه کردوووه به و پیاوه که نوێزه که ی به ته وای ئه نجام نه دا ، ههروه کو له پیشدا باسکرا .

وه " پیغمبهری خوا ﷺ فیری ته حیاتی ده کردن ههروه کو چۆن سوره تیکی قورئانی پیروزی پی فیڕ ده کردن " (٤٨٣) .

وه " سوننه تیش وایه به بی دهنگی بخوینریت " (٤٨٤) .

شیوازه کانی ته حیات

وه پیغمبهری خوا ﷺ چه نده ها شیوازی جوړاو جوړی ته حیاتی

پی فیڕکردن :

١ - ته حیاتی () (ﷺ) : که فەرموویه تی : دهستم له ناو

دهستی پیغمبهری خوا دا بوو ﷺ که ته حیاتی پی فیڕکردم ، ههروه کو چۆن سوره تیکی له سوره ته کانی قورئانی فیڕده کردم : " (٤٨٥)

(٤٨٦) (٤٨٧) ! (٤٨٨)

()

()

() () واته : ئه و ووشانه ی که واتای سه لام و مولک و مانه وه یه هه مووی بو خوای

پهروه ردگار . وه () " واته : ئه و پارانه وانه ی که مه به ست لی به گه وره زانینی

خوای پهروه ردگار هه ر شایسته ی ئه وه ، و هیچ که سی تر جگه له ئه و شایسته ی ئه وه نی یه

() .

() واته : ئه و ووتانه ی که چاکن هه رچه ند دریز بکرینه وه ته نها خوای پهروه ردگار

شایسته ی ئه وه یه شوکر و ستایشی پی بکریت ، و هیچ که سی تر جگه له ئه و شایسته ی ئه وه

نی یه " له و ووتانه ی که پاشا و گه وره کان چه زیان لی پی و ه سف بدرینه وه . " فتح " .

"] "

[، واته : ئه گهر ئه وهی ووت ئه وا هه موو بهنده یه کی چاک
له ئاسمان بیټ یان له زهوی ده گریته وه. "

[:] "

واته : له کاتیك دا ئه مانووت : (

) كه له ناوماندا زیندوو بوو ، به لام كه كوچی كرد ده مانووت
: " (٤٨٩) .

() واتا که ی : په نادانه به خوای په روهدگار و پاراستنی ته نها به ئه و ، چونکه :
(ناویکه له ناوه کانی خوای په روهدگار ئه وه ده گه یه نیټ : خوای په روهدگار پاریزهر و
که فاله تکاریه تی ، ههروه کو ئه وتریت () واته : به پاراستن و یارمه تی و میهره بانی
خوی .

() ناویکه هه موو ئه و چاکانه ده گریته وه که خوای په روهدگار به به رده وامی ده پریژیه
سه ر به نده کانی .

(/ /) " " (/) " " .

ده لیم : ووته که ی () که ده لیټ : ووتمان : السلام علی النبی واته :
صه حابه ره زای خوایان لیټیټ له ته حیانتا ده یانووت : " له

کاتی کدا که پیغه مبهەر ﷺ زیندوو بوو ، به لام دواى ئه وهی که مرد خویان لادا له مه و
ده یانووت : (السلام علی النبی) وه ده بیټ ئه مه له لایهن پیغه مبهەر ﷺ خویه وه بیټ ، وه
ئه وه ش پالیشتی ئه مه بکات ئه وه یه که - پزای خوای لیټیټ - به م شیوازه ته حیاتی
ناو نویژی فیئر ده کردن (السلام علی النبی) رواه السراج فی "مسند ه" (ج ٢/١/٩) ،
والمخلص فی "الفوائد" (ج ١/٥٤/١١) بسندین صحیحین عنها .

وه پیشه وا () په جمه تی خوای لیټیټ فه رموویه تی : (ئه م زیاده یه
پووکه شه که ی ئه وه ده گه یه نیټ : ئه وان له پیشدا ده یانووت : " به

۲ - ته حیاتی () ﷺ که فەرموو یه تی : پیغه مبهەری خوا

ﷺ فیژی ته حیاتی ده کردین ، ههروه کو چون سوره تیکی له قورئانی پیروژ
فیژده کردین ، و دهیغه رموو : " (٤٩٠)

[] ! []

(ك) که ئامرازی قسه له گه‌ل کردنه پووبه‌پوو ، به‌لام دواى ئه‌وه‌ی که پیغه مبهەر ﷺ مرد
وازیان هینا له ئامرازی پووبه‌پوو و به ئامرازی نادیار باسیان ده‌کرد و ده‌یاووت :
(.

" " () : ﷺ

:

" () : ﷺ

(" " :) :

:

" : " ! " : ﷺ

" : : : . : ﷺ

: : " !

()

"

:

) .

(.

() پیشه‌وا () فەرموو یه تی : " :

واتای

فەرمووده‌که‌ش ئه‌وه‌یه که : () و ئه‌وانه‌ش به‌دوایدا دین شایسته‌ی خوای
په‌روه‌دگارن ، و هیچ که‌سی‌تر جگه له ئه‌و شایسته‌ی ئه‌و شتانه نی‌یه " .

[]

.. (٤٩١) "

. وه له ریوایه تیکی تر دا هاتووہ :

٣ - ته حیاتی () ﷺ : له پیغه مبهری خوا ﷺ له ته حیاتی

دهیغه رموو : " [] []

! - () فه رموی : () م تیا زیاد

کردووہ (٤٩٢) -

- () فه رموی : () م تیا زیاد کردووہ (٤٩٣)

.. (٤٩٤) "

٤ - ته حیاتی : () ﷺ که فه رمویه تی :

پیغه مبهری خوا ﷺ فه رمویه تی : " ... وه که گه شتنه دانیشتن با

سه ره تای ووته تان ئە مه بیټ :

[] []

حهوت ووشه یه به ته حیاتی نویژ داده نرین [] (٤٩٥) "

()

()

ﷺ

ﷺ

()

ﷺ

ﷺ

ﷺ

()

()

۵ - ته حیاتی () ی کوپی () (ﷺ) ، خه لکی له سهەر مینه ره وه فیبری ئەم ته حیاته ده کرد و ده یفه رموو : "

[... " هتد وه کو ته حیاته که ی ()

(ﷺ) (۴۹۶) .

۶ - ته حیاتی دایکه () - په زای خوای لی بیته - : () ی کوپی () بۆمان ده گێریتته وه ده فه رموو بیت : دایکه () - په زای خوای لی بیته - فیبری ته حیاتی ده کردین ، ئاماژه ی به دهستی ده کرد و ده یفه رموو : "

" ... هتد وه کو ته حیاته که ی () (ﷺ) (۴۹۷) .

()

:" (/ /)
:" " "
:" " "
:" () "
:" (/) (/) ()

سه لاوات دان له سهر پیغه مبهري خوا ﷺ ، وشوین ، وشیاوزه کانی

پیغه مبهري خوا ﷺ له ته حیاتی یه که م ، و جگه له ویش سه لاواتی له سهر خوی دها (٤٩٨) . وه کردوویه تی به سوننهت بو نوممه ته که ی ، به وهی که فه رمانی پی کردوون به سه لاوات دان له سهری پاش سه لام لی کردنی (٤٩٩) ، وچند شیوازیکی سه لاواتی فی رکردوون بو سه لاوات دان له سهری :

() " (/) .
() هاوه لان ووتیان ئه ی پیغه مبهري خوا : ئیمه فی ربووین چون سه لامت لی بکه یین ﷻ واته : له ناو ته حیاتدا ﷻ ، باشه چون سه لاوات له سهر بده یین ؟ پیغه مبه ریش ﷻ فه رموی : بلین : "... تا کوتایی فه رموده که ، جا پیغه مبه ر ﷻ تاییه تی نه کرد به ته حیاتی که وه و بلینت له وهی تریان نابیت ، بویه ئه مه به لگه ی ئه وهی تیدایه : که وا دروست و شه رعی یه سه لاوات له سهر پیغه مبه ریش ﷻ بدریت له ناو ته حیاتی یه که میشدا ، وه ئه مه ش مه زه بی ئیمامی شافعی یه ، وه که له کتیبی () دا به پاشکای باسی ئه مه ی کردووه ، وه ئه مه ش به راست زانراوه له لای شوینکه وتوانی شافعی ، وه که به ناشکرا () له () دا (/) باسی کردووه ، و به بوچوونی به هیز و پاشکای داناوه له () دا (/) ، وه ئه مه ش هه لبریدراوی () له () دا ، وه که () لیته وه گپراوی ته وه له () و بی ده نگیش بووه لیی ، وه چه ندین فه رموده ی زور هاتووه له سهر سه لاوات دان له سهر پیغه مبه ر ﷻ له ناو ته حیاتدا ، به لام له هیچکامیاندا نه هاتووه تاییه ت کرابیت به ته حیاتی یه که مه وه ، به لکو فه رموده کان گشتین و هه موو ته حیاتی که ده گریته وه ، وه له (ئه صلی ئه م کتیبه دا) به (ته علیق) کراوی باسم کردووه ، به لام له سهر وه هیچم له وانه باس نه کردووه ، چونکه له سهر مه رجی ئیمه نینن ﷻ واته : سه حیح نین ﷻ هه رچه نده له پووی واتایشه وه هه ندیکیان هه ندیکی تریان به هیز بکات ، وه ئه وانه ی که ده لین نابیت له ته حیاتی یه که مدا سه لاوات بخوینریت هیچ به لگه یه کی

"

نمه بوو پیغه مبهری خوا ﷺ پیی ده پاراپیه وه بو خوی (۰۰۲).

صه حیحیان به دسته وه نیه بکریت به به لگه ، وه ک چون له (نه صلی نه م کتیبه دا) به دریزی باسم کردوه .

هروه ها نه ووته یه ی که ده لیت : باش نیه له ناو صه لاواتدا له ته حیاتی یه که مدا زیاتر له (... بخوینریت هیچ بنه وایه کی نیه له سوننه تدا و به لگه ی له سهر نیه ، به لکو بوچونمان وایه هرکه س وا بکات نه واه فرمانه پیشوه که ی پیغه مبهری ﷺ جیبه جی نه کردوه : " ... تا کوتابی فرموده که ، وه نه م بابه ته ش پاشماوه ی هه یه له (نه صلی نه م کتیبه دا) باسماں کردوه .

() باشترین ووته که ووتراوه له شیکردنه وه ی واتای صه لاوات دان له سهر پیغه مبهری ﷺ ووته که ی () یه که فرموویه تی : صه لاوات دانی خوا له سهر پیغه مبهری که ی ﷺ : ستایش کردن و به گوره راگرتنه ، وه صه لاواتی فریشته کان و جگه له وانیش : داوا کردنی نه مه له خوی پایه بهرز ، وه مبه ستیش نه وه ی : داوای زیاتر کردن نه ک داوای نه صلی صه لاوات دان. نه مه پیشه وا () له کتیبی () دا باسی کردوه و وه لامی نه و ووته به ناوبانگه شی داوه ته وه که ده لیت صه لاواتی پهروه ردگار : په حمه ته ، وه () به دریزی باسی نه مه ی کردوه له کتیبی () دا به شیوازیک که پیویست به هیچ له مه زیاتر نه کات ، جا بگه پیره وه بو ی . () له بهر که ته وه هاتوه : که مبه ست پیی گهش و نه ما و زیاد و بهر که تیکه و تنه ، واته : دوعا کردن به مه ، جا نه م دوعایه نه وه ده گریته خوی : که وا نه وه ی به خشراوه به که س وکاری () له خیر بدریت و ببه خشریت به پیغه مبهرمان ﷺ وه بهرده وام بیت و دامه زراو بیت ، و چند قات و زیاد کراوبیت .

() : " " .

! " - ۲

[(۰۰۳)]

[]

(۰۰۴) "

! " - ۳

[]

(۰۰۵) "

[]

[]

! " - ۴

[]

[]

(۰۰۶) "

[]

()

"

()

": (/)"

"

()"

." ():

:

!

/)

(/)"

"

()

."

": (/)

(

(/)"

"

()

(-)

(/ /)"

"

()

هـ - ! [] [] [] []

ـ ٧ - ! [] [] [] []

ـ ٨ - ! [] [] [] []

ـ ٩ - ! [] [] [] []

ـ ١٠ - ! [] [] [] []

چەند سوودیکی گرنگ ئە سه لآوات دان ئە سه ر

پیغهمبەری ئومەت ﷺ

سوودی یەكەم :

ﷺ :

(

()

ﷺ (/)

(/) (/) (/)

(/) (/) (/)

(/) (/) (/)

: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ

وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ [:] : ﴿آل لُوطٍ نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ﴾

() : ﷺ [:]

: ﴿وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ [:]

() : () :

() : () ()

(

.)

() :

() ()

):

ﷺ

.)

ﷺ

-

-

:) :

ﷺ

: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ

ﷺ

عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ [:] :

() :

ﷺ

: ﷺ

ﷺ

- -

.(

سوودی دووهم :

) :
)
) : (/) (ع.ع.ع.)
 . (ع.ع.ع.) ()
 () :
 . () ()
 - () : -
) ع.ع.ع. ()
 ع.ع.ع. () : ع.ع.ع.
 :
 ع.ع.ع. ع.ع.ع.

:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ﴾ :

ﷺ

[:] لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ ﴿

:

) :

ﷺ

()

() () ()

-

-

-

-

.

سوودی سی یه م :

()

:

ﷺ

ﷺ

(... :):

(-)

)

-

()):(

ﷺ

:

ﷺ

:

ﷺ

:

:

ﷺ

: ﷺ

ﷺ

:

-
چونیتی نویژی بیغه مبهەر (عقده)
:

چونیتی نویژی بیغه مبهەر (عقده):

)-

چونیتی نویژی بیغه مبهەر (عقده)

چونیتی نویژی بیغه مبهەر (عقده)

()

.():

چونیتی نویژی بیغه مبهەر (عقده)

:

:

..

:

...

.

:

:

()

ع.ع.ع.:

...

(ع.ع.ع.)

ع.ع.ع.:

ع.ع.ع.

:

:

.....

():

.(

:

ع.ع.ع.

ع.ع.ع.

()

(/) () :

(... : ع.ع.ع.)

()

- ع.ع.ع.

سوودی چوارهم :

ع.ع.ع.

-

ع.ع.ع.

ع.ع.ع.

-

-

ع.ع.ع.

()

ع.ع.ع.

:

(...:) :

(/) (/) ()

.

سوودی پینجه م :

(/ /) ()

سوودی شه شه م :

)

(

): () -

ع.ع.ع.

ع.ع.ع.

ع.ع.ع.

-

() () () ()

()

-

ع.ع.ع.

..

.(

.

:

ع.ع.ع.

:

ھەرودھا لە دوای ئەم تەحیاتە ، و جگە لەمیش پېغەمبەرى خوا ﷺ
 پارنەوہى کردووہ بە سوننەت بۆ ئوممەتەتەكەى ، و فەرموویەتى :
 ... ھتد ، و پاشان فەرمووی :
 (٥١٠)

واتە : ئەگەر لە ھەر دوو پکاتیک دا دانیشتن ئەوا بلین : ... ھتد
 ، و پاشان فەرمووی : پاشان ھەر پارنەوہیەكى بە دل بوو با ئەنجامى بدات .
ھەستانەوہ بۆ پکاتى سئیم ، و پاشان بۆ چوارەم

پاشان پېغەمبەرى خوا ﷺ () ی دەکرد (٥١١) ، و
 ھەلەسایەوہ بۆ پکاتى سئیم ، و فەرمانیشى کردووہ بەو پیاوہى کہ
 نوپۇزەكەى بە تەواوى ئەنجام نەدا ، لەو ووتەییەى دا :
 " ھەرودھو لە پېشدا باسکرا .

وہ " پېغەمبەرى خوا ﷺ کہ ھەلەسایەوہ لە دانیشتن ، تەکبىرى
 دەکرد پاشان ھەلەسایەوہ " (٥١٢) .

وہ - ھەندیک جار - " پېغەمبەرى خوا ﷺ لە گەل ئەم تەکبىرەدا
 ھەردوو دەستى بەرز دەکردوہ " (٥١٣) .

()
 " (/)"
 ()
 " (/)"
 ()
 ()

وه " نه گهر پيغه مبهري خوا ﷺ بيويستبايه هلسيٽه وه بؤ پڪاتي چوارهم به هه مان شيوه () ي ده كرد (٥١٤) ، و فرمانيشي كردوه به و پياوهي كه نوڙه كه ي به باشي نه نجام نه دا ، هه روه كو له پيش كه ميڪ باسما ن لئوه كرد .

وه - هه نديڪ جاريش - " پيغه مبهري خوا ﷺ له گه لئم ته كبره دا هه ردوه دهستي به رز ده كرد وه " (٥١٥) .

پاشان " راست ده بووه وه ، و داده نيشت له سهر پيئي چه پي ، به شيوه يه كي ريڪ و پيڪ تاكو هه موو ئيسكيڪ ده گه رايه وه شويني خوي ، پاشان هه لده سايه وه و متمانه ي ده كرد ه سهر زهوي له هه ستانه وه ي " (٥١٦) .

وه " وه كو هه وير شيلى ده كرد له كاتي هه ستانه وه ي متمانه ي ده كرد ه سهر دهستي " (٥١٧) .

وه " له هه ردوه پڪاته كه دا : سوره تي ﴿﴾ ي ده خوڻنده وه ، وه فرمانيشي به و كرداره كردوه به و پياوهي كه نوڙه كه ي به ته واوي نه نجام نه دا ، له وانه شه چه ند ئايه تيكي بؤ زياد بگردايه ن ، هه روه كو له پيشدا له خوڻنده وه له نوڙي نيوه رؤدا باسكرا .

()

()

()

()

:"

"

"

. () " "

"

قونوت خويندن له نوپۇزە فەرزەكان ، له كاتى ناھەموارى وبەلادا

وه " ئەگەر پېغەمبەرى خوا ﷺ بىويستايە دوعا له يەكئىك بكات ،
يان بۆكەسيك بپارايەتەوه ، ئەوا قونوتى (٥١٨) له پكاتى كۆتايى دا دەکرد
ئەوش پاش كپنوش كه دەيفەرموو : "
" (٥١٩) ، پارنەوه كەشى بە دەنگى بەرز دەکرد (٥٢٠) ، وه "
دەستەكانى تىادا بەرز دەکردەوه " (٥٢١) ، وه " ئەوانەش كه نوپۇزىيان بە
دواىدا دەکرد ، ئامىنيان دەکرد " (٥٢٢) .
وه " له ھەر پېنج فەرزەكەدا قونوتى دەکرد " (٥٢٣) ، بەلام "
قونوتى نەدەکرد جگە لەو كاتە نەبیت كه دوعا له يەكئىك بكات ، يان بۆ
كەسيك بپارايەتەوه ، " (٥٢٤) ، لەو دوعايانەش كه كروويەتى : "

() قونوت بەچەند واتايەك دیت ، مەبەست پىلى لىرەدا : پارانەوہیە له نوپۇزە شوپىنىكى
تايبەت له كاتى وەستاندا .
()
. ()
. ()
() " "
" () " () "
. ()
()
() " " (/ /) "

!

!]

[" (٥٢٥) .

پاشان " که له قونووته‌که‌ی ده‌بووه‌وه ، () ی ده‌کرد ، و سوژده‌ی ده‌برد " (٥٢٦) .

قونووت خویندن له نویژی وه‌تردا

وه " پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ هه‌ندیك جار (٥٢٧) - دوعای قونووتی ده‌کرد ، له پکاته‌که‌ی وه‌تردا " (٥٢٨) ، و " ده‌یشیخسته پیش کړنوشه‌وه " (٥٢٩) .

()

(/) ()

()

" " : ()

ﷺ

(/) " "

!

/) " " (/ /) ()

" (/ /) (

. () " " (/) "

"

":

:

ته حیاتی کۆتایی

وواجبیتی ته حیاتی

پاشان پیغه مبهری خوا ﷺ که پکاتی چواره می ته واو ده کرد دادە نیشته بۆ ته حیاتی کۆتایی خویندن ، وه فه رمانیشی تیدا ده کرد به وهی که له ته حیاتی یه که مدا فه رمانی پی کردبوو ، ئیللا ئه وه نه بیته که " به شیوهی ته وه پروک دادە نیشته " (٥٣٢) " به شیوهی هه ک : کلۆک (٥٣٣) ی چه پی له سه ر زه وی دادە نا وپی له لایه که وه ده رده کرد " (٥٣٤) ، وه " پیی چه پی له ژیر پان و ئه ژنۆی چه پی دادە نا " (٥٣٥) ، وه " پیی راستی ده چه قاند به زه ویدا " (٥٣٦) ، له وانه شه - هه ندیک جاریش - " رای بختایه " (٥٣٧) .

وه " ئه ژنۆی چه پیشی به ناو ده ستی چه پی ده گرت ، و خۆی ده دا به سه ریدا " (٥٣٨) .

وه سه لوات دانیشی له سه ر خۆی کردوو به سوننه ت بۆ ئوممه ته که ی له م ته حیاته شدا ، هه ره کو چۆن کردوو یه تی به سوننه ت له

()

" () .

() سه روی ئه ژنۆ ده گریته وه .

()

()

()

()

()

ته حیاتی یه که میش دا ، له ویشدا باسی شیوازانه ی سه لاوات کرا که له پیغه مبهري خواوه ﷺ پیمان گه یشتووه .

واجبیتی سه لاوات دان له سه ر پیغه مبهري خوا ﷺ

وه " جاریکیان پیغه مبهري خوا ﷺ گوئی له پیاویک بوو ده پاراپیه وه له نویژه که یدا ، بی ئه وه ی ستایشی خوی په روه ردگاری تیدا بکات ، و سه لاواتیش بدات له سه ر پیغه مبهري خوا ﷺ ، فه رمووی : " " ، واته : ئه وه په له ی کرد ، پاشان بانگی کرد ، و به و و جگه له ویشی فه رموو : "

(:) ﷺ " (۵۳۹) .

واته : ئه گه ر یه کئی له ئیوه نویژی کرد با به شوکرو ستایشی خوی په روه ردگار ده ست پی بکات ، پاشان سه لاوات بدات (له ریوایه تیکی تردا

() (/ /) . ئه وه ش بزانه

که ئه م فه رمووده یه به لگه یه له سه ر واجبیتی سه لاوات دان له سه ر پیغه مبهري خوا ﷺ له م ته حیاته دا له بهر فه رمان پی کردنی ، پیشه وا شافعی و أحمدیش له دووه م ریوایه ت لی یه وه هه مان بۆچونیان هه یه ، پیش ئه وانیش هه ندیک له هاوه لانی پیغه مبهري خوا ﷺ و جگه له وانیش ئه م بۆچونه یان هه بووه ، به شیوه یه ک () له " " (ص ۴۱۵) دا فه رموویه تی : " ئه و که سه ی که سه لاوات نه دات له سه ر پیغه مبهري خوا ﷺ له ته حیاتی دووه مدا ، ئه وا پیویسته نویژه که ی دووباره بکاته وه "

له بهر ئه وه هه رکه سیک بلیت پیشه وا شافعی بۆچونه که ی () ه له بهر ئه وه ی ئه م سه لاواته ی به واجب داناوه ، ئه وه دادوهر نه بووه ، هه روه کو پیشه وا () له " " (ق ۱۳ - ۱۶) .

هاتووه : با سه لاوات بدات به سه ر پیغه مبهري خوادا ﷺ ، پاشان هر پارانه وهیهك بۆ خوئی دهكات بیکات) .

وه " جارئیکیان پیغه مبهري خوا ﷺ گوئی له پیاویك ده بیئت له نوئیژیکا ده پارایه وه ، له نوئیژه که یدا ستایشی خوی په روه ردگاری کردبوو ، سه لاواتیشی دابوو له سه ر پیغه مبهري خوا ﷺ بۆیه پیغه مبهري خواش ﷺ پیی فه رموی : () " (٥٤٠) .

واته : بیاریره وه وه لام ده درییته وه ، و داواش بکه پیئت ده به خشریئت .

واجیبیتی خو په نادان به خوی په روه ردگار

له چوارشت پیش پارانه وه

وه پیغه مبهري خوا ﷺ ده یفه رموو : "

[] [] [] ! : []

[] [] " (٥٤١) .

واته : نه طه ریة کا له نیوة له ته حیاتی دوو قه بوو قوه نه و با نه نا بطریئت له ضوارشت ، و بیئت : ... ! ، نشان بشاریته و به قوه بیضاکی ده زانیئت بۆ خوئی .

()
()
()
()

۱ - " !

(۰۴۶)

!

(" (۰۴۷) .

(۰۴۸)

! " - ۲

{ " (۰۴۹) .

" (۰۵۰) .

! " - ۳

بهو پارانه وانهی که شهرعین و له سوننه تدا هاتوون ، ئه وهش ئه و پارانه وانه ده گریته وه که له سوننه تدا واردن ، و سوود به خشن " .

ده لیم : هر بهو شیوهیه به که فرموویه تی ، به لام زانینی ئه وهی که سوود به خشه له سهر له پارانه وه کان له سهر زانستی شهرعی () وه ستاوه ، ئه مهش زور که م ههن پیی هه لدهستن ، ئه ولتر ئه وه به که له سهر پارانه وه سوننه تیه کان بووه ستین ، له کاتی کدا ئه گهر ئه وهی تیدا بیته که که سی پارهر وه ده یه ویت .

() ئه و شتانه به که مروقی پی تاوانبار ده بیته ، یان خودی تاوانه ، به دانانی () له جیاتی (ناو) ، ههروه ها () یش ، مه به ستیش لی قهرزه " به به لگهی ته واوی فرمووده که : " عائیشه فرمووی : که سیک پیی ووت : ئه ی پیغه مبری خوا ﷺ چند زور په ناده گریته به خوا له خراپه ی قهرزاری ! ئه ویش فرمووی : " پیاو ئه گهر قهرزار بوو ، قسه ده کات تووشی درو ده بیته ، و په یمانیش ده دات و به جی ناهیتیت " .

() () واته : له خراپه ی ئه و تاوانانه ی که کردوومن ، وه () : له چاکه کان ، واته : له خراپه ی نه کردن و وزلیه یتانم بو ئه و چاکانه ی که کردارم پی نه کردوون .

() " "

()

()

۴ - " !

!
(:)

[]

[]

!

» (۵۵۱)

۵ - وه پیغمبره ری خوا ﷺ فیری (ﷺ) ی کرد
بپاریته وه و بلیت : " !

» (۵۵۲)

۶ - وه فرمانیشی به () کردوه بلیت : " !

[]

:) []

(!

! :)

] [] (

()

()

[] [ﷺ]

[] " (۰۰۳) .

۷ - وه به پیاویکی فهرموو : " ؟ " ، واته : چی

دهلئیت له نویژه که تدا ؟ فهرمووی : شایه تومان ئه هیئم ، و پاشان داوای به ههشت له خوای پهروهردگار ده که م ، و په ناشی پی ده گرم له ئاگری دۆزهخ ، به لام به خوا هیچ له م ورته ورته (۰۰۴) ی تۆو () نازانم ، پیغه مبهری خواش ﷺ فهرمووی : " (۰۰۰) ، واته : ئیمهش هه ره له دهور ، و بهری ئه وه داین .

۸ - وه جارێکیان گوئی له پیاویک ده بییت دوای ته حیاته که ی

دهلئیت : " ! (:) []

!

" ، ئه ویش ده فهرموویت : ")

(۰۰۶)

واته : خوای پهروهردگار لی خۆش بوو ، لی خۆش بوو .

() " "

" () .

() واته : بابه ته شاراوه که ت یان ووته شاراوه که ت (ورته ورت) ، وه () : ئه وه یه که مرۆف ووته یه که بلئیت گویت له وورته وورته که ی ده بییت بی ئه وه ی لی تی بگه ییت ، نامرازی (ش له () ده گه پیتته وه بۆ ووته که ی ، واته : ووته که ی ئیمهش نزیکه له ووته که ی

تۆوه .

(/ /)

()

()

۹ - وه گوئی له یه کیکی تر بوو له پاش ته حیاته که ی ده پاراپیه وه ، و دهیوت : " !]

[] [] [] !

[] [] ! ، پیغه مبهری خوا

" ، واته : ده زانن به چی پاراپیه وه

" ، ئه وانیش فرموویان : " (ﷺ)

زاناترن ، فرمووی : " [(۵۵۷)

" (۵۵۸) .

() ئه مه پارانه وه ی تیدایه به ناوه چاک سیفه ته جوانه کانی خوای پهروه ردگار ، هه ره ئه مه شه که خوای پهروه ردگار فرمانی پیکردوه له م ئایه ته دا : ﴿

() .

به لام پارانه وه به جگه له مه ، وهک له بهر خاتری و ریزو حق و حورمهت - ئیمامی)

(په حمه تی خوای لیتیت له گه ل شویکه وتوو ه کانیدا به راشکاوی هه موو ئه مه یان به خراپ زانیوه () ، وه به خراپ زانیش (واته :) له لای ئه وان به بی به ند کراوی (واته به : " ") بۆ حه رام بوونه ، واته مه به ستیان ئه وه یه که ئه و کرداره حه رامه ، وه ئه وه ش که جیگه ی داخ و ئه سه ف بیت ئه وه یه ده بینیت زۆریه ی خه لک - له ناویاندا زۆریه ی شیخه کان - پشتیان هه لکردوه له م پارانه وه شه رعیه یه (واته : پارانه وه له خوای پهروه ردگار به ناو سیفه ت جوانه کانی) که به یه ک ده نگی هه موان ته وسلکی شه رعیه یه ، به شیوه یك زۆر به ده گه من تیا یاندا ئه بینیت ئه م جوړه ته وه سوله شه رعیه به کار بیئن ، که چی له و لاوه ئه بینیت پا به ندن به ته وه سوله ناشه رعیه و ببده کان ، ئه وه ی که که مترین حوکم که به سه ریدا بدریت ئه وه یه بووتریت : جیگه ی جیاوازی زانایانه ، که چی به رده وامن له سه ری وهک ئه وه ی بلیت جگه له م ته وه سوله نه بیت ته وه سوولی تر نی یه ! شیخی پایه به رزی ئیسلام () په رتووکیکی نایابی هه یه له م با به ته دا به ناوی " جا بابگه ریریته وه بۆی ، چونکه زۆر به نرخه و بی هاووتایه له با به تی خۆی .

واته : سویند بیټ به و کهسهی که نهفسی منی به دهسته به ناوی گه وره ی خوی په روهردگار له خوا پاپایه وه (له پیواپه تیکی ترده هاتوه : به گه وره ترینیان) نه و ناوهی که نه گهر پی پی بپارپته وه وه لام دهدرپته وه ، و نه گهر داواشی پی بکریټ پی ده به خشریټ .

۱۰ - وه یه کیټ له و پاپانه وانه ی که له کوټایی ته مه نیدا ده یکرد نه و بوو ده یفه رموو : " !

« (۵۵۹) »

سه لامدانه وه

پاشان " پیغه مبهرا خوا ﷺ سهلامی ده دایه وه به لای راستیدا و ده یفه رموو : " [تاکو سپیایی گوڼای راستی ده بینرا] ، وه به لای چه پدا ده یفه رموو : " [تاکو سپیایی گوڼای چه پی ده بینرا] " (۵۶۰) .

پاش نه ویش نه و په رتووکه ی من که ناوی " ، تائیسټاش دوو جار له چاپ دراوه ، نه مهش به همان شیوه گرنگه له باس و بابه تی خوی دا ، هندیټ شوبه ی نویشی تیدا به په رچ دراوه ته وه که له لایه ن هندیټ دوکتوری هاوچه رخم خراونه ته پوو ، خوی په روهردگار هیدایه تی تیمه و نه وانش بدات . ()

(/ / /)

()

() ()

وه - هندیك جار - له سهلامدانه وهی یه که مدا " ی زیاد ده کرد (۵۶۱) .

وه - هندیك جار - ئەگەر سهلامی به لای راستیدا بدایه ته وه: " ، به لای چهپدا تهنها ئه وهی ووت : " (۵۶۲) .

وه - هندیك جار یش - " تهنها یهك سهلامی ده دایه وه ئه ویش سهلامی لای راست بوو " که هندیك لای ده کرده وه به لای راستیدا (۵۶۳) .

" هاوه لانی پیغمبهر ﷺ که سهلامیان ده دایه وه به لای راست و چه پیاندا ئامازه یان به دهسته کانیان ده کرد ، که پیغمبهری خوا ﷺ بینانی فهرمووی : " (۵۶۴)] "

[(وه له ریوایه تیکی تر دا هاتوهه : "

" " (/ /) ()
(/)" " (/)
)" " (/ /)" " (/)" "
. (/) (/ /)
()
" " " " ()
/)" " (/)
" " (/) ()
. ()

() کۆی () ه : و بریتی یه له دورگرتن له و گیاندارانهی که ئارام نابیت له بهر توندو تیژی و هاروهاجی .

" ("

(٥٦٥)

واته : ئه وه چي تانه ئاماژه به دهسته کانتان ده کهن ، ئه لئى دور
 ده گرن له ئه سپى توږ ؟ ئه گهريه کيک له ئيوه سه لامى دايه وه ته نها
 لابکاته وه به لای هاوړيکهي ، و ئاماژه به دهسته کانی نه کات بويه بو جاريتر
 که نويزيان له گه لدا کرد ئه و کاره يان ئه نجام نه دا ، وه له رپوايه تيکي تردا
 هاتووه : ته نها ئه وهى به سه دهسته کانی بخاته سه ر پانی ، و پاشان سه لام
 بکات له يراکانى لای راست و چه پى .

واجبیتى سه لام

وه پیغه مبهري خوا ﷺ ده يفه رموو : " ... (:) " (٥٦٦) .

واته : سه لامدانه وه حه لالکاری ئه و شتانه يه که له نويزدا قه ده غه

کرا بون .

کوئايى

هه موو ئه وهى که له پيشدا باسکرا له نويزى پیغه مبهري خوا ﷺ
 پياوان و ژنان وه کويه کن تيايدا ، و له سوننه تيشدا هيچ فه رموده يه ک

()

بیرخستنه وه يه ک : () ه کان ئه م فه رموده يان گوړيوه ، () يان له "

" ه نادياره که يدا به گو (له فن) يکى تر ئه م فه رموده يه ي گيړاوه ته وه ، بو ئه وهى بيکن

به به لگه له سه ر ئه وهى که نويز به تاله ، ئه گه ر دهسته کانی تيدا به رز بکريته وه له گه ل ()

(ه کاند ، له وانه ش () که به رپه رچمان داوه ته وه له پيشه کى ئه م کتبه دا ،

ئو گو (له فن) ه شيان پوچه له () ، ئاشکرا کردنيشى له " (٦٠٤٤) ه .

()

() .

نه هاتووہ ژنان جیابکاتہ وہ له پیاوان له هندیك لهو ئه حکامانہدا ، به لکو به پیچہ وانہ وہ گشتیتی ئه و فرمودہ یه ی پیغه مبهری خوا ﷺ که تیدا فرمویه تی : " ، ئه وانیش ده گریته وه ،

ئەوہش ووتی پیشهوا () یه که فرمویه تی :
" (٥٦٧)

واته : ژنانیش هه مان شت ئه نجام ده دن که پیاوان ئه نجامی ده دن .
وه ئه و فرموده یه ش که تیدا هاتووہ ئه بی ژنان رانیان بلکین به سکیا نه وه ، و له و کرداره وه کو پیاوان نین ، ئه و فرموده یه کی (ه و هیچ به لگه یه کی تیدا نی یه (واته : (ه) (٥٦٨) .

به لام سه بارهت به وه ی که له پیشهوا () له " هکانی () ی کوری له وه وه (٧١) له (ه وه ﷺ ده یگریته وه ، که فرمانی کردبیت به خیزانه کانی چوارمشقی بن له نویژه کانیان ، ئه و پیوا یه ته نه سه لمینراوه ، وجیگر نه بووه لی یه وه ، چونکه () ی کوری () ی تیدایه ، و (ه) وه پیشهوا () له " () به سه نه دیکی () له () وه بۆمان ده گریته وه که : " .

واته : له کاتی نویژدا وه کو پیاوان داده نیشته ، و زاناش بوو .

()
(/ /)
() " (/) "
() "

ئهمه ش دواشته که توانیومه کۆی که مه وه له نوئیژی پیغه مبه ری
خوا ﷺ له ته کبیره ی ئیجرامه وه تا کو سه لام دانه وه ، و داواکاریشم له خوی
په روه دگار ته نها له به رخاتری ئه و بیٲ ، و پینیشانده ریش بیٲ بو
سوننه ته کانی پیغه مبه ره به به زه یی و به ره حمه ی ﷺ .